

423/2

1860 W11

W M

W M

123 / 2
1960

ც ი ს კ ა რ ი

1860 წლი

წ ო ე შ ბ ე რ ი

წელიწადი მეოთხე.

როდებთ თხზულებათა:

- I. — 1861 წლის ცისკრის გამოცე-
მისათჳს. რედაქტორისა.
- II. — სიტყუა, თქმული ქეთასის სო-
ბორიძი. გაბრიელ ებისკოპოსისა.
- III. — ჭაღი აბრეგ. (ლერმანტოვით.) თ. ილია ჭავჭავაძისა.
- IV. — ანუკა ბატონის ძული. (ისტო-
რიული მოთხრობა. გრ. რჩეულთოვისა.
- V. — ლექსები სსუა ჭ სსუა მწერლებისა.
- VI. — წიგნი სამხიპრის პასუსად, მეფის
ირაკლის ვარდაცვალებაზე. . თევლა ბატონის ძულისა
- VII. — ჰამდნიძე აზრი ასლანდელს მდგო-
მარეობაზე. ვნ. ბარბარე ფორფეაძისა
- VIII. — სსუა ჭ სსუა ანბავი. (იხილეთ
მეორე ვერსიად). თ. შაქ. ერისთავისა.

რეილისს.

„ცისკრის“ გამოცე-

მისათვის 1861 წელს.

«ცისკრის» მომავლის 1861 წელს გა-
მოცე იმ სხივი, რა სხივიც გამოდის ამ
წელს.

საზოგადოება ისე შეეჩვია ჩუქნის სამშა-
ბლოს ენის უყრნაღობს ვითხვას, ისე კარგად
მოეხსენება ღირსება ზ მნიშვნელობა, რომ
მომავლებული იქნება ზ უაღრესად ითქვას ის,
რადღაც რამდენჯერმე იქმნება წინაი გამო-
ცემულის წიგნებში. ახლო მხარით შეგვ-
ძლია დაუძღვით, რომ მომავლის წელთ-
წილს შეუდგებით ბირველის შესავლის ნა-
წილში იმ ძველის წიგნების ბეჭუქდასა,
რომელიცა იძუბით მოიბრვება საქართველო-
ში ზ რომლისადა ვითხვს სურვილი ბევრსა
აქვს. ამსთანავე ნახეს, სეუბრელოთა შკობ-
ველოთა ზ ვაიციეს ის შწერულება, რომელი-

ნაცა ჩქს ქართველებს მ. გვ. ჩინა სსიქა-
დულოდ. — მოძველოს წელიწადს, უბარვე-
ლუსნი ჩქსნი ყურნლის თანამშრომელნი:
კნ. გრ. ორბელიანი, კნ. აღო. ორბელიანი,
ბაქარ ქართლელი, ვილხიდელი, კნ. ზაქ.
გრის თავი, დამ. ბაქრაძე & სხუანი, მიიღებენ
იმავე მონაწილეობას, რა მონაწილეობაც
& შრომაც ყჩქსნეს ამ წელს ჩქსს ლი-
ტერატურასა. — პირველის იანვრიოვან იხილ-
ვენ მკითხველნი იმ სსიამოვნოსა ანზავსა,
რომლისცა ვითხვს სურვილი ზეგნსა აქუს-
გს ანზავი იქნება ნათარგმნი ქალის დრან-
სეს თხზულებითვან, რომელიცა ჩინებულად
აქწერს თავისს შამილისგნით დ. ტყვევებსა,
კნ. ილია ორბელიანის & კნ. დ. ჭავჭავა-
ძის სხუობისს. — რედაქცია ყოველის
ღონის მიყებით ეცდება ამ ყურნლის განმ-
შვენიერებასათვის & წარმოცების მიცემისათვის,
მხოლოდ თუ საზოგადოებაც დაგვეხმარა ამ
საზოგადოდ კეთილის საქმესად, გელის მო-
მწერი ე. ი. მკითხველთა მოპოვებით. — ფსი
ისავე მუღი მანეთი დარჩების, რაც უნდა
ყურნალი განვრცელდეს & მოემაცოს. —
რედ. ივ. კერესელიძე.

ს ი ტ ყ ჭ ა

თქმული ქუთაისის სობოროსა შინა გაბრიელ
გნისკოპოსისა მიერ. (*).

შენო ქრისტიანო! დღეს წაკითხულისა სასა-
რებისაგან გესმათ იგავი, რომელი მაცხოვარმან
ჩუქნიან უთხრა მოწაუგთა თვსთა. სასუფეველი
ღუთისა, სოქუა უფალმან, ემკაცება კაცსა, რომ-
ელმან მოუწოდა თვსთა მონათა ჭ მისცა მათ
ცალანჯი, ანუ დიდ ფასნი ვერცხლნი, თითოეულსა
ძალისაძებრ თვსისა. ერთსა მათგანსა მისცა სუთი
ცალანჯი, მეორესა ორი; სოლო მესამესა ერთი.
უბნან მათ რათა ამუშაონ ანუ ასარგებლონ ცა-
ლანჯი მიღებულნი ჭ მოიგონ სსვანი ცალანჯნი.
პირველმან მონამან ასარგებლა სუთი თვსი ცა-
ლანჯი ჭ მოიგო სსუა სუთი ცალანჯი, ესრეთვე

(* (ხვა-სა წელსა, სეგდ. ია-სა. პირველი მისგან. თქმული-
ქუთაისს.

ქნა შეორეძან, რომელმან თრითა მით ცვლანჯო
 თა მოიგო სსუა. თრი; სოლო მესამემან
 წარვიდა ზ დაულა ცვლანჯი თვისი მიწასა შინა ზ
 მით დალუბა იგი. შემდეგ რაოდენსამე ყამისა
 მოუწოდა კაცმან მან მონათა თვსთა, აქო ზ გა-
 ნადიდა თრი იგინი მონანი, რომელთა კეთილად
 მოინძარეს მათი ცვლანჯი, სოლო ავიდრა ზ მას-
 ცა სხეულსა უსმარი იგი მონა, რომელმან არა
 მოინძარა გერცხლი თვისი.

რასა ნიძნავს მძანო იგავი ესე? ნიძნავს შემ-
 დევსა: კაცი იგი, რომელმან დაარია ცვლანჯი
 არს თუთ ღმერთი; მონანი რომელთა მიიღეს
 გერცხლნი ვართ ხუცუნ ყოველნი ადამიანნი; სო-
 ლო ცვლანჯი ნიძნავს ყოველსა ნიძთა, ესე იგი
 გონებასა ანუ სწავლასა, სიძიდრებსა ანუ კეთილ-
 მობილუებასა, ნაცოებსა ანუ თანამდებობასა, ერთი
 სოლუთა ყოველსა, რომელსა ღმერთი მისცემს
 კაცსა. თრნი იგი მონანი, რომელთა განამრავლეს
 გერცხლნი თვისნი ზ მიიღეს უფლისაგან ქება ზ
 აღმატება, მოასწავებენ ქრისტიანეთა მათ, რომელნი
 კეთილად ზ სსარგებლოდ სმარობენ ყოველთა
 ღუთისაგან მონიძებულთა ნივთთა; სოლო უსმარი
 იგი მონა მოასწავებს კაცსა მას, რომელი მცო-
 ნარეობითა, უსარუნელობითა, ცუდი ყოფქცემითა

დალუბავს თვსსა ნიჭსა. ასლავ, გიყნით რა რასა მოსწავებს ჭ ნიშნავს იგავი ესე, გეცდით რომ გამოგიყვანათ მისგან ჩუწნოვს სწავლავ ჭ სულთ-გრი აღძენება.

წინაპირველად გიყვ. ჩემსკდა: განცებამან ლუთისამან დამაყენა მე მწყემსს მაყვად ძეგლისა ამის ჭ ჩინებულისა სამწყსოვსა. დიდ არს ცლან-ცი ესე; არა ვარ მე ღირსი ესოდენისა ნიჭისა; გარსა, ძმანო ჩემნო, ვინაჲდგან ღმერთმან ისება მაყვმა ჩემოვს ცლანციისა ამის მე უნდა ვასარ-გებლო იგი, განვაძრავლო, მოვიგო სულიერი ნყოფი მისგან, რათა წაიუდგინო იგი უფალსა დღესა განკითხვასა. სოლო ვითარითა სსითა ძაღმძმს ვასარგებლო ცლანცი ჩემი? მსასურება ანუ საქმე ჩემი მას შინა მდგომარეობს, რათა ვასწავლიდე თქვენს განემკვირებდე, მოკლედ ვსთქვათ, ვა-მოვაჩინო თქვენს შორის სულიერი ნყოფი სათ-ნობისა, სოლო ძმანო ჩემნო, თქვენს უნდა შე-მეწიოთ ამ საქმეში; თქვენს უნდა მიიღებდეთ ჩემგნით სწავლასა ჭ დარიცებასა ეულმოდგინებით ჭ აღასრულებდეთ მათ. უკეთუ თქვენს შორის ვნასკ. სულიერსა წარმოცებასა, უკეთუ თქვენს ეო-ველითა ვისლავ კეთილად ჭ სათნოებით მცხოვ-რებთა, მაშინ ძაღლობსა შევსწირავ უფალს ჭ

ვიტყუ, რომელ არა ამოდ დაუკარგეთ ცალანტი იემი.

ახლა ვიტყუ თქუქს ზედა, რომელნიმე აქა მდგომარეთაგანნი, არიან სამოქალაქოსა მსახურებასა შინა, ანუ ესრედ წოდებულნი ხანოგნიკნი. მათ მიუღიათ ღუთისკენ ცალანტი იგი, რათა ემსახურონ მართლ მსაგულუებას, ჰქონ სიმართლე, განამართლონ უბრალონი, ჭ ჰქაიონ სჯულის გადასხველენი, დაჰგარონ ქერივი ჭ თბოლნი ჭ დამდაბლონ ამაყნი ჭ მტყუებულნი; უკეთუ იგინი ესრედ იზამენ არა დაუკარგეთ ცალანტი თვისი. ხალხო უკეთუ სიმართლისა წილ იზამენ უსმართლოებას; უკეთუ გამოხსნდებიან თავსენი, უწყალონი, მოქრთამენი, მაშინ მიიღებენ ღუთისგან ნაწილსა უსმარისა მის შონისასა.

ზოგნი თქუქს შორის არიან მოვატრენი. ვატრობა დიდი ცალანტი არს, ვინაიდგან ვატრობა ფრიად საჭირო არს ქუქუნისათვის, ჭ კეთილნი ვატრინი დიდსა სარგებლობასა მისცემენ სოფელსა; გარნა ვატრმა უნდო დომარსოს ნაცოთსება, აღეკრძალოს მოტყუეებასა ჭ ფრიადსა სხარბესა, ვასცეს რაოდენიმე ნაწილი მონაგებისა თვისსა გლანაკათა ჭ ეტკლესიისათვის ჭ მაშინ მიიღებს იგი ღუთისგან, მეორესა საუკუნესა შინა, დაუფასებულს სიმდიდრესა.

სოლო უმრავლესი რიცხვ მცხოვრებთა შორის
 ამა ქალაქისათა არიან უბრალონი მუშაკნი, რომ-
 ლნი ოფლითა თვისითა იზრდებიან თავსა თვისსა,
 ჭ იხინიყა უნდა მადლობდენ უფალსა ჭ არა
 იფიქრონ ვითარმედ ფრიად მცირე არს ცალანცი
 მათი ჭ არა დაქმნევსონ მონასა მას, რომელი
 ვმღურობდა უფალსა თვისსა. მიიღო რა ერთი მსო-
 ლოდ ცალანცი. თუმცაღა მცირედ გვეჩვენება
 ცალანცი მათი, გარნა ოდეს ღრმათ განვისილაგეთ
 მაშინ მივხედებით, რომელ მცირენიყა მუშაკნი
 არა რადთ დაკლებულ არიან სსწყათა შორის. ნირ-
 ველი ჭ თვთ მიუცოდებელი სიგითი, ანუ ცალან-
 ცი ქრისტიანისათვის არს კეთილ მორწმუნება
 კეთილ მსახურება, კეთილ ყოფაქცევა, ერთი სი-
 ცყუთ, სათნობა; სოლო გზა სათნობისადმი
 არს ერთობ ყოველთათვის; ვითარცა მდიდართა,
 ევრეთვე ღარიბთათვის. უძევს ამისა, მე გვონებ
 რომელ მცირენი ჭ ღარიბნი მუშაკნი უმსლო-
 ბელისს არიან სათნობისადმი, ვიდრემდის მდიდარი
 ნი ჭ აღმატებულნი ნაცივითა; ვინააღვიან თვთ
 სიმდიდრე ჭ სიმრავლე ნაცივისა უშლის წოგთა
 სგლად სათნობისა გზასა წყდა.

ასლა ვსთქუით რამდენიმე აზრი სასწოგადოდ
 ამ ჩუქნი ქვეყნისათვის. უფალმან ღმერთმან არა

მოკლო არცა ერთი ცალანცი ანუ ნიჭი ამ ჩუქს
 მსარესა. ქვეყანა ესე ემსგავსება სომოასეს მძუჭ-
 ნიერი მდებარეობითა, ასრე რამ არცა ერთი სსუა
 მსარე გვეკასიის აქეთ მას აფობებს; სალსსა ჩუქს-
 სა, მადლითა ღუთისათა, აქუხს ყოველი სიჭყირება,
 ავლაღ მიიღებს განათლებასა, ავლაღ მიეჩუქება
 ყოველსა სასარგებლოსა საქმესა, ცოდნასა, განსა,
 ჭეშმარიტებასა ვიცუვ, ვიდრე აქამოდვე ვერ გა-
 სარგებლეთ ჩუქს შაგალნი ჭ დიდნი ჩუქსნი
 ცალანცნი, დავიძარსეთ შიწასა შინა საუნჯე ჩუქ-
 ნი, ღუთისაგან მიღებული, ემსგავსებოდით, ვი-
 დრე აქამოდვე, შესამესა მას შინასა; სოლო აწ
 ვეცადით შინა ჩემნო ჭ ვიწყოთ ბაგა ორთა
 შთ სსიერთა შინათა.

ვალოღ ვიცუვ, შაგალნი მოგვცა ღმერთამნ
 ცალანცი ჭ ყოველივე დაფარულ ჭ დამარსულ
 ვეჭონდა ვიდრე აქამოდვე; სოლო აწ მადლითა
 ღუთისათა შიწათა მარჯუქ ყში რათა გასარგებ-
 ლოთ ჭ განგამარსლოთ ყოველნი ნიჭნი ჩუქსნი.

სოლო უმეტეს ყოვლისა იმას ვეცადით რათა
 გამოვიცვალოთ ყოფაქვე, შვედინოთ შიში
 ღუთისა, ვინაიდგან კეთილი ქრისტეანობრივი
 ყოფაქვე არს დასაწების ყოვლისა წარმატებასა.
 შაგისსენოთ სიუფანიცა ივინი, რამელნი ვეცმა

დღეს წაკითხულის სამოციქულოსაგან: «ხერხეული
ხერხეული რაჟი ხერხეული გრძისა დაბრვოლდებასა ვის
შესტემათ რაჟი არა იგძოს მხახერება ვეუ თქუნი.»

მანო ხემო სეყარუნო! ხეჳს გარო მართ-
მადიდებელი ქრისტიანები სოლო ქლოქსა ამის შინა
არან მიაგონი გრნი სესე სეჟულისანი. ხეჳს
შოგვცა ღმერთმან ტლანტი ესე დოჳსებული, &
ამისთჳს თანა ვგამს განუამართლოთ ნიჭი ღმრთისა.
უკეთუ უოგქვეა ხეჳსნი იქნება კეთილი, მაშინ
სეჟული ხეჳსნი განმართლდება & სსელი ქრისტესი
შიილებს ქებასა, ვკკლესია ხეჳსნი აღმატება; სოლო
უკეთუ ცხოვრება ხეჳსნი არა იქნება მსგავსად
სეჟულისა ხეჳსნისა, მაშინ სსელი ხეჳსნი & წმიდა
ვკკლესია შიილებს შეუცხოვრებს სსეთა შორის
სეჟულის აღმსარებელთა. ვითარი სირცხვილით
იქნება დიდი იგი & კეთილმობალი გაცა, რაჟი ღმრთისა
მე არს უღირსი, განრგენილი ანუ უგუნური!
ესრეთივე სირცხვილ არს ხეჳსნისადმი ვკკლესიისა &
სარქმენიებანთჳს, უკეთუ ხეჳსნი ვსცხოვრობთ
უღირსთ. ქრისტემან ღმერთმან ვვიწოდა ხეჳსნი მე
თჳსად, შოგვცა სსელი თჳსი, & სამანელ არს, უკეთუ
ხეჳსნი იქნება სსელი მისი. ამისთჳს მანო
ვეცადით & განუამართლოთ სეჟული ხეჳსნი, სოლო
მადლი უფლისა იყოს შექმედ ხეჳსნი.

ჰაქი — აბრევი.

აქეთი არის დიდი სოფელი
იგი მდიდარი არვის აძლევს ხარჯს;
მისი ხმალია მისი კედელი,
მისი შეჩითი ბრძოლის ველზედ დგას.
მისს თავის ყუბლით შვლითა გაულები
ომის ცეცხლში აქუსთ მოკალთულები,
იმით სექმესა მაიგოს კავკასშია
შორეულთ ბემში, ყუბო ხალხშია
როგორც ქუხილსა გაურბენია
ჰ რუსის გაულისა იმათი ტყუა
არცა ერთხელა არ ასცდენია.

გოლთვიანი დღე ცაზედ მოსცურავს,
ვუღით ბოლოვს ორთქლი გახურებულთ;
არწივი შავთ ღრუბლებში მოჩანს,
უბრავედ ფრთებზედ შეყენებულთ.
ხეობას სძინავს; გარნა სოფელი
შეძინებულთ, თითქო, იტლებია...

ზე იქ, სადაც ჰქონის ნაღვი ხელი
 ზე კლდიდამ ცაგი წყარო იღვრება —
 იქ სიმგრგვლივ ხალხი დგეს მთის ძირასა
 რაზგედ მოუხნობს, ანუ სჯარს რასა
 აქედითი ვაჟვცთი ამაყი კრება?
 ხომ არ სურსთ იმით მოუხას აკლება?
 ან მითი დამკება ვგლზგედ ხელხელითი
 მტრის ცხენას აგოგთა მის ცაყბლათი?
 ხომ არ ელიან რუხასა აგარსა —
 იმ სამსხვერძლითა სეტვიო სტყუძარსა?
 არა, — მით ნაღვი თვალვში სჩადება
 სოლითა აგვრა ზე მუხრადლება.
 მით მარის ყუხის სამოსელითა
 ქვაზედ მას ლეკა თევდიწყენითა,
 ლეკა ყუძიყური, დამგრებულა,
 თითი ვით თორელითა, ითყუარებულა.
 წყაროსებრ სობოდენ მასნი სეტყვნა,
 ზე მის გარემო მის მნათნი თვალნი
 მწყუხებულთი სმარათი დარბოდენ.
 ბებერ ლეკასა მწყურ მოთხრობეს
 ყველათნი ყურსა იქ მაყდურობდენ
 ზე იგი ლეკა მოსთქვამდა ამას:

«სამი ვაჟ-მკალი ზე სამი ქალი.

ღმერთმა ჩუქა ჩემ სიბერესა.
 მაგრამ :ღმერთა ავი გრიგელა
 & ჩამოქცვივდნენ შტოები ხესა.
 „წ“ ვსდგევარ მარტო, სულ მარტონგელა.
 ვითა ხე მინდვრებ შორის შიშველია.
 ვაი, მოვხუცდი! იმ შინს თოვალზედ :
 ყურორზე თუთრობს ჩემ თმის ჭაღარი,
 მაგრამვი ზოგჯერ თვით თოვლის ქვეშ :
 სკამს & რბის ხოლმე წყალი მდუღარია.
 ჟემოთის გმირნი! მოგროვდიო!... აქეთ!
 თქვენი სახელი ჩემ წინა აქეთ!
 ვინ იტნობს თავადს ბეიბუღათისა?
 ვინ დამიბრუნებს მე ჩემსა ქალსა?
 ცუკვობას დეჭკვენ მის ორივე დევი,
 უსწოროდ ომში მოკვდნენ მის ძმები,
 ორი სხვა ქვეყნათი & უმცროსი მძა
 ჩემ წინ განგმირა წყეყუღმა შტოვმა.
 რა კვდებოდა ის, გაიღიმებდა!
 იგი, ყოყოთ, მაშინა სჭკრეტდა,
 ვით სამოთხისა ნაზი ქალწულია
 მის თავზედ ფერადს გვრგვანს ანხევდა
 აღსრულების წინ ციო ჩამოსულია.
 & უკანსკნელთ იმ ჩემ ქალითა
 უღბნოს წავეღო მე საცხოვრებელითა

მას ვინახავდი სამღროთსაკითხ
 ჩემ ხაზერისა სანუგეშებლათ.
 რაღვი რამ შეიწდა ამ ქვეყანაში
 ყველა შეერთდა მარტო იმ ქალში!
 უღაბნოს წამყვან მე თანა მარტო:
 ერთგულთა თოფი ჭ ის ხორჩი შტო;
 ქვაბში დაგსახლდი მათთან ზედ კრულთა.
 მშობლიურ ქობსა მოშორებულთა.
 ჭ ჩემ სინაწულთს უხვდურებს
 იქ შეგეჩვე დიად სწრაფათა,
 შეჩვეულთა ვაყავ თავისუფლებას
 მას აქეთ რაღ მე გახილებ თვალთა.
 მარამ ზედისა საათმა დაჭერა
 ჭ ჩემი გვრიტი გაფრინდა, გაქრა!...
 ერთხელ დვა დამე ყრუ უღაბნოსი
 მე ჩამეძინა— ჭ გვერდით მეჯდა
 ჩემი ყმწული ის ანგელოზი
 ჭ შწვანე ფოთლოთ მინაგვებდა.
 გამომეღვდა; მესმა ჩურჩული,
 მესმა ძახილი რაღაც უძლიური,
 ცხენის ფეხის სმა ქანს ამოსდევდა
 გავიქცეი ჭ ვნახე — მხედარი
 თავდაღმა ცხენსა მიაქროლოვებდა!...
 მას გულზედ ეკრა ჩემი ხარხარი!

ვიხმე საშველად მიწა ჭ ცანი:
 თან გაგაყოლოე ჩემნი წყევლანი,
 ზუსუნით ცევა შეესტყორცე მკვლარმა!
 ოჰ! იმ ცევაძე ვერა რა შმატა:
 ჩემ ერთგულ თოფმა, გაწყროვნილი მკლავმა
 მაშინ პირველათ იქ მიღალატა,
 ჭ აქ ჩამარხულ სისხლის შურიით,
 ფიქრით, რომ ამა ჩემსა სირცხვილსა
 ჩემ სიბერიითა, სიუბლყურიითა
 ვერ გადავასხამ ჩემ მტრისა სისხლსა;
 მას აქეთ, ვანაზ, ამ მტანაგველ ფიქრით
 მე დავეორვეი აი ამ შაგბსედ
 რომგორცა გველი ცხენისა ჩლიქით
 გადასრესილი ეორვეა ველზედ.
 იმ წყეულ დღილამ ზედმა წარმტაცა
 ვყლის მძვლოზატ, მოსვენებასა...
 აქეთის გმირნო! მოგროვდიო... აქეთ!
 თქუშნი სახელი ჩემ წინატ აქეთ!
 ვინ იცნობს თავადს ზეი ბულოთსა?
 თქუშნი ვინ მამგვრის მე ჩემსა ქალსა?

— «მეო!» თქუ: გმირმა შაკთვლიანმა
 ხელი დაიდო რა პრტყეულ ხანაგალზედ,
 ჭ განსჯურებით გარშამო ხალხმა

505

მსწრაფელ გიწია ზ გულვა განზედ.

— «მე ვცნობ თაგულს წასკლას ვბედავ მე!..
 შენ მომაცადე აქ ორი ღამე;
 თვის ცხენზედ ჰაჟის, ჰაჟის უშიშარს
 უბრალოთ ფეხი ჩვერ არ შეუდგავს.
 ზ თუ ვადაზედ ვერ დავბრუნდები
 შენ დავიწყებ ჩემსა აღთქმასა,
 ზ შენ, შენს გზასა რა შეუდგები,
 სულის შეძივედრებ პრიელს მაჰმადსა.»

იშვა ცისკარი დილისა ცაზედ
 მის ლაყვარდიან ღრმა ვამარაზედ
 ჟანღებიღამა შიები აღმოჩნდნენ.
 დავკირკვინებულ ფინჯით ბაწყინაზნი
 ცისა ზ ქვეყნის შუა გადმოშწვნი
 მათნი ყრუყვნი ღოდნი თაზნი.
 ხევშიც ღრუბელი მსწრაფელ აიძალა
 ზ, როგორც აფრა ვარდისა ფერი,
 გავიზიარდა, ფრთა გაიძალა,
 ზ ესრეთ მიტე ზ მშვენიერი
 აცურდა მალა ზ ჩაიძალა.
 ჩვერ ფშვენდა დილა ხევის გადაღმა,
 ბელაყრ ცხენით მოდის თაგულაღმა

შიშვე ნაბიჯით შედარი შიშვა.
 ჯერ ყბოყრია სიცხოველი შიშვა,
 ჯერ კიდევ იმის წარმაც სხივებსა
 არ შეყმურიათ ქედისა ცვარი;
 კლდელამ ორივე გზისა პირებსა
 ხეთა შტოები წამოყრილი არი;
 ზე შთი ფოთოლთა დღისა ცვარი
 ცვივოდა გზაზედ—ზე ცხენს ზე კაცსა
 შედ შეყმურია ვერცხლისა ნაშა.
 სადავე ჰქონდა რა ცხენს მიყრილია
 ჩერქეზი პატარას ათამაშებდა
 შოგაჯერ ფაურსზედ წინ გადახრილია
 მამათ სიძღვრის დაძახებდა.
 ზე მის სიძღვრას შიშვა გადადამა
 ხეთა დიდი ბანსა აძლოვდა
 ზე ნაღვლიანი შორილამა ხმა
 შწყხარეთ იმ ხმას იმეორებდა.

მოსახვევია — ზე გზა, გაჭრილია
 მჭრიჭინე ყრმის განიერი თულითა,
 იქ, სადაც ლამაზ კლდის თაფნი თულია
 ერთით იკვრება გვირგვინითა.
 იქილამ, როგორც თვის ფეს ქვეშისა
 გამოარჩევდა სოფელისა მშვიდსა,

მტვერსა ცხვართან აყენებუოსა
 ჰ გავკიდების პირველ გუგუენსა,
 ჰ გადმოგრეხილთ თავ დადმართხვდა
 ზეა ბუღათის სხელს განარჩევდა,
 ჰ არწივსავით იმის ბანსყდა
 უძრავ თვალებსა დააშტერებდა.
 გარებში, ჩრდილში დაღონებულთა
 მოჩინდა ლევის ემაწული ქალი
 მის თვალთ წინა გზა გავგებულბული
 იგრინებოდა, მაგრამ მის თვალთა
 შორს გაჭყურებდა ნაღვლიანათა.
 ვის ელია ეგრე დარდიანათა,
 აღმოსავლეთის ცასა ლამპანრო?
 ვის ელია, მითხარ, ნაზო ცისკარო!
 მაგ მინაზებულთ სთოცარ შრუნვით,
 ემაგ ღუმილით ჰ ემაგ ურვით?
 მეგობარს ხომ არ ელია შორიდან?
 ან სეყვარელს მძის წყუყუ ბრძოლიდან?
 დღისა სიცხითა მისუსტებულთა
 ნაზი თავი გაქუს გამზადებულთა
 დასცემითა მალელთ მკურდზუდა,
 ხელთა ვისხლტება შენ მუხლებზუდა;
 ჰ სურვილისა ტვბილმა მალთა
 მხარი დაგისხნა ტყვეობიდანა;
 ჰ მარგალიტის აღვსილნი ნამით

ნათელნი თვალნი დაგმამებია,
 ზ სამხრეთისა სისხლისა აღით
 ღამაზნი დაწვნი აგწითლებია;
 ტყუილი გრძნეულნი ვასაოცარნი
 სიყვარულისას ვოცნას ითხოვენ,
 ზ მის ღირსებაში თითქმის დამდარნი
 იმ დამატკბობელს ვოცნას იხოვენ.
 აღტაცებული დიდ სურვილითა
 რაღაცას უძებნენ მისსახვედრათ
 ზ ხელი შენი უძლურ თრთოლითა
 სახურავს ელტვის გადასხდელით.
 ჟ! სადახარ, ძვირფასო ჩემო!
 ზ ამა ცხენის ფეხის თქრიალი,
 ზ აგერ მტკვერიც გზის გარეშემო...
 «თავადიარ» ჩურჩულებს ქალი.

ადვილათ გვაძლევს იმედი ნუგეშს,
 თვალიც ადვილათ ბევრჯერ გეტყუებს;
 აგერ შედარი სახოს მოახლოვდა...
 ზ ვაჰ! ქალი შედარს ვერ ჰსცნობდა,
 იგი პირველათ ხელავდა იმას!
 ეგ ყარიბია, შორით მოსული,
 სტყუმრის მოყვარულის დაემებს სახლსა.
 ჰბოლავს მის ცხენი აღქაუვებული,

ჩამოსახტომით ვიდეც მუთი არი...
 ზ რათ არ სტება? რას სდვას შედარი?
 თითქო სხვამდო ის შეაშინ...
 ის იყურება—ამოიქმინ...
 ზ ერთი მოკლე, შწყხარე კვება
 მოშორდა იმის შეკრუთ ტუჩებსა,
 როგორც მუხისა დაცემის დროსა
 შორდება ხოლომე ფოთოლია შტოსა

არას იცდი, მეზავრო, ემე კარებზედ,
 რადთა შახნი მე დღეოთი ცხენზედ?
 მოულოდნელია მეზავრო, სტყუარი,
 თუი იცა, არის ღუთის სჩუქარი.
 ჩამოხედ, ზოხეც, თავლიც ბევრი შექს!
 შენ ხარ სჩუქელი, მე ვარ შლიდარი;
 შატვიც შე ბუკოთისა სხვის,
 სტყუარისთვის მიუღამ ის ღია არი.
 ზ შენს ღოცებაში, რას ვაიმეზავრობ,
 ჩვენს მოხსენებას ნუ დაიზარებ.

შაქვი—აბრევი.

აღუგნითი დამხვლი იყავო სტყუარისა,
 ღვილოვ! ვიხნახ შლიყრ ატოხხმან!
 მის სამევიგროთი სავუარელო ქელისა

მამის სჯობი მოგიტანა მან.

ლოეილა.

ვინ! მამა ჩემი? ნუ თუ თვის ქალსა
 ის არ იგიწყებს ამოდენ ხანსა?
 ნუ თუ კიდევა ის მე მიგონებს?
 მითხარი, იგი ეხლა სად სცხოვრებს?

ჰაქია — აბრეკი.

სადღაც სცხოვრობდა — ხან სხვისა ქოხში
 ხან ხის ძირასა, ხან ყუბანში.

ლოეილა.

ბედნიერია, მხიარულთა,
 მითხარ მე, ეხლა იგი, თუ არა?
 თუ უჩემოთა დამხვრულთა?
 თუ, დინასუხე, მითხარი ჩქარა...

ჰაქია — აბრეკი.

ის ცოცხალია — თუმცა ხანდასხან
 ვერცა წვიმისგან ჭ ვერც ყვიზისგან
 ვერ დაუკარავს მას თვისი თავი.

შენ როგორღა ხარ?

ლევია.

ისე შვრონავი
ჩიტელ არ არის სრულ ზედნიერი
როგორც მე ვარ.

ჰაჰი აბრევი. (ჩუმად).

მით უფრო ავი.

ლევია.

რაღ? რა სიტყვი შენ?

ჰაჰი — აბრევი.

მე? არა თერი.

ჰაჰი ზის; სუფრა მას წინ უძლია
ღ არც ზოზსთვის, არც ზინჰისთვისა
ჰერეთა ველი მას არ უხლია.
საკურველია, მართლთადაც, ისა!
მის სასტიკ მუხლზედ რა რიგ იძვრება
შევეცილება, დაჭმუჭვნალება!
მიზეზი დროა, თუ წუხილია

რომ ეგრეთ იგი ვადახსენებია.

სურს რა სტყუმრისა ყურვის ვადაყრა,
 ღვიღა ჯელში დაირას იმყრობს;
 ამა მშვენიერ თითებით ჩაჰკრა
 ზე ამა ლეკურს იმღერს, თამაშობს.
 თვალნი ვარსკვლავებრ სხივთა ისვრიან,
 კოვრითი ძუძუნი მკერდზედა თრთიან.
 ცხორველი ყმაწვილოურ აღტაცებითა
 ყმანვთ სული ვარემოცუთა
 ზე გაუგებარ ღხენით, შვეებით
 ვახარებულა, განათლებულა,
 იგი ტრიალებს სტყუმრისა წინა
 ვითა პეპელა მზის სხივთა შინა.
 მყის მოუღრიალეს დაირას თვისა
 თეორი გეღებით თავს იტრიალებდა,
 თავზედ ივლებდა — ზე ეგრეთ ისა
 დიდ ხანს თვს ზემო აუღრიალებდა;
 ზე ანთებულსა შავ თვალსა მკვირცხლსა
 მშვიდით ვარძამო ღიმოავლებდა.
 ყხიტყვით იმის ღამას ტყჩებსა
 ტყჩოვა დიმილით სურდათ თქმა ესა:
 «რათ მოღრუბულხარ? რაზედ შესწუხდი?
 «მენს თვალში რაღაც მწუხარებაა!...
 «ჩემო სტყუმრო! გამხიარულდი, —

ზედი ზე ყრვა — სულ ოცნება!...»

ჰაჰი — აბრევი.

ღვიღთე! გვეყო, კარგი დადუმდი!
 ერთს წყლის მოიკალთ მხიარულება!
 მრძე! ნუ თუ არ დროს სიკუდილი ფიქრით
 არა გწვევია შენს აღმა შეკოთრათ?
 გვედრებ, მასუხი ამის მიიხარო,
 მხიარულება ერთ წყლის დასტოვე.

ღვიღთა.

არა, რათ შინდა ცივი სამარი?
 შე ქვეყნათ ჩემი სამოთხე ვბოვე.

ჰაჰი — აბრევი.

ერთს კიდევ გვიოსავ: არ ვიდარდნია
 მასზედ, სად ყმაწვლის გინავარდნია, —
 შენს ვანშორებულ ცუბილ სამშობლიოზედ
 ზე დაღისტნისა ვადსხნილ ცაზედ?

ღვიღთა.

ნეტა რისთვისა? ამ ნისკებშია

ყურო. შიქს შვება, შიანსულებს;
 დამიჟერე რომ, ამ ცივ მოვბშია
 მოაბოვება ზედნიერება;
 ყუთისა ჩვენის ყხვი ქვეყანა
 მშვენნიერია; მენდე, ყველგანა.
 გუთსვი არა აქს არსად მამყლია!
 ის ვერ იქმნება დამაღებ-ყული,
 ზე ძალადობის არც გშინიან,
 მის სურვილს ვერ ფრიით ვერ დაუშლიან;
 იგი ჩიტსავით სწრაფით დაუთხება,
 გამოკრდება ზე გაფრინდება
 ისე, რომ მის კვალს ვერც ვსწრობიან;
 მენდე — იქ არის ზედნიერება
 სადაც ყუვარგართ ზე გვენდობიან.

ჭაფი — აბრევი.

სიყვარულით... მაგრამ შენ იცა
 ამ ქვეყნათ ვიდევ შეორე რა არს
 დიდ ნეტარება ზე დიდი ფიცა
 მიხთვის, ვინც მისა ცანავეითა სავლავს
 ყოველი ფერია რაცვი მის სწამდა,
 რასაც ეტრფოდა ზე რაც ყუვარდა?
 ის ნეტარება ზე იგი ფიცა

სიყვარულზედა არს ჟღერო მტკიცად.
 არც არის გტრფის არც, ვლის ისა
 ჭ ითხოვს მარტო ცრემლსა ჭ სისხლსა.
 მასში გაცინთვის ნუგეში არის
 როს მოუკვდებო სხვა ნეტარება;
 მასშია ცოდვის, ცოდვის შწყუხარის
 სული სიტოცხლო ჭ სიტკბოება;
 მასშია ჩემის სულისა დმერთი,
 მოელი სამოთხე ჭ გლოგოხვითი.
 ის მუდამ სცხოვრობს ჩვენს არსებაში
 ხან მოგვცემს ტანჯვას ჭ ხან ღებნასა
 არა, ვვიცავ! ერთს სისხლს მღვკევის წამში
 მე არ ავიღებ მოელს ქვეყანას!

ლეილა.

რასეღ გაყვიითლდი? რამ გაგაფითრა?

ჰაჰი — აბრევი.

მოძისმიანე მე ჭ ყველა ვიოხრა.
 დიდი ხანია რაც მუკანდა მე მხა
 ჭ ის — მის წერა იყო ყოყოთი —
 ტყვიით განხვრიტა ზვი ბუღლითმა

ზე მამა-მამიკვდა მე ყსხელოთ,
 განა თუ ომში? ვით მხეცა ცყისა!
 არცვი ყნახავს სახე თვის მტრისა.
 როცა კვდებოდა მათეცა მშობა,
 მერეთ თვის სიხელი ზე თვისი მტრობა
 მე მიანდერბა ზე მისა მკვლელო
 მალე ვიბოვებ, ხანგალო მჭრელო
 მშათ მქონდა გულში დასცემათ
 ზე მის სიკოცხლის დასანთებეთა,
 მარამ ვიფიქრებ: „მდევრა ეს არის?...
 რა არს სიკვდილი? ნუ თუ ერთს წამის
 მის ტანჯვათ მიღარს ამოდენ სნისა
 ჩემი წუხილი, ტანჯვა, ვაყნა?
 არა! ყთაყოთ ამ ქვეყნათ ისა
 რასმესა ეტრუის, რამ ვუვარება!...
 ვბოვებ ტრუობისა საგანსა მისა
 ზე იმას დასთქამს ჩემი კვეთებას
 ბოლოს აღსრულოდა. ვხლა დრო არი!
 გუშინვე დაჭრა მენა საათმა,
 ყუყურე, ჩადის მშეცა მღვიმარი! ..
 დროა! მომესმა საფლავით ძმის ხმა...
 როს პირველათ მე დღეს დავინახე
 ეგ შენი მშვიდი ზე ნაზი სახე,
 მწყობარებითა ხნელით ზე მწარით

სული აღმართო გოგონებისათ.
 მაგრამ ვაფრინდა აწ გრძობა ისა
 ის შებრალევა გამიქრა სრულეგ
 ჭ ჩემს აღიქმასა ჭ ჩემსა ფიცსა,
 ვალოხს! თამამათ მე აღვსრულეგ!»

ვით ზამთრის თოვლი მოეშა მქრალი
 მის წინ მუხლებზედ დაეცა ქალი;
 გოდებს, კვნებს, ვედრებს ჭ ტრემლის
 იმ უწყალოს წინ სანადირო აბრევეს.

«ოჰ! სიძიმარ ხარ მეც ცივ თვალითა!
 გბრეო უწყალოთ ნუ იფურება!...
 იქით მიბრუნდი!... ცივ გესლსავით
 მე ზედ ვადმებსა შენი სიტყვები...
 ოჰ, დამერთო ჩემო! ნუ თუ დამცანი!...
 მიიხარა, თორემ შემგრეა ტვინი...
 შენ წინა ვადგვერ სული უბრალეული!...
 ნუ თუ უტოდვლის ტრემლით ნაკადული
 არა რათ გიჩანს შენ შენსა თვლიში?
 ოჰ! შემობრალე!... მრქვი ვით სტრიან
 შენს სამშობლოში, შენს ქვეყანაში
 მრქვი, ტრემლისა იქა რა რიგათი დგრიან,
 რომ მათებრ მაინც დაგიღობო გული

& შებრალებით აღვინათ სუთი?
 აღრეა, აღრე ჩემთვის სიკუდილი!...
 შემარჩინე მე სიცოცხლე ტკბილი!...
 ნუ მართმევ სურვილს, ნუ მართმევ გრძნობას,
 გვედრებ, ნუ მართმევ ყმაწვალ ქალიობას!
 რა არის იცა შენ სიხარული?
 გვევარება შენ ვინმე, თუ არა?
 ყოფილობარ შენ დროს შევევარება
 ისე როგორც მე? ყოყოთ, არა!»

ჰაჰა ვი იდგა შეხვალ შეჭმუხვსუთი,
 სიკვდილისავით გაჩუმებასუთი.

« — შენს თვალში არ სჩანს არც შებრალება,
 ცრემლიც, უწყალივ, არ იბადება!..
 ვიშ! ვიშ! თჳ! უღივ! რისთვისა მკარგამ!..
 ჰყურ ყმაწვლივარ & რისთვისა მკლამ!...
 თჳ, მოძაობინე!.. ერთს სჯობსა...
 ერთს წყობსა ვიდევ.. თჳ!.. ერთს წამსა...

მარამ წყეყუთი ხმალი გამოჰკრდა
 & თავი სხეულის სწრაფათი განშორდა.
 & გახსსლებულს უწყალივ ხელითი
 დასწვდა მიწიდვან აიღო ისა,

ჭ მის მღვთვარე შავ ხაწნავეებით
 წმენდა დაუწყეთ თვის ხომისა პირსა.
 მერეთ მოხიდა ნაბაღი შავი
 ჭ, რა შეხვია უსულო თავი,
 გამოვარდა ჭ. მოახტა ცხენსა
 ჭ გაემართა გზას საშურველსა.
 შორხილი ცხენიც მისა ერთგულა
 ყუცრათ რითდაც შეშინებულა
 მის ქვეშ მიქუხდა, იგრიბებოდა,
 მიხვიზინებდა, შიშობდა, ფოხოდა;
 ჭ გაიშლიდა შხირსა ფაფარსა
 მოყომენლობით დრღნიდა ლაგამსა
 აღქუცებულა, გაფიცებულა
 მიქროდა შავებში როგორც შურდულა.

მეზავრო! გვიან არს, ციხვარიც ქრება;
 ახლოა დაშე ზურუსიანია;
 ვაკასის წვერით გველივით სხლოცება
 დრუბელნი პნელნი ჭ ფინქლიანია.
 იგინი აგუჯათ შეგროვდებინ
 ჭ პნელს სწარცებში შავათ ჩადიან
 ჭ, რა ფუჩქებსა შევხებინ,
 მარგალიტებსა ფოთლოებზედ შერინ.
 წყარო სრბის ძღვრიც ნაცრისა ფრთათ

ბაღახილამ სკემს იგი ქაჯათა,
 ნისლიან ხეგში მოზრჩუნავს ისა
 როგორც თვალეზი მაჭრინო თავისა.
 ჩქარა, მხედარო! ჰა! ჩქარა წადი!
 მხრებზედ მოიგდე შავი ნახადი,
 თანშის საღავე აიკრიფე ხელს,
 თანშის მათრახი მოაუქნივე ცხენს;
 თუქც აქერ არ მოგდევეს არც ავი სული,
 არც მხეცი ცყისა. არც ცყვია მტრული
 მარამ თუ ღოცვა შენ შეგეძლება
 იღოცე — შეტი აწ არ იქნება.

«ჰა! გასწი ცხენო! შშიშრათა თვალსა
 რაზედ უშტერებ შენ წინა გზასა?
 აგე ის ქვაა წყლით გაქლოესილი,
 ის გველი ბრჩუნავს წელს დაგრებილი.
 ჰე, ამხანავო! ბრძოლის ვეღზედა
 ბერგელს მიწმინდამს შენს ფაფარზედა
 ჩემ მკლავთა სისხლი. უბედურ წამში
 არა ერთხელა შენ მე დამიხსენს;
 მატადე, მივალთ ჩვენს ქვეყანაში
 ზ იქ, ერთგულო, შეგასვენებ შენ.
 ემაგ შენს ღაგამს იქ უჯრო ბერსა
 შეგასხამ რუსის ოქროს ზ ვერცხლსა;

ჭ იქნები შენ მშობელი მოებზედა
 მინებებულთა შენს ნებაზედა.
 როდის ჭ როდის გამოძეცვალე,
 მრქვი, ამხანაგო ჩემო ძვირუფესო?
 რატომ აღქაული შენ ვგრე ძალე?
 მრქვი, რამ შეგცვალთა ჭ რამ დამავსო?
 რათა ქშენ ვგრეთ მძიმეთ ჩემ ქვეშა!
 აგერ გამოჩნდა მოვარეც ნისლექვეშა!
 ნისლითი გამოვა ჭ მძინარ ხეებს
 ვერცხლითი შესხამს გარს თავის სხივებს
 მაშინ განვარჩევთ მოებში ველო შურლებს
 სადაცა ბნელში სძინავს ჩვენს სოფელს.
 ჭ ჩემათის მწყემსთი ცეცხლისა ბრწყინვას
 ღამის სიღრმეში შორითა შორითღორს
 ცქეში ჭ მოებზედ ჩვენ დავანახამო,
 ჭ გავიგონებო, რა ძლო მივალთი,
 ჩლოვისა ყრუ ხრამუნს ჭ ყრუ ხვიხინსა.
 ცხენები შენს გარს მოგროვდებიან,
 მარამ რომ ფეხზედ წარმოვჭდეგ, ძეისა
 ფრუტყნითი უკუე შორს გახტებიან:
 შორითი გვიგრძნობენ იგი ცხენები,
 რომ მე ჭ შენ ვართი წყრის შვილები!»

ველებსა ღამე ჩვერ ვიდევ ჭვარავს

სოფელს აქემთისა მშვიდთა სთვლემავს,
 იქ მოხუცია მარტო მღვიძარი —
 მარტო, ვით ძეგლი ყრუ საფლავისა
 ყძრავით ქვაზედ ის იყო მჯდარი,
 გამტვრიანებულ გძელ გზისა პირსა;
 ღრმა მწყნარებით აღვსებულ თვალსა
 ის არ ამორებს შორეულს გზასა.

«ვინ არს ის მგზავრი? ის სიუზილითა
 ძირსა ჩამოდის დაგრებილი შიითა;
 ეძელ ფუჭრიანსა მის ამხანავსა
 წინ წაყწვლია დაღლილი თავი;
 ნახდის ქვეშ რაღაც უჭინრავს მხავრსა,
 მას ყუზროხილდება როგორც თავს თავსა.»
 ჭ ფიქრობს იგი მამა ზედ შავი,
 «ყოყოთი ძღვენი არის ჩემთანა
 ჩემ ღრამს ტყურობა ღვილისგანა.»

აჰა, მხედარი ვიდეს მოვიდა,
 მან შეაყენა შიის ძირში ცხენი;
 შორთორღარე ხელით ნაბადსა შლიდა
 ჭ რა გაშალა — მის სიხლის ძღვენი
 ხალახებზედა მძიმეთ დაგორდა
 თჳ! დძეროთ! მაშინ მამა რას გრძნობდა,

როს ის ხელაგდა — გაი სწუჯალსა! —
 თვის საუჯარელ ღვიჯოს თავსა?
 ზე ის უგუჯურ აღტაცებაში
 მაგრათ ცუჩქებზედ მიიგრძს მკვდარ თავს,
 თითქო გარდასცემს მას იმა წამში
 თვის უკანასკნელ, ბოლოზღელ ცანჯკვას
 ზე ერთ კვანებაში ზე ერთ კოცნაში
 მოელთა სიტოცხლე, გრძობა ზე ძალი
 იმ უბედურმა სრულთა შოცალით.
 ეფო, რაც ეცათ ზე გუჯათ
 დანხაგრეს, სჯიჯკვანეს იმ სწუჯლის გუჯით!
 ვაწუდა მის გუჯით აწ უეცრათ
 ვით ძიუა დიდ ხნის ვახრწაიღუბუჯით.
 მის უძრავ სახეს, მის უძრავ მარსა
 ვადელთ ვერი ბნელ სიკვდილისა.
 ისე სწრაუთ მან სულთი ვანდეგნა,
 რომ მის ბოლოზღელ წამისა აზრმა
 ვედარ მოახწრო სულთთან ვაჯურენა
 ზე შეიარჩინა ზედ სახემ მკვდარმა.

ინახავდარა ბნელ სიჩუძესა
 მაგრა იმ ღვიჯზედ სულთ არ ვაკვირდეს
 დახელა ხმალსა, შეხელა ცხენსა
 ზე ისევე სწრაუთ მოეხმა წავიდა.

წარვიდა წელი. ერთეუ ვაწროებში
 ორი ვახრწინლი ვაცისა ლეში
 გამკოვლოთა მგზავროთა გზაზედ ენახათ
 ზ მთის წვერზედა ღრმათ დაემარხათ.
 ზ იმათ მუხტოზედ ნათლათ ვით ელვა
 ზედ აღებეჭდნა მტრობისა წვევთა.
 ორივ სისხლითა ვარდისსმულ იყვნენ,
 მაგრათ ჩაკრულნი მიწაზედ იწვნენ
 ვაშეშებულნი, ვაყინულები, —
 მგეგობრათ სჩანდნენ — იყვნენკი მტრები!
 იქნება ეს არს ხოლოთი ოცნება...
 მარამ ეჩვენათ იმ საწყელი მგზავრებს
 რომ ხანდისხან მათი სახე იცვლება
 ზ ემუქროდნენ ტყუინი ურთიეროს.
 მდიდარი იყო საცმელი მათი
 ბაშლაყი მათ ქუელთ ეფარებოდა,
 ერთშივი იცნეს ბეიბულოთი
 მეორეს ვია ვერავინ ჰსცნობდა.

ღერმან გოვით გადმოთარგმნილი თ. ილია
 ჭავჭავაძისა.

1859-სა წელსა, 16-სა მარტსა.

ს. ჰეტერბურლი.

ანუკა ბავჯონის შული.

ისტორიული მოთხრობა.

თავი პირველი.

შუა მიის მონასტერი დაგალებული არის თვს აღმუხებით თეთრის შინდისგან. როდესაც კასეთის მეფეს ლევანსა ეისოგნა ცოლად მამია გურიელის ქალი თინათინი ჭ გურიიდეგან მოჭყევანდათ ერქმსა ჟვარის დასაწერათ, ამ ქალმა მოძაგლობაში გზა-ზედ ისილა სოხმრად თეთრ წვერიანი ზერი, მდგომარე სუცსოგოს მწვანით მოსილს ველზედ, რომელმაც, რა მიაწოდა ამ ქალს ზავარა შუთ თეთრის შინდისა, უთხრა მას:

«შულო! შენ შეიქმნები ცოლი დიდებულის კაცისა; მაგრამ შენი დიდება არა მდგომარეობს ქმსენიერების კმაყოფილებაში; არამედ მოჭსმებზე სე ამა შინდისა ჭ შენ აღაშენე უამარი ღუთისა; იგი იქმნება შენი დიდება ჭ შენი მფარველი.» —

სიზმარი ესე ჰქონდა ამ ქალსა შთაბეჭდილი გულში
 ჭ არვის არ უმხელდა მას; მაგრამ მოვიდა დრო,
 როდესაც საჭიროდ დაინახა ამ ქალმა შენა თეთ-
 რის შუნდის სისა. — ქმარი მისი ლევან იყო დიდი
 გაუკაცო, ჰქვანდა ლეკნი დამონაგებული ისე, რომ
 იმის დროს კასეთში ძროხა არ დაიკარგებოდა;
 მაგრამ ბევრთა კარგთა ხასიათთა შორის, აქენდა
 მას ბევრი ბიჭუკა. თინათინ დედოფალი, აღვსი-
 ლი ყოვლის კეთილის საინაოებითა ჭ ლქათის
 მოშიძარი, უთმესდა ლევანს მრავალს აგ საქმესა,
 მაგრამ ისეი ცდილობდა გამოეყვანა ცოლი შოთ-
 მინებისაგან. მობესრებულმან ლევანის ცუდის
 გოფქვევითა, თანათინმა ჰსთხოვა ერთსეულ მას —
 მიჰსტეს სება აღმოიზიოს თუხ საცხოვრებლად
 მონასტერი. ლევან შევე სიამოვნებით ეთანსმა
 მისსეფ. მაშინ დედოფალმა გეგზავნა სამყინელად
 იმ თეთრის შუნდის სისა, რომელც ეჩანა მას
 სიზმარში, ჭ რადეფსამე ღღესეფ შთარაგეს მას
 მსსომიარე ცოლი თეთრის შუნდისა, რომლის სეც
 დეოდოლიყო უცხოს აღვის შუა შთაში. დედო-
 ფალმა ქმრის ჰქწვობითა ჭ თავის მსითყით იქ
 აღაშენებინა ხინებელი მონასტერი ჭ შუთითა
 თხითა მცირე წლოვნის აღექსანდრეთი განშორდა
 შუნ სეგედილიმან. —

სოლო ლევან მეფემ თინათინას სიკუდილის შემდეგ თანაგა ცოლად შაშისლის ასული, რომელიც მონათლა ქრისტიანულად. ამასთან მიეცა ორი ქალი & ოთხი ვაჟი: გიორგი, ელიმურსა, ვასტანგ & სოსრო. უფროსმა ქალმა მისმა მოუპაოგა მას სამეფ ქართლის მეფე სუმონ; მაგრამ ეს შესარულება არ იყო ლევანისათვის სანგრძლივი. სუმონმა სთხოვა მას შემწეობა განსაყრდელ ქართლიდან სძარსთა, რომელთაც ეძირათ შრავაღნი სიმაგრენი & სძარის დარბევით აწუსებდნენ ქართლსა, სოლო ლევანი იყო იმ ყამად მეგობრად სძარსეთის შაჰთამასისა & ამისგანმო თვითონვე გაბედა გაბედა მიეცა თავის სიძისათვის შემწეობა, რომელ ხემად გაუცსაყნა მას შული თვისი გიორგი ფარით. ამათ დუსხათ მეგობან აღდგომა ღამეს შაჰფარი სულთანის ფარით; ბრძოლაში მოკლეს გიორგი & ამოწვევს შრავაღნი კასნი. — შულის უბედურების მსმენელმა, ლევან მეფემ შრავანსა მწესარება ესე & სქარა თვითონვე შთავიდა სულაჲდ. —

1 სდაც ბევრნი ბრძანებულნი არიან, იქ ცოცხად გამგანენი ეყოლებათ. ლევან მეფის შემდეგ თუ მცა შულნი მისი განიგებდნენ კასეთსა, მაგრამ სძარად იყო სოლოლე შაჰში განსეთქილება შირვე.

ლობასკია.

ლევანის უფროს მჯღსაც, თინათინისაგან შობილს ალექსანდრეს მუქსწეინდა დიადების კიოსეა მონასტერში. მამის შემდეგ მან შემოიკრბა სემონკასეთი ჭ წვიდა ქართლს ბედის სასუბნულად. აქ დაემოყვარა ალექსანდრე ბარძიმ ამილასვიას; ესა ჭ ქსნის გრისთავი გლისბარ გევან მას შემწეგ ჭ ალექსანდრე დიდის ფართო მოვიდა კასეთის დასაწყობლად. მისი მძანი: გლიძურსა, ვასტანგ ჭ სოსრო შეგან მას თარლასთან; მაყრამ იბლიეს; იჯარნაც ბრძოლაში ამოისოცნეს ჭ ალექსანდრე 1574 წელს მარტო შეიქმნა მყობელი მოელის კასეთისა. სატსტო ქლაქი მამის იყო გრემი.—

თავი მეორე.

გრემს, მალღს კოშკში, რომელიც იყო გარე შემორტეული ქვიტკირის კბილქიანის გალაყნითა, გხოქი მჯრფასის საღებთი მოფენილს თასში, ღუთის მშობლის წინამე, ემწული ქლი მშექსნიერის სსსსა, მცირე ფერ მისდილი; ეს ფერ ნაკლულება თითქოს უფრო ამშექსნება ამ ქლის დიდროსს შავს იგაღებსა, დაწითლებულია იმ ყამად ურემლისაგან, რომელსაც გველო რამდენიმე

სველი სახი მის ლაყებზედ. —

—ოჰ, წმინდაო ქალწულო მარია! წარმო-
 მსიქო გვალად ამ ქალმა: ნუ მიჭსუემ ეშმაგს
 ჩემსეჲ პლევასა; მომკვ ძალა მოთმინებისა; ნუ
 გამოძილევ შენს შიშსა, ზ ნუ გამსდი მოღალა-
 ჯედ ჩემის ვალდებულებისა, ჩემის ქრმისა, ჩემის
 შულისა!... მე აღარ შემძლიან ბაძოლა ჩემს
 გულისა, ჩემს სიყვარულისა, რომელიც არ მამ-
 ლევს არც დღე ზ არც ღამე მოხვეწებასა, რომე-
 ლიც მისრუკამს გულდვიღლსა, რომელიც მინთია,
 ესრედ იდუძილად... დედაო მარია! შენ განანულო
 ეს უცესლო, შენ გამოიგრილე ეს გული, რომელ-
 შიაც ვინც ჩასიყვავს, აღძვოთღებთან სირცსკილით...
 მაგრამ სული ჩემი დუძეება ამ ბრძოლაში. სისხ-
 ლი შეწვს სიყვარულისაგან. მე ვჭყკრძნობ, რომ
 ასლოგდება ჩემავს ის დრო, როდესაც განასსენება
 ჩემ ფესო ქვეშა უფსკრული ზ იგი შთანთქმის
 ჩემს ნამუსსაცა, ჩემს ბატონსენებასაცა, ჩემს მოგა-
 ლეობასაცა, ჩემს სულსაც...

ამ დროს თათარის კარი განილა ჩემად ზ მა-
 ლლის ტანის კაცი, მამაცურის შესედურებისა,
 წადეა თავს ამ ქალსა.

—ანუკ! წარმოჭმსიქო მან.

ქლა შეკრთა ამ სმასზედ; იგი გაეჯოღდა,

ტუჩებმა დაუწყეს ცმატუნი, თვალნი მისუტნა ჭ
თათქოს ლამოდა გულის წასვლასა.

— ანუკი! განიმეორა კაცმა: შენ რაღაცა გაქუბ
გულში, რომელსაც მიძალამ... ნუ თუ ხემა სი-
ყვარული ვერე მტირე არის შენ თვალში, რომ ვერ
მოგინდვია ხეძივს შენ სიღუძლო?... ანუ შენა
გგონია, რომ მე ვერ დავფარამ მას?... მაგრამ
მე უკუნური, რასა გვიხსამ? მე უკუშ მისვლი,
რასედაც ღოცულობ ვერე მსურვალედ, თვალ
ცრემლიანია. შენ ღოცულობ განთავისუფლებასგდ
სიყვარულისგან, ესე იგი ღოცულობ ხემს სი-
კუდილსგდა!... ილოცე, ანუკი, ილოცე! მეც
შემოვადრებ ხემს ღოცვასა. შენის სიყვარულის
დაკარგვასთან მეც მომესწობს სიკოცსლე! ჭ ეს
კაცოც დეცა მუსლებსგდ ამ ქლითან. — მაგრამ
ეს არ იყო ის წმინდა ღოცვა, რომელიც ამსუ-
ბუქებს ჭ ანუკის ნაღვლიანს გულსა. არა სი-
ძვირე ჭ დაწენარება, არამედ მსურვალეა ვწერათ
მათ სსესგდა, ჭ მათ ღოცვამა, აღვსილმა ქუტ-
ენიერების სიტკბოებიანა, ვერ მაასწია სძლიანის
კარადმდე. | თვთ მლოცველით ეძინოდათ, რომ არ
უხმინოს მათ უფალმა ჭ სურდათ დაებრუნებინათ
უპარე ყოველი თვიანთი ნათქუამი სიკვება. შემ-
დეგ მათ შესეგეს ყრთამანეროსა, კლავნი მათნი

გადგნვიენს, ტუხები შეწყებენ ერთმანეთსა, ზ
ლოცვა მათი დასრულდა ფიცით ერთმანეთის საუ
კუნოდ სიყვარულში. — სასლობის კავშირი, სხე
ლი ატეოსსებისა, შიში ღუთისა ზ დაძინებისა. —
ყოველი დაგიწყდათ მათ. მაგრამ განგებამ და
წერა მათი საქმე იმ ფურცელზედ, რომლისაგანაც
არა იქმინდება უსასლოდ. —

ეს უმაწული ქალი ახუკა იყო ალექსანდრე
მეფის და მამათ ერთნი ზ დედათ ცალკალკანი
ესე იგი მამსალის ქალისაგან ნაყოლი. — იქნებოდა
ოთხი წელი, რაც ამ ქალის ქმარი, ოთარ ხო
ლაფაშული, გაეყოლებინა მეფე ალექსანდრეს სპარს
სეთში თავის შულის კოსტანტილესათვის, რომელიც
მოეცნოთა მამსალსა მეფლად კასეთის ერთგულე
ბისა თვსადმი.

მაღალი კაცო, რომელსაც შეწყერა გული
ახუკასი, იყო კეთილშობილთაგანი, სიყრშით შეყ
ნებული ავს დედისაგან ბერად, ზ თუმცა იგი
კიდევ იყო შესული უდაბნოში, სადაც შიილო სა
სელი უდაბნოელის, მაგრამ ხქარა აღმოაჩინა მან
თავისი საქებური სისიათი, რომ იგი ცოცხალით
ცოდვით ქალებს უფრო თავებსა ჰქცეოდა, ვიდრე
განხევებულთ წმინდანებსა, ზ ამისთვის, რა ვერ
დაქსამო უდაბნოელმა საფლთური კმაყოფილება,

იგი იმულებული იყო მაქსსმა ეს წოდება თვლი
 ზ გამოანარულ იყო უდაბნოადღეს / აღმუათებულმა
 ამ გაცის დედამ მოძარათა ითარ ხოლოც მუღსა
 ზ შევედრა აღუჩინოს რამ უდაბნოელსა შესაფერი
 სექსე თავისთან.

ითარმა იმყოფინა ეს ემაწულ გაცი თავისთან,
 ზ რა ბოლოს შეამცნია მას სიძალისაჲ, გამრეუ-
 ლობა ზ სხუა შრავალი კარგნი ნიჭნი, მიჰსცა
 თავის ემა მამულის მოურაობა. სოლო რადესაც
 ითარ იბირებდა სნარსეთში წახელსა, მან ხაბარა
 უდაბნოელს თავისი სახლ კარცა, — ვითარცა ერთ-
 გულს თავის შინაურს კაცსა. — შრავალთა მსლებლე-
 ბთა შორის ანუკას ახლდა ისეთიძეგის წლის ემა-
 წული, სამიღოსეროა აზნაურმული, სსელოდ ცი-
 ციკო. იქმსებოდა სამი წელი, რაც ცოცციკო ემა-
 სსურებოდა ანუკასა ზ ასე შეეხვია იმის სსურთა,
 რომ ყოველის მის თვლთსა ზ წაბის მოძარათ-
 ბით იცოდა რაც სურდა, ზ ვიდრე ანუკა ერთ
 გამოჰსთქუამდა თვს სურვილსა, ცოცციკო უბეჭ
 აღსრულებდა სოლმე მას. ამ ეონიერებისათვს ზ
 სხუა ფრიგ მალსაზობისათვს ანუკას შეცდ მუ-
 ყარდა ეს ემაწული ზ ეკიდებოდა მას ისეთის
 აღურსით, ვითარცა თავის საკუთარს მუღსა. მაგ-
 რამ ცოცციკოსათვს ეხვლო უბეჭ იმ სანაჯრო

სიყმაწვლის დრომ, როდესაც ერთის გარდის ბუნ-
ქის დანახვა ერზივნა მას ერთს ჯგუფა გარდით
ქალები დასახეს; ზ როდესაც მას კურდღლისა
ზ მელის დევნა ცეცხი ერზივნა ლამაზ ქალებთან
ღანარაკსა. —

ციციკო შეინგრა რაღაც მძიმე ნაღველმა:
გარდის სწითლუ მის ლოცვებზედ შეუსვალა სი-
ყვალით, თვალები ჩაუცვივდა, ზ სხემ მიიღო
ტყუენვარებითი გამოთქმა. მას შეუეწარდა განმარ-
ცობებითი ეოფნა ცეცხი ახუ ბაღში; მაგრამ უფ-
რო სძირათ იგი ავიდოდა სოღმე მალაღს კლდე-
ზედ, საიდენაც დაფიქრებული უეუებდა ჩამა-
ვალს მესხა, როდესაც ეს მეფე ბუნებისა ამბე-
ნებს სოღმე გამოსაღმების დროს მიწასთან ლაყ-
ვარდ ცასა ოქროთი, ვერცხლით, ზურაურით. —
ამაოღ სისვინებდა ციციკოს ყარაბაღული ცხენი
ზ ცდილობდა გაეღვსენინა თავის ბაგროსში აღრინ-
დელი სიყვარული; ამაოღ ელაქუცებოდნენ, ზ
წმუკუნით დაუსვოდნენ მას სიყვარულნი მწეარ
მეცებარნი, რომელნიც ცდილობდნენ მოეგონებინათ
ციციკოსათვის სსამოგნო კურდღლაობა. — მაგრამ
მას ესენი აღარ ესიამოგნებოდა. ციციკო ისარი-
ვით გაექანებოდა სოღმე მსოლოდ იქითკენ, სა-
იდენაც მოესმოდა მას ნარხარი სიმღერის სმა

ახუკასი, რომელსაც მარტო შეაუფობის ეამს უფვარდა სძირად მღერა სსუა ჭ' სსუა სამიწუნურო მუსამბაწყებისა. — ამ დროს ცოცვიკო მიიბარებოდა სოღმე ხუმაღ ახუ თათსის კარებთან, ახუ ამოფარებოდა ხესა ჭ' ჭსუტებოდა ამ ზეციურის სმით, რომელსაც მაჭევენდა ეს ემაწული აღტაყებამი ჭ' აფრქვევინებდა მღურარებასა... ერთ სანდა, როდესაც ახუკა შინ არ იყო; ცოცვიკო შევიდა შის თათსში, იბაგნა იმისი ლექსების წიგნი; ჯერ მსურველებით დაჭკოცნა მას, შემდეგ ხაიჭრა ბაღში, სახქაროდ გადაჭყერა რამდენიმე მუსანბასი, ჭ' რამდენიმე დღე ხუმათ ისეთქა თავსა შათ ზეპირად დასასწავლებლად.

ერთსელ, მარტო შეაუფი ბაღი, ცოცვიკო მღეროდა ახუკას სიყვარულს მუსანბასა, ჯერ ეკუბედაობით ღიღინებდა, შემდეგ ჭ' შემდეგ მიჭსუა შინ თავის სმასა სრული თავისუფლება. ამ სმამ შოიწიდა სსლითვად ბაღში ახუკა, რომელიც ხუმაღ კარგა სანს ეუზნს უფდებდა, როდესაც ცოცვიკომ დაასრულა, ქლამა ლერსით გელი დადო მას თავსედა.

— ვინ ეჭსწავლა, ცოცვიკო აერე კარგით მღერა?

— სიყვარულმა... დიდმა ლექსების სიყვარულმა

ქალბატონო.

— მიტყევი, შული, ბოლომდინ. კარგი ლექსები უმაღლებს ცუდსა და უწმინდს სუდსა. და რა ამყებს ეუბნებოდა, ახუკა უსვამდა მას თავსედა ედღეს. მაგრამ ცოცხლად შეტყუარა აღრეულის სმით:

— ქალბატონო! თუ ღმერთი ვქაშს, ქალბატონო!... ეელი ამართვი თავიდეან!

— რა იყო, შული?

— იქ, ქალბატონო, მომიტყევი! მე შეგონა, რომ ცვინი შეწოდა შენს ცუდს შესებით.

— როგორ? განა ხემა ეელი მოწამლულია?

— რა მოვასხნო... შეგი რაღასც წვასა გგარძნობდი. — ცოცხლად წამოხსოვია ეს სიტყვები ესრეთის მართალუგარის სმითა და ასეთი ფერი დედო, რომ ახუკამ კვლად მიადო მას შუბლსედა ეელი და შეტყუარა:

— ღმერთო დიდებულო! რა სხით ვენთება თავი! შეშინან ავთ არ ვასდე!... არც არავინ არის, რომ მამეშელოს!... ცოცხლო! რა დამეშინა?.. იქ, ღმერთო! ეული მიტყუარა!... მართლა, ცოცხლო ვეუთლდა, ვითარცა წმინდა სმითი, ცოცხლო იყუღმა დასსა მას ცნსედა, თვალნი მასედა და თავი დატყუარა ახუკას მსოფსედა,

რომელმაც გულსუდ მიიყუდნა ჭ ყოვლის საშუალობითა უდილობდა მოცბრუნებინა.

ციციკოც ჩქარა მოვიდა ვინსუდ ჭ ღრმს აღმოსვრითა განასილა თვალინი, მან მოიგონა ყოველი, რაც შეემოსება ჭ ჰსაქება შერქსარებითა.

— მე შეგონა, რომ გავდებოდ!... თქ, რაი ცომ არ მოგჭკედი? . .

— რათა, შულო? უისრა ანუკამ: რას ნიშნემს შეხი ესწვითი უეცარი ავადმყოფობა? მითხარ, ციციკო, გამისხენ შენი გული, გითარც დედა შენსა; წლოვნებითა თითქმის შეეფერები ბილვც დედად ჭ სიყვარულითა—სომ უფრო... მე კარცა სანთა გამსწეგ, რომ სანის ფერი სრულიად დაეკარცა, თან ჭ თან სელები, ნადირობასყდაც ყელი აიღვე, შენი ცელები ჰბართის სოლმე, როდესაც მშველი უსენსუდ შევდომასა. სომ არაგინ შეიყვარებია, შულო? ცეყულად ნუ მიმალამ. მე შესმის ჭ გიცი უანეგა სიყვარულიან... ესრეთ კეთილ-მობილისარ გულისთა ჭ სანთათითა, რომ რასაკურგელთა არ ამოიარჩევ შენს უღარსსა. რაც ზემგან შესამღებელია, მეც ვეცებთ დაეცმარო შენის ბედნიერების შესადგენლად.

— რას მიბძანებ, ქობაჯონო! მოასხენა ციციკომ შორცსობითა: განა ჩუდმეც თვრამეცის

წლის ემაწვლებს მივსაანა ფიქრი მოუვათ?...
 ან რა არის სივეარული? .. ახბადენ, ემაწვლ
 კაცები სივეარულსაგან ზარტულად სდებიან ჭაყთა-
 შეოფობენ ჭ შექმდეგ ისევ გეოდეზიანო. მე მაღ-
 ლობა დმქანსა, დამძღებული ჭ კმაყოფილი ვარ
 ეოვლითა. მსოლოდ, ქალბაგონო!... სუ მომა-
 გლუბო ოქქმხს სივეარულსა. ჭ წყლობასა...

— ჰო, შული! უთხრა აღმოსვრით ახუკამ:
 მე უფრო მეტად გსაჭიროებ გულითადს სივეარულ-
 ში, ესე იგი. ვლადიკურებაში, ვიდრე შენ შემოდლიან
 წარმოიდგინო. მე უბედური დედაკაცი ვარ ჭ ქვე-
 ყანაზედ არავის არ უფვარებარ... უფელსაგან და-
 ტვეებული ვარ, რაც უნდა ხალხელი მტანხამდეს,
 არავის არა მივს ენათი სუფემის მუქმელი, ენათი
 რხევას მომცემი...

ამ დროს ტიტკო მოესვა ამ ქალის მუხრებისა
 ჭ რა აკოცა კამის კალიოსა, წარმოაშთქვა აღტ-
 ტებით:

— ხეცავი ხეში ლუკმა-ლუკმა დ აკუწვა საჭირო
 იერს შენის მწუსარების ყანსაქარებლად! ოჰ,
 ქალბაგონო! შენ შემოდმივლე თავსა, შენის ფქსის
 მტვრად მაქციე, ხემაუს ქქმყანაზედ მსოლოდ
 მგ იქნება ბედნიერებად, — რომ მე შენ შემოდმ-
 რო ხეში სიჯოჯსლე!...

ანუკას შეეშინდა ცოცვიკოს აღვსნებულის თვალბისა, რომლითაც წაომოჭსთაქო მან ეს სიცივეანი; ანუკამა ნსა, რომ მეცად შორს შევიდა უნებურად ლაძარაკში ამ ემაწვლთანა, ჭრა უნდა და გამოეცვალა სავანი ლაძარაკისა, უოსროა.

— გესმის, ცოცვიკო! მე არ მინდა, რომ გერთო საუბრეე, როგორც შენი სმა უბრალოდ დიკარცას. ამას შემდეგ ხელარ იძღვრი ასე, როგორც მოგხედება. ხუმარნ მოდი სოლმე; მე ვასწავლი ჭნეებს, სად უნდა იღიბნო, სად უნდა აამალო ჭ დამდაბლო სმა. — ესლა დაწვეო ეს მუსანდაზი. ყოველი სოცვეა ამ სიმღერისა სიამოვნებით ჭხელება დამიანის გულსა.

— ვისი მუასზული ვასოვს ეს დექსა? ჭკი-ისა ცოცვიკომ.

— უდაბნოელისა.

— იჭ, თუ რომ მეოღნოდა, რომ იმისია, მე არასოდეს არ ვისწავლიდი მაეს ზენარად, აამსთუ ვიმღერდი.

— რატომ, ცოცვიკო? იქნება შენ შწერლობა სარ იმისთან?

— არა, ქლბაცონო! ხეწნ ერთმანეთისათვის თრი სიცივეს ერთად არ ვვთქვამს. მაგრამ, არ ვიცი რათა, როცა იმას დავინახამ სოლმე, ასე

შეონია გელბი თვალში მარტვი... იუდას რომ
ვაუციღნია ქრისტე, მე უღაბნოელი ის იუდა
შეონია. /

— ნუ შენ ვაზღას ცოცოკო, როდი უნდა კაცი
გმულდეს, მეტადრე უმიხეზოდ. ღირთი ვეგლას
გაქსევის თავის საქმის კვლად. ვიადე უფურო
ყოველსა კაცს ცბილის ზ კეთილის გულით, ზ
მაშინ სოცოცსლე არ ეჩვენება შენ ისე შავად ზ
ბნელად, როგორც სსეებსა... დაწყე ამ მუსხბა-
ზის მღერა. არა შეონია, რომ ამისთანა სოცეგე-
ბის დაწყობსა ცუდი გული ჭქონდეს.

ახუკამ მოიხორ ცოცოკო ვგვრდით ზ დაწყე-
ბინა მღერა ზ თვითნაყ მიაყოლებდა სოლმე ბან-
სა, ხან ზ ხან ცოცოკო შუა ათავს ვაქსევეგვდა
სოცეკას, თითქმის დაეწყედათ ზ დაძეგრებით
შეჭსტქროდა აღვსნებულის თვალებით მშეჭსნიერს
სსეს ქათისსა, ახუ ხან ზ ხან მღერაში ასე თაი-
მაძებდა თავსა, რომ, მიითამ უეცრად, მიოცანდა
სოლმე ქათიან ასლთას, რა სურდა, რომ შესებო-
და მის სსეს ახუ ღეჩაქის წყერი ახუ კაგები
ახუკასი, ზ მაშინ ცოცოკო ვაძნობდა გამოუთქ-
მულ ხუცარობასა: ტანში დაუვლიდა რაღაც ერუენ-
ტელი, ცუსხებს ჭკუმაძდა, თვალში ცრემლი უბრა-
წყენამდა. — მათ ვერ გაიგეს, როგორ ვაგრინდა

დრო. ბოლოს ახუკამ უეცრად აიწია თავი მაღლა ზ ნას თავის წინ მღვიმარე უდაბნოელი, რომელიც შექმუხვნილას წარბეძით ზ მრისხანის თვალეზით უეუზრებდა მათ ერთად მსსდომთა ზ ცბილიათა მღვრალითა. მაგრამ ახუკამ, მითაბ ვერ შეამცნია მისი მუქარება, ახუ ყური არ მიაგდომას, უთხრა გუუღვრალიად:

— მუჯდობა შენი ნასება, უდაბნოელი! გინათოდეს შენც ზემსავით: მე გჭაბვე ამ გამაწვლში ასალი დარსება: ეს მღვრის საუცსაოვოდ ზ მე მსურს, რომ სრულიად განგითარებულო შეიქმნას სიმღვრეში. ეს ზოუბოვეებს ამის მახუცებულს დედამამს დიდს სისარულსა.

— მე აქეჭსწყედ ადრე შევამცნიე, ბატონის მულო, თუ რომ მავას აქეჭს ნიჭი, უნდა მხოლოდ ზლიამობის ნიჭი შექონდეს, უთხრა უდაბნოელმა.

ციციკო მისება იმის დაცინებას; მას თვალეზში სისხლი მოუვიდა ზ სასე ყელანმა, მაგრამ თავი შეიმაგრა.

— ბატონის მულო! გინავრძელს უდაბნოელმა; მე მსურს აქეჭსთან მოლაპარაკება ერთს საგანსყედ, რომელიც არ იომენს უკუნებდასა. გთხრე მომისმინოთ... ახსაურმულო! წაილე ეს ზემი

სმალი ჩემს ოთახში ჭ ნულარ მოხვალ, ვიდრე არ დაგიმასოთ —

— უკაცრად, ბატონის მოურავო! უისრა ცოცოკომ ამაყად; მე ვემსახურები აქ მხოლოდ ბატონის შულს ახუკასა ჭ არა უდაბნოელსა!

ასო უდაბნოელი შეიცვალა სახეზედ. ცუხებმა უწყეს მას ცმაცუნი შწარს მსუსის სათქმელად, მაგრამ ახუკა დაეჩქარა მათ გასაშეგლებლად ჭ უისრა; ცოცოკო, დაუგერე უდაბნოელსა.

ცოცოკომ თავი დაუკრა ნიშნათ მორჩილებისა, ხამოართო უდაბნოელს სმალი ჭ ლას ლანით მიდიოდა შინისკენ.

— ასნაურშულო! შეჭეჯრა უდაბნოელმა; ორის კელით დაიტრე ემ სმალი, არ გააგლო ჭ არ გამოცესო, შენ თავზედ მეტათა ღირს.

ცოცოკომ მსწრაფლად ამოამრო ქარქმითვან სმალი ჭ რა მსუბუქათ ჭყარში გაიქნია გამოიქნია, უნასუსა;

— დამშვდებული ხმანდებოდე! იმდენი ღონე იწოდება ჩემში, რომ შემიძლიან მოვიგერო ვმელანი, ვინც უნდა იყოს... ეესმის, ვინც უნდა იყოს. — დანაშთენი სიტყვები ცოცოკოსი უდაბნოელმა ველარ გაიგონა, რადგანც ის კარგა მანძილს ვაჭსცილდა.

შენი მსოფლებელი მეტი კადნიერდებთან, ბავშვის მჭლო, მენის სისუსტით მადირობითა, უთსრა წყენის სმით უდაბნოელმა.

— მე აქ უმადურს უფრო ვსედიამ, ვიდრე კადნიერებსა, უნახუნა უფად ქალმა.

უდამნოელი მიუფდა მის ასლოს ჭ ივინი დიდ სანს ლანარკობდენს ერთათ. მათი სიტყუენი თუქცა თავსიანი იფენს, მაგრამ როგორც მასკუნის; მათ სსესეც ჭ მოძრაობასეც ვცუკობდათ, რომ სიგანი ლანარკისა იყო არა სიყუარული, არა აღრინდელი სარზარება, არამედ ორუგეს მსრით რაღაც შიში, ვეფერება, მუქარება. — განგებულებას ვარდუშუაგისა თავის სუკუნე კანონებში, რომელ ავო, რაღაც შემდგარ არის ცოფსაგან, არ დასტკბების დიდსანს მოხვეწებით.

განებლო უამს სმს წელსა, რაც უდაბნოელს ჭ ანუკას შეფიუნათ ერთმანეთისათვის სუკუნოდ სიყუარულში, რომელიც უკეთესი იქმნებოდა, რომ არც ერთს არ ხანკრიგოდათ/ სოლო სამი წელი სამიფუნო სქემში — სამი სუკუნე არის მათთვის ესეთი ის დრო მათსულ იყო, რადესაც ზირველად ვარდის ფურცელისაგან დაწნილი მქმკვ რკინის (ზორკილიც ვარდიქცეა სოლომე, რომლის სიმძიმესაც ვერც ერთი მსარე ვეღარ იფანს ჭ ცდი-

ლობენ მოისხან როგორმე; როდესაც სიყვარულის
მაგიერად საგანი მათს ლანარაკისა შეიქმნება სოლ-
მე ერთმანერთის ყვედრება, ახსნობა, შემოწერო-
მა, შესამინობა... ახუკა ესლა სეღამდა, რა უგრძ-
ნობ კაცს შექროს მან ბატონსება ჭ ნამუსი
თვსი; ვისოვს შეიქმნა დამარღვეველი ერთგულე-
ბისა ქრმისა თვსისა. — ჭ ყოველი მოგონება ამა-
რედ ჰსტანგამდა მას გამოუთქმელად.

ამ შიშებს ჭ სატანჯავლსა ფიქრში იყო შე-
სული ახუკა, როდესაც მას მოასვენეს, რომ რე-
გამს უარჯამე ვიასლათო. ეს იყო მაღალი ჭ
გამსდარი კაცი, თვ ჭ თორმეტის წლისა, მაგ-
რამ სპირს აგადყოფობას ადრე გამოეწოდა მის
თავსედ გლარა. რა შევიდარეგანმა შიშიედ დაუ-
კრა ახუკას თავი.

— შუვობა შენი სასუა, რეგან! გმადლობ
რომ ხეში კარის გზა კიდევ ვასსომს. რისგან
არის ვიციბენია... დაბმანდიო.

— კრგად მოგესხენება, ბატონისშულიო, რომ
ცხემ ვასლაგარ ლოგინისა, ამ წყეულის ხემის
ხუნსიგან ვარ მოკლუბული სომოგნებას, ათასში
ერთსელ მაინც ვიასლათო სოლმე.

— ევევ ხეში ბედი, უოსრა ქლმა ამოსერითი:
ვიხედაცო გული მინდობილი მქანდა, ეველანი

შემოდგომას? . მაინც რა გემაინებოთ?.. აღარც
დედა თქვენმა გაირა ვრასეულ.

—ოჰ, ბატონისძულო! ჩემი სწეულება გულ-
შია. მარად ღმერთს გვევდრები, რომ მომხიბვლს
სუტყუნო მახეცხება. გვინებ აუცილს მოწყალებში
ესლაკა სმენულობს უფალი ჩემს სჯეწნასა — მაგ-
რამ კმარა, ბატონის ძულო, ჩემსეღ ღანარაკი.
მე ამისთვის არა ვსლუბივარ... გვევდრები ანუკი,
მოთმინებოთ მომისმინოთ, ვითარც თქვენს ვრთ-
გულს ემასა ზ ნათესავსა... ვიდრე ვიცოდით, რომ
თქვენ უშიშროებაში იმანდებოდით, მე განშორე-
ბულა ვსლდი თქვენგან.. მაგრამ ესლაც მეძი-
ნის რადვორ ვაგებდეთ იმ სავანსეღ ღანარაკი,
რომლისათვისაც აქ ვიანელი... ანუკა! თქვენ ჩემ-
თვის არა უნდა დავემალათ რა. თქვენ იცოდით,
რომ თქვენა ერთგული გეოფილვარ ზ ვარ.. მა-
გრამ მე არ შევალ ვამოძიებაში თქვენის გულის
საიდუმლოისა. თუ რომ თქვენ არა მსდით მაგის
ცოდნის ღირსად, მე მსათვარ დავშოე ჩემს უც-
ნობლობაში. მაგრამ შეიჯეოთ, რასაც ღანარაკო-
ვენ შესეღ, იცოდე სპიშიროება, რომელსაც ვძ-
ლევო ზ ერთად მოგიფიქროთ, როგორ აღვა-
ცილოთ იგი.

— მე არ მესმის, რეგის, რას მეუბნები, ანუ

რა საიდუმლოს ვიძიო? ვისგან მომულის შიში,
ანუ რა მიზეზით?...
—

რეგასმა ავლო თვალი ოთახს, მისლოვდა
ანუკას ჭკუში უხურხურა: ანბობენ მიზეზი
აკვანში ვეწმისო... —

— გე თვალები დამიდგა! დიკივლა ანუკამ ჭ
წამოიჭრა ვესხედ. ვინ გამცა! ვინ ვადა
ხეში მკვლეული?... ჭ იგი კვლავ მიემო ცასტ-
ხედ ღონე მიღებულა.

— ნე ვმღვიო უბრალოდ სსოწარკუჭვილუბას
უთხრა რეგასმა; ესლა უნდა დავაწყოთ, რა უნდა
გქმნათ. —

ანუკამ შეკრიბა უკანასკნელი მხნეობა ჭ რა
მიილა ამბარცხენბითი სსე, ჭხოქე;

პართალი, მე დანამული მაქვს ღმერთთან ჭ
ხეშს ქმართანა. იმათ ვარდა ვის შეუძლიან მომ-
თხოვოს ანვარიში ხეშს ქვეყანა?... ნე თუ ხეში
მა ალექსანდრე? მაშინ ის დაქსეის ხეში თვის
საკუთარს ცოდოს... ერთის წლის ვვარდწერილი
ქმარი ამელიფა გულიდენა ჭ ვაჯანა თვის
სსიკუდილო შვლს ურჯულოს ქეწყანაში!... რას
ჭეიქობდა, ანუ თუ მე არ ვიყუე შედევნილი სისს-
ლისა ჭ სორცისეან?/.
— გამიგონეთო. ალექსანდრე მეუბს ვიუცია,

რომ რომელნიმე იმის პორტუგალი მკვრთაგანს
 ცდილობენ დამდაბლონ ნაცოხსება იმის სასლო-
 ბისა ჭ ამისთვს ჭერიან შენსეც სსუა ჭ სსუა ავ
 სმუბსა. — რასაკურგელოა, თუშუა მართალიც იყოს,
 დამნაშავე ამაში არის თუთონ ალექსანდრე; მაგრამ
 ეს მიუხედებს თავის თავს იმას, რასაც სსუებშიკი
 არ მოითმენს. ამასთანავე იმას განუსრასამს, რომ
 სსუებს შესამხნებლად შენსეც მოილოს სასტიკი
 მაგალითი...

— გამეფონე, რეფას! თქვენს კარგათ მოგე-
 სხენებთ, რომ ამისთანა საქსება უარყოფი სიტყვა
 მუცოდ მტოლე არის დასაფერებლად. იქნება მართ-
 ლად, უარცა ანუ ბერი მულოდეს რამ საშიშირები,
 მაგრამ ვერ ფიქრიდგან გარდაწვევამდინა ჭ
 გარდაწვევრიდგან აღსრულებამდინ — კიდე შირს
 არის. ალექსანდრე ვერ გაჭყდამს დასაფოსთავის მა-
 მის ხისსლი ჭ სორცა.

— ეს მართალი ხმანება არის; მაგრამ ნორგე-
 ლად იტოდეო, ანუკი, რომ შეაქ უსაბუთოდ არ
 ვიანლებოდა ჭ არ ვაყბუდამდი ამ საცანსეც ლა-
 ნარაკსა; მუარედ — შე განკიზრასე აღარ დამსოვს
 ხუმი სიტოცსლე, ჭ თუ რომ ვისოვ იყოთ
 ფრისილად, ვისოვ არა ხემთვს, არამედ თქვენ-
 თვს ჭ მათთვს, რომელნიც ვილირან რათმედ.

— გარგი, გარგი, რეგზ! ხუ მტანჯამ. მით-
ნარი რაც იგი.

— დღეს აღექვანდრე მეფემ დამიბარა, გვონებ
რალაც წიგნების გადასწერად. რა შეველ ამის
ოთასში, ვხანს ის ელანარაკებოდა ვილახუ ქლ-
ქიდგან მოსულებს ჩუგარსა. ვიდრე მასთან ლანარაკს
დაასრულებდა, მე მიბმანა მოვიტადო მეორეს ოთას-
ში. ჩუგარი ვაჟიდა ზ მეფე დიდხანს იყო დაფი-
ქრებული ზ თათქანს მე კიდევ დაგვიწყოდი. შე-
მდე იგი წამოდგა, დაიწყო ბოლოს კვრა ზ
სმა მალთივ ლანარაკი, ასე რომ უნებურად მეს-
მოდა იმის ნაწილად სოცეები: ანუკამ შემირ-
ცხენა ოფხი ზ გატინა ჩემსეც მტერიო. ამ-
ბობდა იგი; იმას არ ასეეებს ჭარში მამსალის
სისსლი, რომლისგანაც უნდა დაიცილოს,
ზ რამდენიც დროით, ის უკვირსი იქმნებაო... მე
არ ვაგონებო იმის სისსლი ვიღსა. ეს მკუთხის
თავის ქმარსა. იმას უნდა ვაცნობო ყოველი ზ
დავიბარო სნარსეთიდან. მსაგულთ თავისი ცოლის
მოქმედებისა თუთონ უნდა იყოლოს... მე მხანამ
არ მოვისთავებდრე ორივეს ანუკასაც ზ უდაბნო-
ელსაც არ ვხანამ მე მიწის ქვეშაო. ამ დროს
მე მომივიდა სეულა ზ ამის სმამ მოავონა შე-
ფს ჩემი თავი. იგი შემობმნდა ზ მიბმანა;

— ხუთარმა უსიამოვნო ამბავი მომიტანა — ცდილობს იღვანო: იმის ფიქრმა ჭ სსუა ფაფრმა დამავიწყა შენი აქ მყოფობაო; ჩემი შულები დავით ჭ გოორგი წაკიდებულან; ნახვამნი ყოფილან ჭ სანდულებით უწევით ერთმანეწანყდაო. გოორგის უფვედრებია დავითისოჯს, რომ შენ შექქმა გქონიაო ჩემს სასიკუდინოთაო: დაუძვრინებია დავითი ჭ იმასთან რამდენიმე თავადის შული ჭ დაუნაჯიმრიაო... ცოცა აღრეული ვარ ჭ შე ესე გივლარს ვეცევი; რისოჯსაც დაკობარგო. გვალავ იფოსო... მე თავი დაუკარ ჭ მაშინვე თქუქსნი გამოგსწე. ახლა თუ საჭირო ვარ რამიმე თქუქსნი, ვისოჯე მომისმართო. —

ახუკას სისხლი ვაუქრია შიშისაგან, რა შეუცვლო რომ იმის ქმარს იბარებენ სმარსეოიდგან.

— გამსხევი, ახუცი ღმერთი მოწეალეო, უთსრა რეგაშმა.

— ახლა შენ იცი, უთსრა ქალმა: მე შიშმა წამართო სიმსხევეჯ ჭ გონებაც; რასაც მოახევე, ვეულამი დავემოარხილები.

— მაშ დროს სულარ დაჭკარვამ, ბაცონის შულაო. ესლავ მისწერე წიგნი შენს შმის წულისა მსეხარ დადიანის ცოლის სესტან დარეკან დედოფალსა. ღუთაიური სასიყთის ქალია: ის არ შიინა

დამეხს, რომ თავის მამის ოჯახში ამ ეგარი
სისხლი დავრიადებს ჭ ამით უფრო სახლის უნა-
ტიურობა უმეტესად გამოცხადდეს.. ის გაჭბედამ
ქედვან ჩუმათ ვაგანაროს ჭ თავისთან შევიხანოს..
შე ვკისრულობ შენის წიგნის ვაგზავნასა ერთგუ-
ლის ვაცის გელით... რაკი დედოფლისაგან მიი-
ღებ მასუხსა, შენ შევიძლიან ვაუჭირებლოვ ჩსუ-
დე ვარამდინ ანუ სურამდინ, სოლო იქ თქუენ
აღარას ფრის შიში აღარ გეძნებათ... ინებეთ წიგ-
ნი დაწერეთ. —

ანუკამ იწყო წერა; მაგრამ ჩვეულებრივმა
მჭერ-მეთქველობამ უღალატა მას: იგი ვერა
ჭბოვებდა სიუყვითა გამოხათქმელად თავის ჭმარისა;
შლიდა დაწერილსა ჭ რამდენჯერმე ასლად იწყო-
ბდა წერსა. ეული მისა აღმოფთებული იყო
სამხანლად. დასარულ როგორც იყო ვათავა, ჭ
რა მისცა რევასს, უახრა:

— წაიკითხე; როგორც რიგია, ისე დამიწერია
თუ არა? შევინა, არა არისრა ქლთათუხ ისე მწე-
ლო სწერი, რაც თავის ცოდვის აღწერა.

რევასმა გამოართო ჭ წაიკითხა: ახემის ფიქ-
რიდან ვანუშორებლოვ, ნატივგემულო ჩემო მძის
წულო ხესტან დარგვან დედოფალო!

შენი უბედური მამის დაე გვედრება დაისხნა

იგი სიკუდილისაგან. დამნაშავე ვარ თუ არა იმ საქმეში, რომელიც უნდა მოხდებოდეს ჩემს სისხლით, ნება მომეცით გვხუშდე ამასევე. მაგრამ დამნაშავეც — რომ ვიყო, ნუ თუ ჩემი ასალგაზრობა, მოშორება ქმართან ჭ სისუსტე დედაკაცის გულისა არა კმარან მოსაგებებლად ჩემს შეცთობილებსა?... მე შეშინებ ჩემს ქმრისა, მაგრამ უშეშებ ჩემს ძმის ალექსანდრესი. გვეგდრები დედოფალი, გამომისხნით უპატიურის სიკუდილისაგან, რომელიც ასლი ჭ აუცილებელი არის. მე მსათა ვარ საუკუნოდ შეფარო ჩემი ცოდვილი თავი რომელსაჲე მონასტერსა, რომელსაც თქვენ დაინიშნამა ჭ შეეჭსწირო დანაშაუნი უბედურნი დღენი ჩემი დემართსა, რათამცა მოვიხანით ჩემი ცოდვნი.» —

— მე ვგონებ, მეტი აღარა უნდაა, უისრა რევასმა: გადაჭყერეო ჭ მხოლოდ ეს მოუძატეთ, რომ მასუსი ჩემს სხლსევე მოიწეროს დედოფალი.

— უდაბნოელი? მსაქუთა თავ დასრილმა ანუკამ, რომლის ლოყებიც შეიწო წითლად სირსევილით... ნუ თუ ის უნდა დავუცუო თავის ბედის სინაბრად?...

— უდაბნოელმა იცის, რომ ურჯულონი გმცე-

რემიან საქარბელოს, უნასუსა რევაზმა მტკიცედ:
 იგი უნდა წავიდეს ზ ჯერის მტერიან ზრძოლა-
 ში დაქსანთის სისლი, რომ ბატონსურის სიკუ-
 დითთ მიიღოს ღუთისაგან მოჯეგება... უზეტეს
 უდაბნოელმა არ უნდა იტოდეს ხუტნი დაწყობილება;
 თაგის თაგის მოსარჩენლად, იგი არ დაგინდობს
 თქუტნი დასაღუნაგად. —

ანუკამ შამიეღ ამოიოსრა ზ დაუწყო წიგნს
 გადაწერა მართალუარის ეკლით. როდესაც მან
 გათავა, რევაზმა სსხაროდ დაწო შავი ამ წიგ-
 ნსა; დაბეჭდა ასალი წმიდა სამთლით. ზ როდესაც
 შევიდგან აწერდა ადრესსა, ამ დროს კარებს
 უკან მოესმათ მათ ჯერ ყრუ ლანარაკი, შემდეგ
 სმაურობა ჭიდიობისა ზ ჩასყანი ადამიანის დაცე-
 მისა. — კარი მსწრფლად შემოგასებით გაიღო
 ზ კარებსედ გამოუსდდა უდაბნოელი, რომელიც
 გაანხსლებული უკან ვილასაც უყვროდა: «შენ უთუ-
 თათ სიკოტსლუ მოგტარებთია.» —

რევაზმა სსხაროდ წიგნი უბეში ჩაიდო; მე-
 რამ უდაბნოელმა შეამცნია ეს მოძრობა; მან
 წარდგა ორი ნაბიჯი წინა ზ რა გარდაგლო
 მრისსანე თვალი ოთახსა, უთხრა ანუკას მწარეს
 ღიმილით:

— თუ რომ არ დაგიღია ბატონის შული,

მცდელობას დაუყენებ კარგბსუდა, მე ვიარსე, რომ აღმოაჩინოთ სოლმე მისც კაცნი უმეტეს ღონიერნი... თუმცა იმასე კადნიერნიკი აღარ შეიმოყება.

— მე შეგონა, რომ ჩემს სასლში საკმაო უნდა ყოფილიყო ჩემი ბძანება, რომ გერავის გაებდნა აქ შამოსკლა დაუკითხავად, — უთხრა ამბარცაყენებით ასუკამ.

— თქვენ შეკითომით ვეკანებიათ, როგორც სედავო, ამიჯომ რომ მე შეშოველ როგორც იყო. აქ ღიმილი შექსწედა ცუხებზედ უდაბნოელსა, ზრა მისცა ნება თავის ცოფიანობასა, შეჭყურა: «რა საიდუმლოება გაქვსთ ერთმანეთთან? ვის უცებთ მასეს?... დარწმუნებული ბძანდებოდე, რვეან ჯორჯამე, რომ მე ისე არ ვაკებინებ მალლსა, რომელსაც მეც არ გამოვევლიყო ერთი ბლუფი ბაღანი... რა წერილი დამალე უბეში? აქ მჩვენე...

— უდაბნოელო, ეგ თქვენ არ შეგესებათ, უბასუსა რვეანმა დაწენარების სმით.

— მაგას მე ვეკარხევეროცა წიგნს წაგიკითხამ.

— უკაცრაოდ, უდაბნოელო, მე არა მაქვს ჩვეულება აღეასრულო იგი, რაც მე თუთონ არა მსურს.

— რვეან! მე არ მიეგარს არც მოთმენა არც

წინაღმდეგობა. აქ მიბოძე წიენი, თორემ...

— უდაბნოელო, თუ რომ ზემი ზატკისცემა კიდე ვილის რათმე, უთხრა ახუკამ, დანუძღი ზ აქედან ვადი ზატარა ხსს, აქ ხუჭუნ საკუთარს საქმესედ ვლანარაკობთ, ზ არ ვის საიდუმლოზედა.

— ბატონის შულო ახუკი! დრო არის დაუწყე-
გოთ სასიათო ბრძანებლობისა: მე ამ სახლის მოუ-
რავი ვარ თქუხნის ქრძისაგან დაყენებული, ზ
ყოველივე უნდა გივცოდე.

— ბატონო უდაბნოელო ვაჩქუხუბ ლუთის
სასელით, რომ ეს წერილი შენ არ შეეცესბა, ზ
როგორც შენს სახელს ცაში ვერ იზოგნი, ისე
ამ წიგნში, უთხრა რევაზმა.

— ვერ შენ ვმსადები ცაში მასავლელად. შენი
სასელი ეძებე იქა, ზ არ ზემი... მაჲე ვე წიენი...
თუ რომ თქუხუნ წმიდა საქმეს იტურდეთ, ვერე
უარსედაც არ იქნება მე წიგნის წაკითხვინებაში.

— ვე მხორეხულია! მე შენს დაწერილს წიგ-
ნებს როდი ვხსრეკამ, რომ მე ზემი ნაწერი წა-
გაკითხო!... ან რა მიხეზითა ახუ რა ნებით
მასოვ ამ წიგნსა?

— მე? იმის ნებითა, ვისაც ჩაბარა თავისი
ოჯახი ზ ცოლ შული ბატონის სიმემ ოთარ ხო-
ლაყაშულმა.

— შენ კიდევ ჰქვამ მაგის მოგონებასა?...
 ოო, უდაბნოელო! გიჟობს გაჩუქდე...

— მიფრასილდი, რეგვას! ენასეღ გაკებინებ
 მე სიჯეჯსათვს!... აქ მიბოძე ეგ წიგნი.

— ეფრასოდეს გერ გიბოძებ.

— მალით წაგართმევ. ჭ უდაბნოელმა მიიწია
 რეგვასისკენ.

— რას ჰგრები, შე უგუხურო! უთსრა ქალმა,
 რა ჩაუდგა მათ ბუბი: რა ეშმაკის ცსენსეღ
 შექეგარსაო!

— თქუწნი საქმე არ არის, ბაცონის პულო!
 ეს არც თქუწნ დაეყრის კეთილსა... მიბოძე
 რეგვას წიგნი.

— გეუბნებია გერ მოგცემ. წიგნი ჩემს ვულ-
 მთა; შეგიძლიან შენის სანჯელით ამოძართო. მსეღამ
 შე დანაც არ მიტერამს კელში.

უდაბნოელმა წაიგლო სმალს კელი ჭ ებრა-
 წებულმა მიიწია რეგვასისკენ, რომელიც ვულ-
 ტელ დაკრუფილი იდგა უძრავედ ჭ უძამრად ერთს
 ალავს. ამ დროს კარები რასუნით გაიღო ჭ რა
 აჯრეულის სხითა შემოგარდა ციციკო, წარმოქსთ-
 ქი სმა მღლა:

— ბაცონის სიძე თთარ...

ამ სახელის სსენებასეღ ეველას თითქოს ელგამ

დაუარა ცანშიო. უდაბნოელმა გარდასდგა ორიოდ ნაბიჯი უკან ჭ რა საჩქაროდ ჩააგო სმალი ქარქაშში, ცდილობდა მიეცა თავის სასისათუს, დამუკაბითი მდგომარეობა. — ახუკა, თითქოს გულშელოხებული მიმუდარი ცასცნედა, წამოსცა მსწრაფლად ფესვედ ჭ უძრავად შიაქცია თვალნი კარებისაკენ. — რევაზმაც იფიქრა, რომ ამ დროს იმისი იქ ყოფნა საჭირო არ არის, რადგანაც არ გეკუთვნიდა იმ სასლობასა, ამფობინა თავის მთარიღება ჭ ჩუმად, დაწყნაშების ნაბიჯით გავიდა კარსედა; მაგრამ დიდად განჭკურდა იგი, რომ არათუ მას კარებში არ შემოსვდა ახუკას ქმარი ოთარ ხოლაყაშული, არამედ გალავანშოც გერ სანა არა ვითარი ნიშანი იმის მოსვლისა.

ახუკა ჭ უდაბნოელი უეფურებდნენ გაჩუმებულნი რამდენსამე სანს კარებსა ჭ ელოდნენ ოთარის შემოსვლასა. დასასრულ უდაბნოელმა ჭკითსა ციოციკოს:

— რა იქნა ბაცონი ოთარ? —

სოლო რა იანგარიშა ციოციკომა, რომ რევაზი უკუშ ვასული იქნება გალავანსა, მიილო დაცნებითი სანე ჭ რა მიუბრუნდა ახუკას, განაგრძელა გაწყვეტილი სიტყუა თუსი:

— ბაცონის სიმე ოთარ ხოლაყაშული გიგმა-

გნისთ, ქალბატონო, მოკითხვასა ჭ იოგოვეინება,
რომ მას იმედი აქვს ენასოთ მარამობის თვის
თსუთმეცადინ. — ამასთან ცოცოკომ მდაბლად
დაუკრა თავი ჭ ებრუნდა, რა მათქცია ვეერდსედ
უდაბნოელს დაცინვითი ჭერეცა. — უდაბნოელი
მისვდა, რომ იგი ვაბრუყვეს ჭ რა იწყო მან
თითებწედ კბენა ჭ კბილებას კრატყენი, წაიბუცბუ-
ტა ხუმად: ვარდინდი ამის სამეციეროს, ავო
ძალლო!» —

თავი მესამე.

ამის უმდეგ ახუკა ვრიდებოდა უდაბნოელთან
შეყრასა, ახუ ცდილობდა მარტო მიიწკ არ დარ-
ჩენილიყო მასთან. სოლოო ცოცოკოს მყოფობაკო
შეიქმნა საჭიროდ ქალისათვს, რომელიც სედამდა
მასში ვრთვეულსა ჭ სანდოს ემაწვლსა კაცსა, ჭ
ამისთვს მან მოუმატა მისდამი ხვეულებრივი
აღერსი. სან ლოყებწედ უსვამდა მშეწწნიერს კელსა,
სან მის კიკინებს ვთამამებოდა სოლმე, ჭ ახუკას
არ აგონდებოდა, რომ ცოცოკო იმ ჭასაკშია შესუო-
ლი, როდესაც სიყვარული ქარიშხალივით აოსრებს
კაცის გულისა. სოლოო ვისაც ვამოუცვითა ძალა
პირველის სიყვარულისა, იგი ვიციებს, რომ ეს

აღერსი ქალისა ემსგავსებოდა ქაისა, რომელიც უძლიერესად უკიდებს ანთებულს ტეცხლსა.

ერთსეულ, მშვენიერს სალამოზედ, ახუკა ჩვიდა ბაღში სასეირნოდ, ჭ დაეუბნებოდა ციციკოს მსარსედ, შექსტქროდა დაფიქრებული ცასა, რომელიც დაფერივნებულ იყო ათას ფრად ასლად ხასულის მწის სსივისაგან, სოლო ციციკოკი შექსტქროდა ამ ქალს სასეში, სადაცა ჭაოვებდა თავის სამოთხეს, თავის მწეს ჭ ეოველს ცის მშვენიერებასა. თვალნი ემაწვლის ვაჟისა ცოც ცოცად ამსნენ ტრემლითა, რომელთაც უტვირლად იწყეს დიხება ლოყებზედ. — მაგრამ შევსეულად მას გაუშრა ტრემლი, თვალეში გაუვანიერდა ჭ გამოჭსცეს მათ რალაც ტეცხლებრიკი ბრწყინება; ციციკის თრთოლამ დაუარა მას ცანში, ჭ რა ვეღარ შეიძაგრა თავი, ჭ თვთონ არ იცოდა რას შერებოდა, ციციკომ მოსეია ევლები ახუკასა კისერზედ ჭ უეუურად უწყეო მას კოცნა ზირსედ, გულსედ, ევლებზედ. —

შემკრთალსა ერთს წამს ამ მოქმედებითა, ახუკას მოუვიდა კანკალი მრისხანებისაგან, ჭ რა ძრივლად ჭკრა ევლი ციციკოსა, მოიძორა თავი დგანა. ჯავრისაგან ქალმა სმა ვეღარ ამოილო, თუც მრისხანება თვალეში უდგა მას. იგი გამობრუნდა

შინისაკენ; ცოციაოც თავ დაღუბილი მოქსდედა
თითქოს არა დაუშაგებთარათ.

— დამძსეთ ინდოს აქა! უბძანა ანუკამ გო-
გოს, რა შევიდა შინ.

რამდენსამე წამს ინდო შემოვიდა. ეს იყო
ლეკი, ქრისტეანულად მონათლული, ემაწულობი-
სას მოყოლილი ანუკას დედასთან; ერთგული ზ
ჩუმი, ვაჟაკურის შესვდულობით, იგი ძვირად გაი-
ცინებდა სოლმე ზ გერაფინ ვერ გაიგონებდა მის-
გან თვეში სამ სიტყვასა, გარდა იძისა, რომე-
ლიც საჭირო იყო სათქმელად —

— ჩემო ინდო, უსარა ქალმა: ჩუქნმა ცოცი-
კომ მოისურვა შინ წასვლა, თავის მოსუცებულთ
შობებლთანა. მეც არ შემძლიან დაუძლო წასვ-
ლა. საწყალი დედა ვგონებ რამდენი ხანია ელის
ამის ნახვასა. დედასენ ნახოს თავისი შული ვაზ-
დლი ვითარც შემეყნის კეთილშობილთა; ეს ეყო-
ლება ნუგეშად იძის მოსუცებულუბასა... ინდო,
გააცილე ცოციკო ქართლამდინ ზ გვევ ამის
შობებლთა, რომ ცოციკო გვემსახურებოდა ერთ-
გულად ზ ზაციონსურად; თუ რომ მოუნდებთ
მათ ჩუმი შეწვნა ამასედ, მე ვიხოვ ვაბედო
მომმართონ მე. დაარწმუნე საკუთრად ცოციკოს
დედა, რომ მე კმაყოფილი ვიყავ ამის ქცევით,

ზოგი ერთის ემაწულურის ქცევის გარდა, რომელ-
ნიც მიეჯიგება, ამიტომ რომ ყოფილა ემაწულუ-
რი. აგრეთვე ურზიე ხემ მაგიერად, ღეშუროს
რომ შერთას ციციკოს ცოლი იმისთანა ქალი,
რომელსაც შექმლოს თავისი სილამსით, კარგის
სსიითთ ზე ყოფაქცევით გაუხელოს ციციკოს
მეჯად აღვსნებული ცული. — მიე წაიყვანოს თავის
ყარბალული ღურჯი ცსენი თავისის სამკაულით,
აგრეთვე ბატონის სატყერაგიდგან მიეცი თოფიარა-
ლი, სმალი, სანჯალი გაწყობილებით. — მძუღო-
ბით. სკალ, ვიდრე მზე თავს ამოჭეოფს, უნდა
გასულნი იეკნეთ გრემიდგან. ოუ გზასეჯ ავად
გაგისდეს, ურემს შეუბმეგინებ ზ სობრისილით წაიი
ყვან. — ვიდრე მძუღობით არ ხაბარო დედმასა,
მანამ არ დაბრუნდე..

— წადი, ციციკო, ღმერთმან ველი მოგიმარ-
თოს; კარგი ანბაგი შესტამო, ჩენწნთვს ყოველ-
თვს სსიამოვნო საჩუქარი იქნება. აჰა ეს ბეჭედი, ხემს
მაგიერად დედა შენს მიეც. (მან წაიძრო თითი-
დგან შუომუსტის ბეჭედი ზ მ.ქსტა): აჰა ეს ოუც
ზე ათი ოქროუც მამაშენს მიართვი. —

ციციკო გაუვთლებული, თვალვ დახრილი,
მწუნარებისგან მწუნებული გამოაჭევა ოთისითგან
ინდოსა, ვითარც მსვეგრძლი სსიკედიანოდ განმსა-

დებული მიჰსდევს თავის პალანსა.

ქალი კარგასანს უუუბდა ტოტიკოს, რომელსაც ფეხები ებღანებოდა სიარულში. — შებდე ქალმა მიიფარა კული თვალეზედ ჭ მსოქუა: ოჰ! მე ბედკრული! რამდენის უბედურების მიწყსი ვარ!

უკუჭ დღამდა. ანუკამ დათისოვა მოასლუები უბანა მათ, რომ თვითონ გაისდის, ჭ ნულარავინ ნუ შეაწუსებს მას შემოსვლითა.

მან უკუჭ აქსწია საბნის წვერი დასწოლადა, მაგრამ მურასა ქუჭმსაგების სისუფთავემ შეაყენა იგი:

«ჩემო საქორწინო საწოლო, ამბობდა ქალი: შენ ესლაც იმ სიწმინდაკის სუნი ვიდის, ვითარც ჩემის ქორწინების ჰირგელს ღამესა; შენ თვალისათვს ისეთივე თეთრი სარ, ვითარც სეციღვან ჰირგელი ჩამოყარდნილი თოგლი, მაგრამ ღუთის თვალ ქვეშე, ვანა არის ვინმე იმისთანა ღარიბი, რომელსაც კი ამასედ ჭუჭყიანი ქვეშაგები ქჷანდეს?...»

მეკი აქ გამოვსცადე წამნი ნეჯარებისანი; აქ მომილოცეს მე ჰარველად ტკბილი სასული ვაყის დედობისა... ოჰ! ნეჯავი მაშინ დამემინა საუკუნედ ჭ გამოშელუმა უამი! მასლომს მე ის წამიცა, როდესაც ჯვარ დაწერილნი ჭ დაბრუნე-

ბული ეკლესიიდან, შემოვედი მე & ოთარი
 ამ ოთარსა. — მან მიასრა მაძინ: ჩემო ცოლო,
 ბატონის შული! მიანდერძებია შენავს ეს სარე-
 ცული, & მასთან ჩემი ზატონსება & ოფსის
 ნამუსი. მე სძირად შემეგდება ცსოგრება შორს
 შენგან, & არაეინ არ გეყოლება კეთილის დარ-
 გების მომცემი, & შეუთომილებისაგან შემეცნებე-
 ლი. ისწავლე შენ თვათონ უყურო შენს იავსა,
 ესადე ვაძაგრო ვული & სული შენი. გასსოფ-
 დეს, რომ შენი ცოლებრიური ერთგულება, სსია-
 მოვნო ღუთისა, იქნება ჩემავს & ჩუქნის მომა-
 გალის შეილებისათვს უძვ'ფსეს ვოვლისა, რა
 ავ კი იზოვება ქვეყანასედა. — სიწმინდე ცოლისა
 არის გვრვნი დიდებისა მის ქმისათვს; სიწმი-
 ნდე დედისა არის საუკეთესო მსითვეი მის ქლე-
 ბისათვს. — დედის უნამუსობა ჰსდებს საუკუნოდ
 ლაქსა იმის შულის შულებსაცა. — ესთა რომ
 ოთარმა მკითხოს მე: აგასსომს შენი აღიქმანი?
 არ მისცემდა ჩემს მაგიერად ზასუსსა სიწითლე ჩე-
 მი სირცვილისა?... ეს საქორწინო სწოლი, ეს
 წმინდანების სასენი სომ ერთის სმიო დამძსებნი
 ჩუქნ შეცნებულნი ვარა! შებალწებულნი ვარა!..
 თო, რატომ არ ვაუთაფდი მე დედას შუკელში!..
 რათ დავიბადე, რატომ არ მოვჭკუდი ჩემის უცო-

დგელობის დროს!... იჯირე, იჯირე, ანუკი! ცრემლი არის ღირველი ნიშანი შეწყალებისა ღუთის რისხვასთან.— ზ ანუკამ ჩაეო ბალიშში თავი ზ ჩუმიდ ქვთქუყბდა. დიდხანს იყო ამ მდგომარეობა. ბ ზუიანის შუი; მაგრამ უცხად მას მოესმა, რომ-მეორეს ოთახში— ფანჯრიდან ვიღაც ჩამოსვდა; შერძე მოესმა ფეხის სმა. ქალი მსწრაფლად წამოსვდა ზ წინაშე მისი იდგა ცოცვიკო. თუმცა გული ქალისა შეწრაფდა რაღაც სამიძო წინათ გრძობიათა, მაგრამ შტკიცის სმით ჰკითხა:

— აქ რაღაა მოსულხარ? რა ვინდა ცოცვიკო?

— მე მოველი სკითხავად; სდ არის ჩემი გული, რომელიც შენ შექმსგრიე; სდ არის ჩემი სიტოცხლე, რომელსაც მოულე ბოლო; სდ არის ჩემი სული, რომელიც წაწეშიდე;— სდ არის ჩემი მოხგენება, რომელიც აღმუთთე?

— ცოცვიკო! შემხობლე, ნუ მოძიძეცებ ცნაწახედ ცანკასა უძიხობოთუ აუცანელსა...

— შენკი ვებობლიბოდი? შენ ვითათუ დამტკნაი ვარდი, შომელილე ზ დამდეფ; ვითარც უგრძობელი ქვა, ჩემი გული დაორგუნე. შენის სიძკაცრიით ვახლუძე ჩემი ხალეჭლაც; შე მოგსულვარ...

— რიხოვს უგუნურო? აკი ვავისტემრე შინა!

— მე მოგსულივარ მოგასოვო სიყვარული,
რომელსაც მწარდებოდი, რომლითაც მაქვსებდი...

— რას ანობ, შული უციციკო! როდის გწირ-
დებოდი, ვინ ვაქვსებდა?... შენ თუთონ არ ეეს-
მის რს მზოდამ. —

— მამ შენ არა მკოცნიდი სოღამე • თავსედე
ლოყებზედ ევლს არ მისომდი, ხემს თმას არ
ეთამაშებოდი, ნაწარად არ მკლანააკებოდი?.. მე
ყოველივე მსსამს, რისკანაც ანათო ხემს გულ-
ში ეს შემტემული აღი... მართალია, შენ სოცუთ
არა ვითქომსრა; მაგრამ რას ნიშნამენ სოცუენი?
რისთუს არიან? ენას როგორ შეუძლიან ვამაქს-
თქეს ის, რასაც მე ვსყდამდი შენს თვალებში,
შენს სასეში, შენს აღერსში... ნუ თუ ვეგონა, რომ
ხემი სოცოდგი ვუთო აიტანდა ამებს უგრძნობლად?
შემიბრალე, მომეცი მტარადი ნაწილი შენის სი-
ყვარულისა, ბატონის შული!...

— ტკუესეკ მადი, უციციკო! მე დედა ვე-
ფერები...

— მე რს დავქსდეგ მაგას. შენ მშენსეგრება
სარ, შენ ხემი სალოცადი სარ. ენა ვკითხვლობ
როდის დამადებულსარ? რა არის დრო? ხეწნი
მოვლი სოცოცსლე ვრთი წამია. ვრთის წუჭთის
სიყვარულით დამაცებე....

— ციციკო! სომ იცი, რომ სსკს ცოლი ვარ...

— რსებისთვის რატომ არ გაბრკოლებდა ეგ წოდება? სსკას, შენს უღირს კაცს, რათა ამსებდი ეგრე უხეად ვილდოთი, რომლისაც ერთი ნამცეცი ჩემთვის არ გემყურება? ..

— შემარცხინე, ციციკო, ეელი გამოძევი, მე არ შემოდლიან ვიწეინო შენის სიტყუებით: მაგრამ იფიქრე ჩემის სულისათვის მაინც....

— მე რომ ჩემი თავი მოვიკლა, მაშინ შენი სული დაიხსნება? —

— კარგი, ციციკო! შემომხედე: მე ვიმდაბლებ თავსა, ვიფიქრებ ბატონის მკლობასა; მუსლ დახოქით ვევედრები შე ცოდვილი, ვადი მომეც მოსვენება მონახებისა....

— ეგრე შემოეყარე ჭ მერმე მოინახიებ. —

— არ შემოდლიან მკლო!

— მაშ ნუ მიძლი შე მიყვარდე.

— მეცად კადნიერები შენა... ესლავ ვადი, თორემ ბიჭებს დაუძანებ.

— ნუ დაუძანებ, თორემ შე ვადმიწევეტი ჩემი თავიც მოგჭკლა ჭ...

— ოჰ, წმიდაო ქალწულო!... ციციკო, დედა შენი მაინც ვებრალეზადეს... დამეურე იმის ხას-

ვას, იმ საკოდავს შენის გზისაკენ ეჭირება თვალი...

— შენ დედაც დამაგიწეე ზე მამაცა!.. შენკი ცებრალუბოდა ისინი? შენ უბრუნებ იმათ საყვარლის შულის მაგიერად ცხედარსა... შემობრალე ახუკი, შენ სარ მთელი ჩემი სიკოცსლე...

დამინიშნე რამ მხელი ასლსრულება ზე ჯილდოდ მომეც შენი სიყვარული.. მითხარი, რა გნებაგს მოგიქმედო?... გინდა მკვლელი შევიქმნა ვისი-მე? მსათა ვარ.— გინდა ამ ფანჯრიდგან ვადგარდე, საიდგანაც ძლივს ამოველი? მაგასაც აღვასრულებ. მხოლოდ მითხარი, რომ ვიყვარვარ... ერთის ელუმნის სიყვარულით განაგრილე ჩემი მწეურკალე ტუჩები... მხოლოდ ერთის ელუმნით..

— ოჰ, ღმერთო! შეკაცრად მტანჯამ ზე მანდეგინებ ჩემს ცოდოსა... გული მევლიჯება...

— გამიცონე ბატონის შული! როდესაც მე შეგამცნო შენი სიყვარული უდაბნოელთან, მე უბრუნე მიყვარდი შენა, გაგიყვებით მიყვარდი; მაგრამ გული ჩავიხუმე. ეს კიდევ არაფერი; რომ არ შემეწუსებინე, მე შენ არ ვეუბნებოდი, რომ შენი აღმოჩენული მიჯნური უხვად ურიგებდა სიყვარულსა თვისა თქვენს გოგონებსაცა განურჩევლად. ჩემგან სარ დავალბებული იმით, რომელ აქამოდე

თქუწნის სიყვარულის ამბავს არ მოუსწევია არც
 თქუწნს ქმარადინ ზ არც აღუქსანდრე შევემ-
 დინა. მე ვიფრისილდებოდიო დღითაც ზ ლამითაც..
 როდესაც უდაბნოელი მოდიოდა სოლმე ლამე
 თქუწნს საიდუმლოდ სანასაგად, მე მას დავსდევდი
 უკან უხინრად... მე შემიქლო მომეკლა იგი, ზ
 დმერთმა იცის, რა მოთმინებას ვამლევდი ჩემს თავსა,
 რომ ეს არ აღვასრულე... მაგრამ არ მოგჭკალ
 შენი სიყვარული, რომ შენ არ გეშუსხარა. —
 თქუწნს დასტველად, მე დავაცდე სმა, რომ ამ
 შესარეს ეშმაკები დადიან გათუნებმდინ; მე ყარაუ-
 ლად ვიდექით სოლმე კარებთან, არც სოცივისა
 შერიდებოდა ზ არც უშილობისა, ამიჯომ რომ
 შეშინოდა არავის არ ენასეთ უდროვოდ, რადვანც
 თქუწნ თვთონ უზრნველობით გავიწყებოდათ
 ფოველი შიში... შევიძლიან წარმოიდგინო, რა
 სჯანჯელსა გერმნოძდი სოლმე, როდესაც მეს-
 მოდა სმა თქუწნის კოცნისა, დანირება შეორეს
 ლამის მოსგელისა!.. მე ფოველს ამას ვიამენდი
 შენის სიყვარულის გულისაოჯს... მე კიდევ დო-
 გიტანჯებოდი ჩემად, რომ შენ კიდევ გევიარებოდა
 უდაბნოელი; მაგრამ ასლა შენ თვთონ იჯანი იგი,
 დაწვრილებით გაიგე იმისი სასიათი; ის შეიქმნა
 შენი მტერი. შენ ეველაზედ უმეტესად იმისი უფრო

უნდა გეშინოდეს, ზ კიდევ გეშინიან... ესლა შე-
მიძლიან მოვისთხოვო, შემოიყვარო მე, შენი ერთ-
გული, შენი საუკუნოდ მონა...

— დამუდდი, შულო ცოცო! მე შესმის
შენი ცნებუა ჩემს შესარცხვენად. შენ იფლები
ჩემს გულში იმ დრომდინ, ვიდრე ჩემი ძვლები
განშორდებიან ერთმანეთს საფლავში... მაგრამ,
შულო, ამოიფსვენ ჩემი სიყვარული; მე არავარ
შენის წმიდა გულის ღირსი. დრო ჩქარა მოვირო-
ჩენს მაგ წელულსა. სუ თუ ჩემისთანა უბედურს
დედაკაცს კიდევ მიმატება უნდა უბედურებისა?...
დამიბტვიცე ცოცო! შენი სიყვარული შენის სი-
ბრძნით, მოთმინით...

— ესლა გეშინის ჩემი ზ სიტყვები მოაღბი-
ლუ? . ესლა არ იყო, ინდოს რა მწარე სიტყვ-
ებით მატანდი. შენ მაგდებდი შენის სასლიდგან,
შენის გულიდგან, ზ თუ არ გეშინებოდა სულისა,
ამ სიცოცხლიდგანაც გამაგდებდი. დასაცინაგად
მომიყარე ერთი მუჭა ოქრო მისარჩენად ჩემის
გულის წელულისა!... ოჰ, ამოლაყდი, ამოიფსვენ
ჩემო სიყვარული ამისთანა შეუბრალებელს, ცივს
უგრძნობს დედაკაცთან!... არ ვიცი რა მამრკო-
ლებს მე? რატომ არ მოვასსენებ შენს შეს
ქცევას? რატომ არ დავტყუებები სასილველით

შენს უნატიურობათს სიკუდილსა?...

— წადი დამაბუზღე...

— არა, მე თვითონ მოგვლამ შენა...

— მოძველ ნქარა!...

— დავბუზღო! მოგვლა! რას გროცამ მე უცუხური?... ბატონის შვლო! შენის სიყვარულის მეტი არა მინდა...

— დააკარგი!

— შენ ზემი უნდა ვასდე!.. შემდეგ — თუცინდ გოგონსეთმა, თუცინდ გმმაკებმა ჩამაქვას!... მე გვიყუდები, უფრო მეწვზ, აღარ შემადლიან მოთმენა...

მე ცოცოკო მიკარდა ანუკას. ქალმა კელი ჭკრა მას; საძინელი თრთოლა მ სისუსტე მოუვიდა თითქოს უკანასკნელი ღონე გამოვლია, მ რა არა-ვისაგან არ ელოდა მგელსა, ქალი რაცსაძა თავის თავს უკუშ შურსეგნილად.. მაგრამ ამ დროს იმის მხრების შემოდვან, გაიფოვა გრძელმა სან-გულმა მ ელოვასავით დერტო ცოცოკოს გულში. დაჭრილმა ვადსდევა ერთი ფეხი უკან, გაიქნია კელიში, ცდილობდა სიტყვს ამოღებასა, მაგრამ მხალიოდ ვაუეებარი ხურხული მოისმოდა; ცხელის ხისხლის ღულამ წამოსნეთქა მ გააქრო სამთელი. — სიბნელეში მოისმა სმა ადამიანის დაცემისა მ შამდნის რასარუსი. —

ახუკამ შექმნივთ სამინგლის სძითა ზ დეცა
 იგოც უკრძნობულდ იატაკსედ. დიდ სანს იყო
 იგი ამ მდგომარეობაში. — დასასრულს, საშუალ რა-
 ლაც ბურახისა, მის მოკვამსა ცოცოეო სისხლით
 მოსურბილი, ლომულოც მუჭით იღებდა გულოდგან
 შედედებულს სისხლსა ზ ამ ქალს ბიზსედ ასაქდა.
 შემდეგ მითომ მოესმა მოხუცებულის დედაცის
 ცოლილი ზ სმი, ლომულოც ქმწველიდა ახუკს
 ზ ქსანოვდა თავის შულს ცოცოკოსა. — ქ ახუკას
 გამოიღუძმა, მიძით გაჩდაეგლო მან თვალნი თასსა.

რას ნიშნამს ეს? იგი იფდა თავის ქვეშაემში
 სამთელი ხესტით ბეუცემდა; არეულობა არაფერიში
 არა ქსინდა ზ არსედ სისხლით არა იყორა მეს-
 რილი. ქალმა არ იცოდა რა იფიქრებინა.

ნუ თუ ვაჟელი ესე ხიზმარი იყო? ჭეჭრო-
 რობდა იგი ზ თითქმის გიდეც ღოწმუნდა ბო-
 ლის ამსედ. ახუკამ ვაჟო ბატონის კარი ზ
 ის იყო ალიონი ამოდიადი, სასხლის ეკკლესიისაც
 ხამოჭკურს ცისკრის ზარი. მწუნებდა ჭეჭრობს
 საჭიროებებსა ლოცვაში. მან სსქროდ ვაჩდაცა
 სძითა ზ წვიდა ცისკარსედ. იგი დაქსდვა კა-
 რებთან სვეცის ბიზსედ, ზ როდესაც მღვდელმა
 ხამოთლოცა, ახუკამ მოიდროცა მესლი, მერამ
 მიწა შეირცა ამის ფერს ქეჭმ, ზ მიძსაგან,

რომ არსად ჩავარდეს, აქვლები გაძალა რისამე მოსა-
ჭიდავად; მას შესვდა გილასიოც მკლავი, რომელ-
მაც შეიმავრა წაქცევისაგან. ქალმა შესვდა ვის
მტუფნობდა ეს აელი ჭ ნასა თავის სიასლოფეს
დახოქილი უდაბნოელი.

— ოჰ ჩუჭნის ცოდვილის ფეს ქუჭუ ღმერთი
მიწას არევეს, უთხრა ქალმა.

— დამძვდიით, უპასუხა უდაბნოელმა: წუსელის
გათხარეს ეს საფლავი ჭ ჰსინს ჯერ ასალი მიწა
არ დამჯდარა.

ანუკამ მიიღო აელი თვალმზედ ჭ დაუწყო
ცუხებს კვნიცა, რომ უნებურად არ შეეკივლა.
იგი გამოვარდა სხეიაროდ მტკლესიოდგან ვითარც
ვიყი, ჭ მოვიდა შინ არეული, გაეჯთლებული,
გულ მოწვევებული.

— ოჰ, საცოდავო ციციკო! შეჭეჯრა მან: ნეტა
რა პასუხი გავსცე შენს სიკუტელოში დედა შენსა,
ღმერთსა, ჩუქს სინიდ-სსა?... ოჰ, აუ უბედურათა
გარ ქვნიცა მზედ გაჩენილი!...

თავი შეთასე.

ალექსანდრე მეფე იქდა შეტმუსენილი თავის
სასასლუქში; წინ ელო მას დიდი ფარხის ბალიში

ზ მასედაც ქალღღი.—იმას უკუძ დაწერა ორი
 წიგნი ზ მესამეს ათაგებდა. ერთი იყო შაბაშთან,
 მეორე თავის შულთან კოსტანტილესთან ზ მესამე
 თავის სიმესთან ოთარ ხოლაყაშულთან. რასა ჰსწერ-
 და მეფე შაბას ზ კოსტანტილეს, ცნობას ამასედა
 ჩუქნამდინ არ მოუსწეცია; სოლო ოთართან კი ეს
 მიუწერა:

«ნაცივიკემულო ჩემო სიმეგ ოთარ ხოლაყაშუ-
 ლო! მიღების უმაღ ამ წერილისა ადექ ზ გამო-
 ეშურე კასეთს. შაბაშისა ზ კოსტანტილესათს
 შენი დაჩქარების მიხეზი იქნება შენი ცოლის
 მძიმედ ავადმყოფობა, რომელთაც მეც ვწერ
 ამასედა; სოლო ნამდული მიხეზი არ მინდა მიგან-
 დო ამ ქალღღსა, ზ როდესაც ღმერთი მშდო-
 ბით ჩამოგასწეცინებს აქმდინ, მაშინ მე თუთონ
 პირად ვეცევი, მხოლოდ ესკი უნდა იცოდე, რომ
 რა საქმისათსაც ვიწოდებ, შეცეცება საკუთრად
 შენა ზ შენს ოჯახს, თუმცა ჩემსედაც შორს არ
 არის.—წამოსვლა შენი უნდა იყოს ჩუმადა, ორი-
 თდე სამის კაცით; სოლო აქ მოსვლაკი უფრო
 უჩუქესადა, ასე რომ, მანამ მე არა ენასო, არავინ
 არ იცოდეს შენი ჩამოსვლა.—ნირდაწირ ჩემსს
 მოსვალ, ზ ეცადე რომ შენი მოსვლა დაჭყაროს
 ბნელმა ღამე.» —

ერთის თთქსს შემდეგ კახეთიდან ჩაუარის
გავზენისა თეირანში, აღუქსანდრე შევეს მოასხუ-
ნეს ერთს ღამეს, რომ ვილაც თეირანიდან მო-
სუოს გატარს სურს მისი ნსკა. აღუქსანდრე
მისგდა ვინ უნდა იყოს ის ვიჭარი ჭ უმანსა
მიღება მისი. — ეს ვიჭარულად ჩაუქული იყო
ათარ ჩოლაგაძული, ძალალი ვაქუცი, მწისიგან
შემწვარი, შვის წვერ ულუამით მობუძღული.

მუჟემ აკოცამს შებღსკე, იმანსკ კაღთასკე
ღ მსაოსკე. მუჟემ ჭეიანსა ამბავი თეირანისა, შა-
ბანისა, ჭ თავის შულის კახტანტილესი. თთარმა
შიართო მათგან გამაეზსენილი უსუ მოსართმევი,
მაგრამ შულის გამაკი არ მჭეუნსა სსისნარულთ
ანბავი: მუბიერი შანას უდილობდა კახტანტილეს
გათათრებასა ჭ იმსაკ ჭეუნდა მიღრეკილია — იმათ
სარწმუნოებისადმი.

— დღალული იქნები სემა სიძე, უთხრა
მუჟემ, როდესაც მწუსარებით მოისძინა თავის შუ-
ლის ანბავი: ამდამ მოისკენე ჭ სკულ ცენტობებ
რისთვსუკ მოვიწოდე სნაოსეთიდან. ერთი ფიქრი
ამ სეგანსკე მისურებს სსესა სიძესგელით. —

— მოძივვეთ, მუჟემ, ერთი თქს არის სემა
თვალმა ჭ გულმა არ იციან მოსვენება, რაც
თქესნგან წიგნი მივიღე. რაღაც სსსტიკი წინათ

გრძნობა მცანდამს. ჰსჯობს ყოველი უბედურება
 ჩემი ესლავ ერთად ვაგივო, ვიღრე ამალამ იათთა
 წვეთობითა ველანო.

— მაშ მოამზადე ვურები სამძიმოს ვასავლენ-
 ბლად: იცოდე, ჩემო სიმევე, რომ მე შენში ზ
 შენ ჩემში შერცხევილნი ვართ; ვავსდით მტრის
 დასაცინავნი ზ დასამრისისნი; ოფასი შევევირცხვა,
 ზ მიხეხი ამ შერცხევისა არის ავი სისხლი
 მამსლის ქლისა, ჩემი და, შენი ცოლი...

— ანუკა?

— ჰო! იმისმა ქვევამ მოგვტრა თავები...

— ოჰ, მიბძნეთ, ვინ არის ის უბედური?...

გულუძვლს ამოველვე შერდიდვან, ვინც უნდა
 იყოს!... შეჭყურა ოთარმა.

— ისიც შენი ერთეული უდაბნოელი!

— ისა?.. ჩემი მოურავი?... რომელსაც მე
 მშიერი მუცელი ვაუქლე, რომელსაც მამობას
 უშერბობდი, რომელსაც შიგანდე ჩემი ოფასი!...
 ოო, ღმერთო!

— ჰო, იმან დათრგუნა წისლით კავშირი მე-
 გობრობისა, იმან ვიორგულა შენ, საყვარელს ბა-
 ცონს, თავის კეთილის მეოფელს...

— ოჰ, ყურებო ნუ დამეკმით! თავის სარქ-
 ველო ნუ ამგარდები, თვალეო ნუ დამესუტებიო?..

აჰ, აჰ! ეგ რა მიბძანეთ, ხეშო კელაშოფივ!...
 ჰ აქედინ ის კიდევ მსგეს უუურებს, კიდევა სჭტე-
 ბება დღის სინათლითა?...

— ეგ შენი საქმე იყო, ჰ იმისთვისაც მოგი-
 წოდე სწარსეთიდეან, რომ ღირსეულად ყველას
 თავისი მიაგო. —

მეფევე, შენი ჭირიკე! დაწმუნებული ბრძან-
 დებით, რასაც მიბძანებთ? თვთ ბრძენს კაცს არ
 შეუძლიან ყოველი ნასოს თავის თვალითა, ჰ
 სან ჰ სან უნდა მიენდოს სსეასა...

— მე ყველას თვითონ ვხედავ... განა ამისთანა
 საქმეს დაურწმუნებლივ იტყვან?... დაბნდი
 ხეშო სიძვე, მსნეობა იქონიე, ჰ გარდაეჭმტრათ
 რა უნდა გჭქნათ. აჰ, მე რა განშიზრასამს ამის-
 ეამო... ჰ მეფე სმა მდებლივ, რაღასაც უზურსუ-
 ლებდა, დაწენარებით, დაყოვნებით. — თთარი მკვ-
 დას ემე საესებოდა, ჰ მსოლოდ მარეუჭნა მშ-
 ლი მისი იძროდა: სან სანგლის ტარს უტერდა,
 სან მუშტსა, სან თითების იტაცუებდა. ბოლოს,
 თითქოს იგი გამოვიდათ ბურანიდეან, ჰსთქტა
 ყრუის სმითა:

— თქუჭნ დანერგეთ ხეშს ვულში ვოგონგე-
 თი... რა უნდა უთსრა მე ხეშს შუღს ერასტის;
 თდესმე რომ მკითხოს იმანისად არის დედა ხეში? »

—ერასტის არა ევოლინება, ჰ თუ შეეცეობს, ოცუხს: აეგრე უნდა ვიქნათო. — მე იმას დედასთან აღარა ვეწაენი, ზემთან იზდება.

ოთარმა ღრმად ამოიოსრა.

— რატომ იგრე სუსტაა ვქვევი ამ საქმეს, ოთარ? უისრა მეუფემ: შე დაიფრეე ვულში სმა ზემის სისხლისა ჰ ზემს დას ხელში გაძღვებ; სოლო შენი არ შევიძლიან დამარცხო შებრლებმა შესს დამნაშავეს უაღლისადმი?

— შენი ტირიძე მეუფე, იგი დედა არის ზემის შულის ერასტისა... მაინც შე ვერ ვაგბედა, მე არ შევიძლიან დაკრწმუნდე ერთის ოქტქნის დაკრწმუნებითა. შე უნდა ვნახო ზემის თეალოთა... ნება მომეცით მოვიხმარო, ვერ ღონისძიება, რასაც შე დაეინახამ საჭიროდ. —

— მოიტყვი, როგორც ვსურს, უისრა მეუფემ: მაგრამ — სისუძით, უსძიეროდ... დამარსე საიღუძლო ზეწნის ღამარაკისა, ჰ როდესაც დაწმუნდეო მწარეს სიძარბოეში, მაშინ მოვიგანე რომ თავადისშულისარ ჰ ქედი უნდა ვესუროს სამუსიანი... ამაღამ ქვეით სხლში ხადი. იქ შენავს ყოველი მომზადებულია.

ოთარ წამოდეგა შეწრაობულის ვუთითა, ჰ გამოვიდა სსსსლიდგან ბარძუცი, ვითარც

დაჭრილი კაცი

თავი მესუთე.

ნესტანდარტუნ დედოფალმა, რა მიიღო ანუკას წერილი, მაშინვე მოსწერა ზასუსი ჭ მისთოდეს სურამაძინ როგორმე მოსულიყო ჭ იქ მოამგელებდა კაცებსა ჭ ვარდიეგანდა თავისთან სადა დიანოში, სადაც შექმლო ზას ეცხოვრნა უშიძრად ჭ თავისუფლად. მაგრამ ვიდრე ეს წერილი მოუვიდოდა, ანუკამ უბეჭ ეულიდგან ამოიღო ტაქცვა იმერეთში; იგი თითქოს ჭყარმნობდა თავის ვარდასსეგსა ჭ არა ცდილობდა ზედათან ბრძოლასა.

სიუმაწვლესი ანუკასა ჭეგანდა დობილად თავის გამდლის დის წული, თავისავით ლამაზი ჭ იმისივე ცოლი, სასელოდ მარიკო. თავის გათხოვების შემდეგ ანუკამ მარიკოც გაათხოვა ერთს ლუდლის მულსეც სოსიკაზედ, რომელიც ექუისის თვს შემდეგ ჯვარის წერისა, იმულებულ იყო გაჭეოლოდა თეირანში ოთარ ხოლაყაძულსა, რადგანაც იმისი ყმა იყო. ანუკა, როგორც ყმაწვლობაში, ეგრეთვე ქრძის დროსაცა, მიანდობდა სოლმე მარიკოსა თავის სიღუძლოსა, რომლისაც დაცვა

შან კარვად იცოდა. სოლოა როდესაც ახუკამ გარდიცვალა ფესი ჰსწორის გზადეან, ბრუნდეს გზასეუ ზ დიდგირა მესეკიცსაგი საქმე უდაბნო-გოთანა, მაშინ ანათე მსალოდ იმან მოაკლო მარიკოს ნდომე თვისი არამედ მსამეთაც ცხეენუ-ნებდა იმისი თავისთან ყოფნა, თუმცა სედაძეა, რომ მარიკოს გაციუებით უფარს იგი ზ მსაო არის თავი ჰქსწორის იმის გულისათვის.

მარიკო იღდა თავის სხში საფიქრებული ზ ვილამაც უფროდ კარი დაურასუნა. მარიკო მესტა მაგრამ მაშინვე წამოდგა ზ ვალო კარები. იმან წინ იღდა ინდო, ახუკას მსახური.

— მძღობა შენი ნსეა ინდო! ეს საიდგან გარეიღსარ სეშთან? ჰკითხა მარიკომ.

— ქალბატონმა შემოგიოთვალა, ამაღამ შეა ღამისას სეშთან მოდიო, საჭირო საქმე მაქვსო. მოხკალ, სეში თანისის კარებს თითხ დაჭკრამ ზ მაშინვე გაცილებ. ეცადე არეგინა გნახოსო; ინდომ დაუკრა თავი ზ გამობრუნდა კარებისაკენ.

— ქო, მოიცადე, ინდო!.. რას მიყჩქარები... მაგრამ ინდო უკუშ შორს იყო.

რა მარტო ღარხა, მარიკო შევიდა ფიქრში: რისთვის მიბარებს სეცა ქალბატონი? ისიც სეშთან შეკლაშისას!... ჰსხანს ხდობა სრულუებით არ მოუ-

კლია ხეივანს? მე კიდევ ზემოდთან გამოვადგე
 რამისმე, ვხსიამოვნო რითმე? — ამ ფიქრმა გააშლია.
 რულა მარიკო. მან დაივარცხნა თმები, თავი გა-
 ისწორა, კაბა გამოიყვალა. მაგრამ მარიკოს
 ეგონა, რომ დრო არ იძროდა. შუალამე უნდა გაე-
 ცო მაშლის ყუბილზედ; თითქოს ყველა მესო-
 ბლის მაშლებს იმ ღამეს სწინში შეეყარათ ჭ ვა-
 ხემდნენ, ასე ტურამ დასიხო ყველა... მაგრამ
 ამა, იმაშია მაშლაყვნიმ ფრთა შემოჭკრა ფრთას.
 მარიკო უკვე კოზვედ ვეგარდა, ჭ კლიტის აღების
 კარებსა. — თავის მხრით ახუკაც ელოდა მას გე-
 რეთვე მოუთმენლად. იმასვე ეგონა, რომ უაუთო
 მარიკო მშობიარეთ არის, რომ ესრედ დაიგვიანათ. —
 მარგველ იითარს მესებთა მარიკოს წინ კარი გაი-
 ლა, ახუკა იფდა კიბეზედ, გაევითლებულა ვით
 მომკვდივი. მის მაშარებით სმოილი ბეუტამდა
 ჭ ასაყბდა მას უთანხმარობს მწესარებს სხათ-
 ლითა. რა მარიკო დაინახა, ბავონის მული წა-
 შადღვა ჭ მოესვა მას. იგინი შევიდნენ მან.
 მარიკო გაცუფრდა, რა დაინახა მშებნთვრად
 მართული აგებანი, მაგრამ ამის მშებნთვრებას
 უმეტესად ამალოდებდა შიგ მწოლითარე ემაწვლი.
 მარიკო მიყარდა მას ჭ დედაკაცების ხეშეუღებო-
 ხამყარ, დაუწყო ამ ემაწვლის აღყარა ჭ კოცნა;

ისიც წვრილ თათებს ათამაშებდა ზ უცინოდ, თითქოს ესმოდან იმისი ალერსი.

ახუკა მკერდობულის გულის, მღუმაჩუ უყურებდა ამ სასილგელს, ზ რა უმუცნობდა, რომ მკრფასი ღრუ არ დაეკარგა, ჭსოქუ მან ძალად-ცახენით:

— ამ მშეწნიერს თავს ჩქარა შეუმცროვებ კედელზედ; ამ მშეწნიერს გაფურჩქნულს კელს ზ გულს ჩქარა ვარდ აქვეყნ სასარდად მესელოლ სისლად ზ სორცად...

— რას ბრძანებ, ბატონის შუღი? რომელი ღუის მტერი იქნება მაგისი მქნელი? ან ვინ გბედას მაგისა თათრ ხოლავაშუღის სასლში?

— თუთ ხოლავაშუღი.

— არ მქმას; ჭსოქუ თათოლოთ მარკომა...

ბატონი სომ ქრისტიანია...

— ეს ემაწული მარტო შე შეყუთნის, ზ არა ხემს ქმარსა... ვესმის ესთა, მარკო?

— თქ, წმინდათ დედათ!... რა უფოთ, ჩქენ ქრისტიანები რათა ვარო, თუ არ მოუცხეობთ, ვანა ქმარი რომ არის, შებრალუბა არ უნდა ჭქინდექ?... ემაწული ღუისთა არის!..

— ის მოძკლამს მეცა ზ ამ ემაწულსაცა.

— თქეწნ მძა მეუყსთან შიბძანდიით.

— ევროპე ის მოძულამს მეცა ჭ ამასუა...

— რა იცით? ლეკნი სომ არ არიან?... განა ისინი მონათლულნი არ არიან ქრისტიანულად?...

— ოჰ, მარიკო! შენ არ იცნობ კაცებსა: იმათ უეგარგართ ხუცს, როდესაც მათ მოიხილამს ხუცნადმი ყინი; ჭ თუ ხუცს აღარ შეგიეგარებთ მათ, ისინი გვერდს გიოარც დამნამუგესა. — ცოლი რომ დნებოდეს ქრმის სიეკარუთითა, ჭ ასრზო-ზოდეს წყურვილითა, ქმარი ერთს ნაბიჯს არ გა-დაჭსდგამს, წყლის მასწოდებულად, ჭ თუ გაიგო რომ ცოლი აღარა ჭვიქრობს ქმარსედ, იგი მშუღდისრისაგით გამოექჩება სწარსეთიდგან ცოლ-მშუღის ამონსოცაგად.

— მაშ რაღას უეურებთ, ბატონის მშუღო! გაი-ქეცით სადმე: ან მონასტერში შედიით სადმე, იქ ღმერთი მოგიტევესთა...

— მე არ შემიძლიან გაქევა: მე ვგრძნობ ჩემს დანაშაულსა... დე დამეცეს ღუთისაგან მოგ-ღინებული რისხვა! რათ მინდა სიცოცხლე, როდესაც სინიღისით უნდა ვიცანფებოდე, როდესაც ნა-მუსი ჩემი ვასერილი იქმნება ყველას წინ? მე უნდა ყველას წირი ვარიდო, ვინაც შემოვსედე... შეფის ქალისათვის სიკუდილი უმეფობესია, ვიდრე თაგს ვისრამდე მიიღს, ჭ სირცხულით მუბლი

შეწოდეს... მაგრამ ამ ემაწულს რაღა შეცოდება აქვს? ეს უმანკოა ჭ არ უნდა ვიცინავოთ ჩემის ვულისათვის... უნდა მოვარჩინოთ —

— რასაკვირველია, უნდა მოვარჩინოთ! სთქვა მარიკომა.

— ოჰ, მარიკო! შენ გამოჩნდი ჩემს მანუგე-შებლად, ამ შეყვარებაში!... წაიფანე ემაწული... შენი იყო... დაიფარე ჭ ვაუფროსილდი ისე, როგორც შენი საკუთარი... ამ სიტყვებთან ანუკამ ამოვლინა აკვანიდგან ემაწული ჭ კალთაში ჩაუგორა მარიკოსა. ემაწული უცინობდა ჭ კვლებით მის თმის ნაწნავს ვთამაშებოდა.

მარიკო ჭკოცნიდა მას სრემლიანის თვალებით ჭ ეუბნებოდა: ნუ გეძინიან, ჩემო ბატონო ანგელოსო! შე მოვარჩენ შენ. ვერაგინ შემოგესება შენ; დიდხანს უნდა იცოცსლო დედისათვის... თუ რომ კაცები ულთონი ჭ შეუბრალებელნი არიან, დედაკაცები კარგნი ჭ კეთილნი არიან ჭ ღმერთიც უშველის მათ...

— მარიკო, შენგან ველოდი მაგას... არა ვითარი საჩუქარი ჭ მაღლობა ჩემი ვერ ვარდავისდინ ამ სიკეთეს: მხოლოდ ღმერთი იქნება იმისი ვარდამსდელი. სინიღისისაგან ვიცინავები, რა მავონდება, რომ ვცდილობდი ოდესმე შენს მოძო-

რებასა ჩემვან, როდესაც ცოდობს გან ვიყავ დაბრ
შაგებული. ღმერთმაც გარდამასდევინა სამაგიერო...
მოძიცივე...

— კარგი ქალბატონო, შენ ვინაა? უთხ-
რა მარიკომ რა თვალეში ცრემლი მოუვიდა:
თქვენ შორიდგანაც შწერლობელი იყავით ჩემი...
მიბანე, რა უნდა ვქნა შე. დავეშუროთ ღამის
სიბნელესა. ვერაფერს ვაივებს, რომ შე აქა გვი-
ფილგარ.

— აჰ, ჩემო სევარული მარიკო!... შე ყოველი
მომიმსადება. აილე ეს ნატარა ყუთი, ამამი ფუ-
ლი ჭ მურფასი ქვებია. ეს საკმაო არის; თუ
ცოცხალი იქნება, ემაწვლის გასასდელია ჭ შენ
საცხოვრებლად... თუ ღმერთი არ შევევარჩენს,
მაშინ სულ შენი იყოს... აი კიდევ წერილი,
რომელსაც გასოვ შეინახო საიდუმლოდ. როდესაც
სადაღინაში მისეულ დედაფაღთან. მხოლოდ იმს
მიართუ...

— სადაღინაში! რას ბანებ ბატონის შულო?
შე შეგონა, რამ...

— რა ვეგონა?

— რომ მხოლოდ ხსლს გამოვიტვიდო,
დავდეგობდი სადმე მიფრუებულს ქუჩაში ჭ ჩემს
შულობას დავარქმედი...

— მაგითი ვერ გადაიხეხე ჩემს შულს სიკვდილსა. მაგს დაუწყებენ დევნას, ვითარცა ვარეულ შიგვსა. შენც მხოლოდ საშინაობაში ხაგდებ შენს თავსა. ათასი აღაგვის სიგრცე ძლივს დაჭყარამს მაგს მტრის თვალებისაგან.

— ქალბატონო, მე როგორ შემიძლიან იმერეთში წასვლა: თქვენს სომ მოგესვენებათ ქმარი შეავს, რომელიც ყალბა აქ არ არის. უიძისა დაუკითხავად როგორ წავიდე? როცა მოვა რას იტყვს?... არ იფიქრებს, რომ ვაგბარულვარ გისთანმე, ეგებში არ შევა?... ვერა, ქალბატონო-ყან...

— ნუ ვეშინიან, მარიკო! რაკი სიხსიკო გრემში ფესს შემოჭსდგამს, ვეფიცები მამის ჩემის სულის, მაშინვე დავიბარებ ზე ვეკლას ვიტყუა, იმასაც მაშინვე თან გამოვადევნებ იმერეთში.

— რა გქნა, ქალბატონო! აქ რომ ლუკმა ლუკმა ამკუჯონ იმას გირსევ იმერეთში წასვლას... ჩემი დედამის სიფლოვი აქ არის, ვეგლა ჩემი მცნობი, ნათესაობა... სხვა ქვეყანაში ვი, ვეგლანი სხუა თვალებით დამიწყებენ უტყარასა; ასე შეგონება, ვეგლანი მე დამაყვედრებენ: ჩემსს წყალს რათა სომ, ჩემსს ჭყარს რათა ჭყლანამ, ჩემსსის მსით რათა თბებით...

ანუკა ამას ღამეკში რამდენჯერმე შეიხველა
სასესედ, ჭ ბოლოს ევლებსედ მივარდა მარიკოსა:

— მარიკო ნუ თუ ესოდ შეწყნებულს დედას
გოდევ ნასამ სადმე? შენ ისევ ჩქარა დაბრუნებდი
შენს სამობლო ქვევანაში, ამიტომ რომ ჩემი
ღ ჩემის შულის შევეხვნი ჩქარა ჩამოვევებიან
მე საფლავში...

საეკარგლო ცოდვის შულო ჩემო, უბედურს
მასველავესედ დაბადებულა. — შენსმეჩე მარიკოს
დაეისხნას სიკუდილისგან. ამის ევლშია შენი სი-
ცოცსლე. მე არ შემოდლიან შენი გამოსხნა...
მარიკო, მარიკო! ევბრატებოდეს დედა, რომლის
თვალ წინაც ევლსა ჭსტვიან შულსა! —

რა ნასა, რომ მარიკო ჭსდგას ექტევებული,
ანუკამ წავლო ევლი ემაწვლსა სასოწარკვეთი-
ლებში, ჭ ევვარდა ბაღკონისაკენ:

— თუ შენი შველა არ შემოდლიან, შულო
ჩემო, შენთან სიკუდილს გი შვევოდლებ... დმერაძე
გიშველოს მარიკო! ნუ გკობოს მან ჩუწნი
ცოცო...

მარიკო მივარდა ანუკას კალთაში ჭ შეჭყურა:

— ვუა ჩემს სიუოცსლეს! რას შერები ქალ-
ბატონო!... მივდივარ! წავალ, ესლავ წავალ თუ
ცინდ ენანაში... ჭ ევლიდგან ემოვლივსა ემა-

წული, რომელიც სმა მულოვ გჭკობდა.

— დრო მიდის: დავეჩქარნეთ, ქაიქუა ახუკამ გულ ამოსკვნით. მშობებით, შული! შენ არ უნდა გასოგდეს შენი შაამომავლობა... მარტო, გაძლევ სრულს დედობიობის სენას ამ ვამაწული შევ, ვაზარდე ღრთის შაში ზ სივეარულში, აქსრულე წიგნი ზ ლოცვები. სუ ვაქსესუნებ ვისი შული არის ზ სუ იტუნ ზემს სსეღსა... სუ შაასსნეგინებ კასიიდგან იმ წმინდა სწილსა, რომელსაც ზემის გულიდგან გაძლე... ევ დი-ფა-ას ყოელის გასსაკელისიგას!... მშობებით შული! — მომიტევე სიკოცსილე, რომელიც მოგა-ნიტე; მომიტევე ცოდო, რომელშიაც გშობე!...

მშობებით! ჩემს ამ ქეჭვანაში ერთმანერის ეგლარა ვნახაძი. მაგრამ იქნება ღმერთმა თავის მოწეალებით იქ შევეყაროს ერთად. ყოველ დღე ზ ლამ ურეშლით შავის ეგარებაში ვიქნები, სის-სლით დავიბან ზემს ცოდობსა... წაიფვანე, მარტო: შე შეშინონ ზირფვარი გადასწერო: ზემმა კურ-თსეგამ იქნება კარგი არა მოუშობოხსრა...

— აკურთსე, აკურთსე შენი შული! ლმერთი შეიწვნაყბს შენს კურთსეგასა ზ შეისმენს დამწკ-რის დედის ლოცვასა.

— უფლო! გაქსწმინდე ერის წამს ზემი ცო-

დვილი ეყო, რომ შემქმნელს ჯვარი გარდაეს-
წერო ამ უმანკო კრავსა. ახუკამ აღწია თვალნი
სუკისადმი მხურვალეს, გულითადის ლოცვით.
მან ეღმწაწერა ჯვარი ჭ სასოებით უთხრა:

— წაღო, შულო ხემა! შეროდეს ღებოის
ბურთსეც ხეშ ლოცვასთან შენსეც... ვოგელო
ჭირი ჭ უნდურება შენი მიეცეს დეა შენს...
წაიყვანე მარიკო... გათყენებამდის მოგა გინძე ხე-
მან, რომელსაც გაჭყეები. —

მარიკომ გასვა საბანში ემაწული ჭ რა
შიიკრა გულსეც, გამოეძურა კარებსაც.

— მაიჯა ერთი კიდეც ვაკოცო, მარიკო, უთხრა ტი-
რილით ახუკამ: ერთი კიდეც... კიდეც... შულო,
მშვიდობით სამუდამოდ!...

მარიკოც გულ ამომჯღარი გამოგარდა სახე-
როდ სასლიდებან. —

თავი შექმნე.

რას თთარ ხოლავაძული გამოვიდა მეფიდებან ჭ
ღანბსეულს სასილში ხევიდა, იგი მიეცა ღრმა ფი-
ქისა. იგი სან შებლსეც მიიტყრდა კელსა ჭ სან
გულსეც, თითქოს ეშნოდა, რომ ან თავი არ
გსეუთქოდა ან გული არ ამოგარდნოდა მკერდიდებან.

— ხოსიკო! მარტირუს! დუქმსა დასახრულ
თთარმა მსახურებსა, რომლებიც თან მოჭყენენ

თერანადგან: თქვენ უნდა დამიმტკიცოთ ესლა თქვენსი ერთგულება ჭ სიხუმე. — წადით სასსლეში, უთხარიოთ ჩემს ცოლს ახუჯას... არა! მოიუცადეთ... საწერ კალამი მომიკეთ... ოთარმა დაწყო წერა; მაგრამ ელი უკანკალებდა ჭ არ ემორჩილებოდა. რა ცოცხად დაიშვა ღელვა სისხლისა, მან როგორც იყო დაწერა ორიოღ სუცევა ჭ რა მიჭსტა ბარათი მარჯირუსას, უთხრა:

— ეს მთაროე ქალბატონს ჭ მოახსენებოძი მი-
თამ თქვენს ორიოთი ღლით დაწინაურდიოთ. ჩემ-
შედ. მე ჯერ კახეთში არავარ... გვსმით? მე მი-
თამ ჯერ ისეც ვსასყდა ვარ... ვცადეთ შფმც-
ნოთი ყოველი, რასაც ღმარაკობენ ანუ რასაც შე-
რებიან ჩემს სასლში, ჭ თუ გეჩვენათ რამა ღირ-
სი ყურადღებისა, მაშინვე მომახსენებთ... მე აქედ-
გან ჯერ არ გამოვალ. — წადით... იფაკით გრო-
გულნი თქვენსი ბატონისა ჭ ისიც არ დაგი-
ვიწყებთა. ოთარმა ელით ანიშნა ჭ ბიძგები გა-
მოვიდნენ.

რა ფამოჭსცილდნენ რამდენსამე ნაბიჯს, სოსია
კომ უთხრა მარჯირუსს:

— მარჯირუს, მე ესლა აქედანვე მან წავალ
ღ მენ მარტო მთარავ ქალბატონს ეგ წერილი
ღ სახუქარიოც მარტო მენი იყოს. მე შავაში წი-

ლი არ მინდა.

— შინ თუ წსველ უთუოთ შენი ცოლი კარგედ იღებთ ყარაულათ შენს მოსაგებულად... ამ დროს უეცრად რომ მისეიდე ზ შენს მაგიერად ნახო ვინმე, შენც სომ ბავონი თათაროვით გულგედ გეცემა ზ ფექში შესვალ.

— რას ტუტუცობ, მარტირუს! ყველა დედაკაცი სომ ერთნი არ არიან.

— ქამ რა არიან? — თაფლი ცვბილი რათ არის? იმიტომ, რომ ფუტკრებს უეფარსთ ერთის ევაგილიდენ შეორუსედ ვადაჯდომ, აგანა? დედაკაცებოც იმათი შესაგსნი არიან: / იმათ გული ეგელასათუნ ცვბილი აქესთ, მაგრამ ისინი მარტო ქრმესეი ჭებენენ ფუტკარივით.

— შენ რაც გინდა ჭსოქვი, მარტირუს, მაგრამ აი მე ხემს სახლსა ვსედამ, სადაც დაბადებულ ვარ... სანათლე მოხანს გარებიდენ... აბა შესედე მარტირუს, კარებსედ სომ არავინა დგის? მე თვალები ცრემლით ამეკსო, ველარასა ვსედამ.. ღმერთო! რაღაც ხრდილი ჭსხანს, ვილაც დგას კარებსედ, არა მარტირუს? ..

— ჭა, ვილაც დედაკაცო..

— ხეი მარტო იქმნება!.. სწეალი, უთუოთ მულის, ვინ იცის, რამდენი ღამე ვაუტარება.

გსრედ უძილოდ ჩემს ლოდინში...

სოსიკომ ახქარა ფესი სისარულით ზე შექმნასა მოუთმენლობით: მარიკო!

—სოსიკო! მოისმა ქალის მსიარული სმა ზე ერთს წამს გარდასვივნენ ერთმანეთს... სიღრმეს მათის სიყვარულისას ამტკიცებდნენ მათი სრემლი ზე კოცნანი. —

მარტირუსა მარიდგან უეურებდა ამათ სისარულსა, ზე ახრამდა.

— მეც სსასლეში მეგვს ჩემი ალვის სსასრას; მეც იმას მოგვსევეო, ის ქალბატონის შინაურს ამბავსაც მეტყვს იმდენს, რომ მე ვერცკი დავისწავლი. —

მარიკოს სისარულისგან თვალები უელამდა ზე სსსე გაქსწითლებიდა.

—მარიკოდან, მარტო სისარული ზე სიყვარული კაცს არ აძლავს. დალაღული ვარ. ძალიანაც მშინ; არა გაქებს რა ვასშმათ?

—განა შენ ზე ბატონი თთარი ერთათ არ მოხველიათ? ვერ სსასლეში არა ყოფილხართ?

—ერთათ მოკვლით, მაგრამ ბატონს არ უნდა რომ სსუამ იცოდეს იმისი მოსვლა. მაგრამ ამისეც მერე ვილანარაკით.

მარიკომ სსსქაროდ წავლიდა თივი ვარიასა ზე

მოატყობაკა. ერბოკვერცხმა ჭ ცომა ვლნომ შე-
მხო ამათი სუფრა:

— ბატონი თათარიც მობმანდა? რა მისესი
არის, რომ თვითონ ვერ არა ცხადდება? ჭკიისა
მარიკომ თავის ქმარსა.

— მისესი ცხადია, უოსრა ქმარმა სმა დაბლივ:
თეირანშიაც ლაპარაკობდნენ აქაურნი ბუნირგნები
ანუკას ქვევასუდ. მე მეონია თათარი იმატომ
მოვიდა, რომ სამეუღამოდ მოაშლევინოს თავის
ცოლს ეგ ამბავები. —

— არა გრცხვნიან მაკას ანბობ? ეანა უეგლა
სმას კაცი უნდა ერწმუნოს?... ჭსნანს ამას იქით
ნამუსიანი სასელი ზუციოსნის დედაკაცისა არის და-
მოკიდებული ზარვეგოს დამბუნლებელსუდ?... ეგები
მტრობით, ჯვგროთ, შურით მოიგონეს? .. ან
თვითონ ბატონიკი აქამდინ თეირანში მონასტერში
ატარებდა დროსა! — იმასკი არ შეუსყდნია ბრუნდეს
თეალოთ არავისივს? მამ იმასაც უნდა გარდასდე-
ვინონ სამაგიერო!...

— კაცი სნეა არის ჭ ქალი სსუა, უოსრა
ქმარმა. უნამუსო დედაკას შეჭყავს სასლში უკა-
ნონ შულები, ამლეგს მათ მამულიდგან წილსა,
რომელსუდაც ნება არა აქვსთ; მშებში იბადება
მშუღვარება, მერმე ხსუბი ჭ სან ჭ სან სისსლიც

მოსდება სოღმე. აი ქლის უნამუსოება რას მოა-
სწავებს; მაგრამ კაცისაკი არაფერია.

—რაც სსხარეებლო უფილა, ის თქუენს გა-
ცებს განზად დავიდეთ.—კაცი ზ ღედაკაცი
ერთის სისხლისა ზ სორცისა არ არიან? არივე
აგს ერა ვვარად უნდა ვადახდეს, ამიტომ რომ
არივეს მოვალეობა დამერთან ერთანობია.—

—შენ ძალან გიჭსწავლია ტრული ლანაჩაკი!
უისრა მტკმუსენით ქმარმა: საიდგენა ჭკუვამ
მაგ ურცხეს სოცეფებსა?

—ჩემის საკუთრის გონებიდგენა..

—აუ უფრო იქიდგენა, რომ გინდა შენი ქვე-
ვაც დაიდრო?—გახუძდი მე ესთა ვსეჟამ,
რომ შენ ზ ბატონის შვალ ანუკას მსიარულად
გავიგარებთათ აქ დრო... მაშ მაგას ნიშნამდა შენი
კოცნა ზ სსხარულით მოგებებს? ვაჲ, უბედურო,
უბედურო ჩემო თაგო!... მარტორუსა მართლათ
მეუბნებოდა, რომ ქალებსაც ფუტკარიგათ სსუა ზ
სსუა ყავილებსკვ გარდაჯილმა უფვართო... შეგი
თავ ვატყნილით მოგნიჭარებადი შინა... ეს რაღა
სოცოცსლეა. მაგრამ შენც რა ვაგანარებს ჩემი
სოკადილი, მარტო!... შენ მე მომაცევე ზ შენც
მოცეუქიული იქმნები... სოცოცსლე შენი მწარე

იქნება ზ სიკუდილი — უარესი...

ამ დროს მოისმა ნაცარა ემაწვლის ტირილი.
ამ სმაწყვ სოსიკოს ასე ეგონა ცივი წელი
დასსესო. — იგი გაუთლდა საზარლად; ცუხები
აუკანკალდა; თვალუბმა უწევს ბრიალი ვითარც
ცოფიანი მსევტი მიგარდა იგი მარიკოსა, ჭსტაცა
მკლავში კელი ზ მუთრია იმ ოთახში, საიდგანაც
ემაწვლის ტირილი მოისმოდა. რა მარიკო
დაინანა, ემაწვლი ვახუდა ზ იწყო ცივინი:
ცატა! ცატა!

— ოჰ! ოჰ! შეჭყურა საზარლის სმით სოსი-
კომა: შე უნამესო, ეს რა დამსგვდრე!.. ზ ასე
ძლიერააა ჭკრა კელი მარიკოსა, რომ იგი დაეფა-
სა აკვანსა, აკვანი რასარუსით წაიქვა ზ ემაწვლ-
მა შეჭკივლა. განცუფრებულმა, შეშინებულმა,
მარიკომ სმა გეღარ ამოილო თაგის გასამართლე-
ბლად ღელვსაგან; იგი ჭსწორეთ ვერ მოეგო
გონსუდა, რომ ვთქო რამ ქრმისათვის, რომელიც
მალის სმით განხსლლებული ღრილვებდა, შე ურ-
ცხვო! შე ჩემო ფაფასეთო! უნდა მოგკლა!
შენც მოგკლამ, მაგასაცა ზ ჩემს თაგსაცა ზ
სამინელმა სანფალმა გაიფლვა იმის მართაოლფარეს
კელმა.

— გამიგონე სოსიკო!... ლულულულებდა მა-

რიგო ზეცობისისკან ვერ ვაფერძმუდუნბა ლანარაკი.

— გხედი, შე უნამესოვ!.. უნდა მოგკლავ,
გსლავ, ემ წამს...

— დამაცა...

— არ იქნება დაცვა ჰსასოვე დმურასა ებან-
ციოს. . ვაათვე?

საუოდაგმა მარკომ, რომელსაც ცრემლი ასრ-
ხობდა ზე შიში ენას უკრამდა, მიამყელა ცელი
დარცემის ასცილებლად. სოსიკო ვაფერძმუდუნ-
ვლოდა წამს, რომ ცოლის სისხლში ამოებნა-
ტელენი.

დამაცადე!... ერთი სოცეუ!...

— შე აღარ ვიცდი... ვაათვე ლოცვა?... ვო-
ფობსეთი იყოს შენი სამეოფელი აქვც ზე იქაცა...
სოსიკო მეგარდა მარკოსა, რომელსაც მიამნვე
გული წაუკიდა. სოსიკო აღარა ფიქრობდა იმის
შებრალეებასეც. მან მოვლიდა ქალს გულის ზი-
რი ზე ასწია ცელი გულში სანკლის დასაცემად;
მეგრამ ამ დროს უბიღვან მარკოს ვაფარდა წიგ-
ნი, რომელმაც შეაყენა სოსიკო. რა იფიქრა- რომ
ეს იქნება მიწერილი საკვარულთან, სოსიკომ
მსწრფლად ატაცა წიგნი, რომ შეიცვალს სასელი
თავის ცოლის სეფარლისა ზე მერმე იმასთანაც
ვაჰსწორებულ იყო. წიგნი მიიღვანა სამთელთანა

მ წაიკიოსა სჯე წარწერილი: ანესტან დარეჟან დედოფალსა მახუნარ დიდიანის შეუღლებს — მადლად მიეროთს. — სოსიკო არ გრწმუნებოდა თავის თვალებსა, კელ მუორედ წაიკიოსა ნაწერი, კელმა აცრიალებდა ამ წიგნს, — ბოლოს გასსნა მ წაიკიოსა:

«სუთითა მ სორჯით განათლებულა, ხემის «გონებიდგან გნუძორებულა ხემა მძის წულო ანესტან დარეჟან დედოფალი».

«მაილეუ თქეწნი შემწესებელი, მაგრამ უკანსკნელი, ასოგნა შენის უბედურის მამის დისა. ხემა ცადომ დამაბა მე აქა ამ იმედიითა, რომ თქნება ქეწნიეუების უნდვის გამოგლილი, გელარხო დუთის შემწელებსა. მე განვიზარესე მიუხედავადსა, რომელიც არ მიბრალებს; მაგრამ არ მიხდა ჩავიგოვითა ხემს უბედურებაში უმანკო ემაწვლი, რომელიც დარსია ეგეოსისგან შებრალების დანებარეუ ხემს უბედურს შულსა. აკვანი მასი გარე შემორტყმულია ვეფლებითა. ამასი მკვლელი მიიღებს სხეულსა, ვითარც მკვლელი სამიხლის მსევსია. მსოლოდ თქეწნს დედოფალურს მლიერებას შემქლითან გ. დარხინოს ეს ბეკრული სიკვდილსა... დედაკაცი, რომელიც მაგარიბეგს ამ ემაწვლს, არის ხემა გამდლის დის წული».

ხეში ეროგული ზ ხემოვს თავ ედადებული. იგი განმორდა მე ყმა ხემის შეცდომისასა ზ ცოდვისაგან დაბრძანებისასა, ზ დამბრუნდა, როდესაც მოვასოვე შეწყენა. ეს ქალი მოდის მარჯო; მაგრამ ვეცდები, როცა ქმარი მოუყა, ისიც მოვწოვ ვსასედა. ვისოვ დედალო, მოწყალე ბმანდებოდეთ ამასედა. სიკეთე რომელსაც დაჰსთესამ ხემს შულსედა, მიუცემა შენს ბატონს შულს ლევისსედა. შენს საღვებრძელოთა ვისოვ, დედალო, უნატროხო ხემს შულსედა, რომელიც იქმნება კეძობი ხეში იმ ქეჭენიდან ამ ქეჭენამდინ... როდესაც მიიღოთ ცნობა ხემს სიკეტელოსედა, სუ დამეიწყებო მომიგონოთ თქვენს წმინდა ლევისსედა ზ პანაშვიც ვარდასდევინეთ ხემის ცოდვილის სულისათვის. დემოთმი, მოგცეს ამ ქეჭენსედა ბედნიერება, რომლისაც ღირსი სართ თქვენის უმაღლესის სულოვნებით, ზ კეთილის გულოთ. დედაები შენის ბოლოს ელეების მკოცნელო უკარსი, მაგრამ სავლავადდე პატონისმცემელი, ბატონის შული მამიდა ახუკა ხოლავაევისა.» —

სოსიკო მისედა თავის შეცთომილებასა ამ წიგნით. მან მამინეუ მოგელო ვასცხედა სანჯელი ზ მიგარდა მარჯოს მოსაბრუნებლად; სან წელით,

სან პრით უსულდა ყურებსა ზ ცსკირსა, დასას-
რულ ქალმა თვალეხი აასილი, ზ სსსა, რომ ქმარი
მსრუნველობით უვლიდა. მას ქალი ცოც ცოცად
მოვიდა გონსა ზ მოაგონდა ყოველი, რაც მოს-
და. აკვანსედ დედებულმა გსსნილმა წიგნმა
აგნობა ქალსა, საიდევან დაიბდა იმის ქმარში ეს
მსრუნველობა.

—რა? გამოსველ ეტვდებანა? უთასა წყრომით
ქალმა.

—ოჰ, მარტო! რა მსეკური ფიქრი მომი-
ვიდ... ნუ თუ ეტვ შემოვიტნე შენსედ?...
დმერთო, ტკუუ სადა მქანდა!.. რამ გამაგიყა!..

—გარგი, დრო აღარ არის მაგისი. სადც არის
მოვლენ... მანამ შე ემაწვოს ჩაგატო, შენ ჩო-
გერე ასალუსში ევ ოქროები ზ ძვრდსა ქვები,
რომელიც ახუკამ მიბობა ამ ემაწვოს გასაზ-
დელად.

მართლაც ამ დროს მოესმათ კარების დარაკუ-
ნება. სოსიკომ გასიყდა ზ სსსა ორი გუცი ცსე-
ნებ შეკმანსელნი, ახუკსაგან გამოცსეგნილნი.
ცოლქმარმა სახქაროდ გამოტკურეს ბოსნაში, რაც
კი ებადებოდათ ღირსი წასაღებად; მესლი მოიდრი-
კეს ღუთის მშობლის სატის წინ, რომელიც
ესგნა კუთხეში, ზ მსურვალედ ვეარების შემდეგ

მარტომ აიყვანა უმაწვლი, სოსიკომაც აიღო სურფანი ჭ სასლითგან გამოვიდნენ; კარზედ კიდევ დაიწერეს ნარკვეარი ჭ შესენენ ცსენებზედ. ერთი კიდევ შესეცეს თავიანთ ქოსსა ჭ ხუმად ამოსვრა ხაულანეს. მძვობით მშობლიურთ ქოსთ, ქსთქუ, სოსიკომ: კიდევ როდისმე თავ შეგვფარებინებ, თუ ზედისეკან ვეიწერია სსუა ქვეყანაში სიკუდილი?...

რა სოსიკოს მოშორდა თავისი ამსანავი მარტირუსა, იგი ვეჭურა ითარ ხოლთაშულის სასსლქში ჭ დაარსუნა ალაყაფის კარები; რამდენჯერმე კიდევ ცანიძეორა კარების რაკარუკი, მაგ რამ სმა არაგინ გაჭსცა.

«ქსხანს ქმარი შინ არა ჭყავს, ჭ არც სისარულით ელიან მას, იფიქრა მარტირუსამ: უეცრად მოსულნი ქმარნი უნდა ელოდნენ ამ ევარს მიღებას; მაგრამ, რადეანაც მე ქმარი არა ვარ, არც ლოდინის მოთმენა მაქქს. მარტირუსამ აიღო ერთი ლოდი, ჭ ასე ნაირად იწყო კარის მცვევა რომ, ერთს წამს სასლში ყველანი გამოალუმა ჭ შიშით მოეარდნენ კარებთან შესაცეობად, რა მოსდათ. —

— როდესაც მარტირუსას შემოერტყენენ მსახურნი ის მიუბრუნდა ინდოსა ჭ უთხრა:

— მე გამოვსაგნილი ვარ ოთარ ხილავაშვილისაგან ჭ მანდა წიგნი მივართო ანუკა ბატონის შვილსა, ეს არის გსიღვან მოვდივარ.

ინდომ შეიყვანა მარტორუს, თავის ოთასში, დამანინა ზირი, გაუწმინდა მტვერ დაღებულ ცხანისამოსი ჭ წარუდგინა ანუკასა.

ანუკას არ ეძინა, თუშუცა დიდი ხანი იყო იმის-მა თვალემა ძალი არ იტოვებენ, მაგრამ იმ ღამეს უფრო შვილის გასცუმების ღელვისაგან მოუსვენებელ მღვდმარეობაში იყო. მარტორუსამ დაიხოქა ერთს მუსლსეგ ჭ წიგნი მიართო. ქალმა ხამართო, წაიკითხა ჭ ვულგარიად უბრძანა: ინდო, მესაგრს, მიეცი სახუქარო სუთი ოქრო... არა, მიეცი მიეცი, ათი ოქრო მიეცი, ამიტომ რომ მაგისგან მოცანილი ამხავი უფრო სასიამოვნოა: ბატონი ოთარ ხქარა ანარებს მიბრძანებდასა. წადით. — ზური ატამე ინდო.

როდესაც ესენი გამოვიდნენ, ანუკა მიუბრუნდა რეგვას ჯორჯამს დედას ელენეს, რომელიც ერთი თვე იმ აჟამად განუგრედად იყო სოღმე მასთან სასაუბროდ, ჭ უთხრა:

— ელენე, ჩემი სიკვდილი მოასლოებულა: არ იქნება ურიგო გეწიარო.

— რას ბრძანებ, მეს მესხა, ბატონის შვილი?

რა გიჭირსთ სასიკუდიბოდ?... ღუთის მოწყველებით შეუძლოთ არა ბრძანდები ჭ სისარულიც დღეს სვალ მოგელის: თქუწნი მეულაე გვაწვდ არის. მაგრამ წმინდა საიდუმლო ყოველთაჲს მარტვილით სულისაჲ ჭ სორცისაჲ. ეს მარიაძობის მარსეაჲ დიდ მარსეის თანასწორია. — მეც მინდოდა გავნდობოდი მამა ზაქარიასა, მაგრამ იმ ხუშის ცოდვით სამსეს, თავიარი დასიებია: თურმე ფუტკარი უწყლებით ჭ ამ დროს იმას გაუგლია ასლოს; დაგვიან ფუტკრები ჭ სულ დაუსუსნათ ასე, რომ თაკ პირ მასვეული შინ თურმე წევს, გარწვდ აღარ გამოდისთ. —

— მამ ისე უნდა შეუთვალოთ, უისრა ანუკამა, რომ აქ კი აღარ მოვიდეს, ეკკლესიაშივე, წევ დილით, ცისკრის წინაჲ გაცვანდოს; მანამდისინაც ხალხს ნუ შუშეებს.

— ეგრე კარგი იქმნება, მოასსენა ელენემ; ეგრე შეუთვლი სვალა მამა ზაქარიასა.

არც ერთი მოგზაური, არც ერთი მლოცვი არ მისულთ თავის ბინაწვდ იმ კმაყოფილებით, რომლითაც მოუკვდა დასასრულ მარტვილსა გამლილს სუფრასა. უხვმა ვასმამა ჩქარა გამლო ივი; მაგრამ რამდენსაც ბევრსა სიამდა, იმდენი წუწკალი კი ემატებოდა, ვითარც ცეცხლს ემა-

ტეზა სოღმე შექმის მამულებით მაგრამ მარა
 უიარუესა ღვინოში იყო მონაღლული; ის
 გონების არა ჭკარვამდა სმაში, არამედ უფრო
 ფრანსელი, ეშმაკი ჭ ოსუნჯი შეიქნებოდა სოღმე.
 ბევრი კაცია, სიმთვრალეში უფრო გონებისათა
 ჭსების ჭ ლამარკობს, ვიდრე სიფრანსულიში.—
 ამათგანი იყო მარტირუნაჯა.— რა მოსამსახურეთა
 ნასეს, რომ მარტირუნას ვასში დავსრულებულია,
 იგინი თითო თითოა შეპოველენ ჭ წყიდენ
 დასამინებლად, მას შეჩნა მხოლოდ ალვის სსარა,
 ჭ იმასეც ის უნდა.—

—ოო, ჩემო ბედის ვარსკლავო ალვისსარ! —
 უისრა მარტირუნამ: რა იქნებოდაცა უფროსველა-
 ვებოდა, რა იქნებოდა ჩემი სიცოცხლე უშენოდ!
 შორს, თვირანშიაც შენ იყავ ჩემ გვერდიდგან
 განუშორებლივ; სინამარშიაც ჭ ცსადათაც შენ გე-
 ლამარაკებოდი, შენკენ მოფრინამა ეს ბებერი,
 მაგრამ სივერულით ხამსე გული...

—ნუ ყბედობ, ლოთო! უისრა ალვისსარმა:
 მეონა, რამდენისათვის ვადიმორებია გე ვასენი-
 რებული სიტყვები, რომელნიც ემეზავსებთან
 ძველს ცანისამოსსა: ერთი ძაფი რომ ეამოჭსძე-
 რეს, თავის თავით იშლებს.

—ალვისსსარ! შენი კოკობის სულის მრემა,

მაში ხემის აღბადის საფლავის მსემა, ერთისთუ-
ნაც არ მიიქობს მე სიყვარული.

— ვიცო, ერთს არ ეცუადი.

— არც ბევრსა, დედი ხემის მათუას ცხონე
ბამ... ვისაც შენი სსე თან ეჭყეებოდა, იმას
გულში ადგილი კადევ დაჩქობდა სსეისთუნ?...

— მაშ ერთსეულ რატომ წიყნი მაინც არ მომ-
წერე? უთსრა აღვისსსსამ: შენ გვიგონა, რომ
შენის მეცხ თველები არა ვისა ამეს?... რამდენნი
მთხოულობდენ; მაგრამ შედევ არვის შევსედე
ერთი ემწვლი კაცობი... სწყლი, შეონია ახ-
ნაყრშულიც იყო. შეის უღვაძებით. . მწყსარე-
ბისაცხ ხეარდა...

— სად? ღუნის ქვედა?

— შენ შეონია, არა ვეფრა რასაც ვეფუნები
უთსრა ქვმა წყენით.

— ხე ვეფრობ, ხემა აღვისსსარ. ასლო მოი-
წე ხემკენ! რადესაც მე შენ ვეხვევი, ახე შეონ-
ნია მიულ ქვეანას ვეხვევი... წაოსულს თავი და-
განებოთ... განა მწყურული კაცი, რადესაც
წყაროს დაინსამს ზ დაქაფება სოღმე
ჭყითსამს იმას: ვუმენ ვინ დავუთათ? — სეომწვ-
ლე მიდის, აღვისსსარ, უნდა სპეკწედე ვიფიქ-
როთ. შეონია ურთვიო არ იქმნება მე სიჩენობა და-

გიწუო. მე თეირნიდვან გამოვვსავნი კარეს ჰინდის ყალანქარებს, მარჯნის კრილოხსუნებს, ფირუსის ბუტყებს ზე შენ აქ ვაჭყიდი...

— რასაკურველია, მე კარგი იქმნება, მაგრამ მაგას სომ ფული უნდა?

— დიაღ, ხეძო თვალის ღინო, ყველას ფული უნდა; უფულოდ, ხეძო ალვისასარ, შენი ბრილიანტის თვალუბოც სინილაკათ გამოხნდება... სსეის თვალში... იმედი მაქვს, რომ შენი მშობი თეი...

— მე მშობი თეი არა მაქვს.

— თა! მაშ მშობით ჰინდის ყალანქარებს, ფირუსის ბუტყებს! მჭეკურა მარტირუსამ.

— ეანა ხეძნ უმშობით არ შეგვიძლიან გვარის წერა?

— რატომ არა, ხეძო სიბერის იმედო; მაგრამ შენ სომ კარგათ იცი, რომ მშობი თეი არის ქორწინების ტანსაცმელი; უიმისოთ ქორწილი ტოცველა იქმნება, ზე შენ რასაკურველია მისედეპი, რომ ტოცველა სიარული ურიგობა ზე მოუსედეპელი არის.

— მე არა მჯერა, რომ ამდენის სნის თეირანში ნამკაფსა, შენ ფული არა ვქონდეს, უთსრა ალვის სსასამი: რა ვიქნია?

— შენ სომ მიცნობ, ხეძო ვარდის კონაე,

რა საღვთო ეულის ბატონი ვარ. მე დამირბის
 ცალკე ვიფიქრებ ვეღასთვს... გული ზე ვიბე
 ღია შეინდა, ვისაცკი მოუნდებოდა რამა. რასა-
 კურგელოა, თუმცა დაკარგულად არა ვრაცსამ ხეშს
 ვაცემულვებსა, მაგრამ ამ შემოსევებში ასევე ხალ-
 დი ჰსეობია იმას.—

—ცხოვნებით გამძლები, რაც შენ გული ზე
 გული ღია გქონდეს!... მამ ხეძოვსა ცემეს თვა-
 ლები დაბრძანებულაი ზე გული მოსურრული?...
 ერთხელ ერთი ბეჭედი არ ვიცი შენგან.. მამ
 ისევე მე უფრო ვამფრასნილებული გეოფილვარ
 შენსეა: მე კიდევ შენოვება ათ თუმამდან.

—ათი თუმანი! მითომ სულაში ერთი კანლი მცტი
 ეოფილა; ევ სულ ერთია, მითომ სულ არა გქონ-
 ნიარა, ხეძო თვალის სინათლევ; მაგრამ თუ შენ
 ერთ რამშიმე შექმნევი, ხეშს კიდევ შევდილიან
 ბედი დავიძეგობროთ. გამსგონე ღამსო, აქეთ
 მოიწიე, ყური არავინ მოგვიგდოს... შენ უნდა
 იცოდე, რომ ხეშნი ბატონი ოთარი ძალიან ძალ-
 ღი კაცია; იმასა სურს შეიცეოს, მარალა ცოლი
 ატეუებს იმას თუ არა. იმან გამომეხაგნა მე აქა,
 ამიტომ, რიომ მე აქ უოვალთვალთ ვოგეღვს ზე
 რაც მოსდება, ანუ რასაც ვნასა, იმას მოვასსენო-
 სოლმე. თუ რომ მე წარუდგენ ბატონს ოთარსა

საბუთს რასმეს იმსყედ, რასყედაც ის ეტყჷმა არის, მაჷნ მივიღებ იმისაგან ოც ზ ათ თუჷმანს სა-
ხეჭრად, დანაძოების წყალობის ვარდა... ასლი,
ხეჷმა სოცოცსლევე ალვის სანარ, შენსყედ არის
დამოკიდებული მივლოთ ის ფული, ზ რაკი მას
მიუძაგებთ შენს ოც ზ ათს თუჷმანსაგა...

— შე ოც ზ ათი თუჷმანი არ მიქჷმას ზ არცა
მაქჷს შეთქი! ათი თუჷმანი მსოლოდ.

— შენი ათი თუჷმანი ზ ისიც ოც ზ ათი,
შეადგენს ორმოცსა. მაჷნ ხეჷმა ბედის ვარსკე-
ლაგო, ხეჭნ შევიძლებთ ვეჷარის წყრასა ზ შე-
დგე ვაჭრობასაგა.

რა ეს თანსუბი მოისმინა მარტორუსასაგან, მა-
ჷნ ტკუა მსუბუქმა ზ ანგარმა ალვის სანარმა
მოუთხრო მარტორუსას თავის ქლბაჯონსყედ ყო-
ველი, რაცგი იცოდა რამ, ზ იცოდა ამან შე-
ცად ბეგრი, ამიტომ რომ ანუკას განსაკუთრებით
უუვარდა იგი ზ განუშორებლივ იმას იმსასურებდა
ხოლმე. სსუთთა შორის ალვის სანარამ უთხრო, ისიც
რომ ის თავის ჩვეულებრივ კარებიდგან ყურს
უვდებდა ზ შეტეო, რომ ქლბაჯონი სკალ თუ
სეგ ანორებს ცისკარსყედ ვუნდობს საქარია დეკა-
ნოსსა. — მარტორუსამ იცოდა უკუტ უფრო მეტი
ვიდრე რაც საჭირო იყო; მაგრამ ეს გოგო არა

ჭსკსრებოდა ებედობისგანა, ვითარც შოგი ერთი
 ზღობიანი, რომელნიც ერთის შაურისათჳს დაიწ-
 ყობენ ჭ ერთ მანეთათ აღარ გაათავებენ. — რა
 შარტირუსამ სსა, რომ იმისი ებედობა აღარა
 ღირდა ყურის გდებთა, მან დაიწყო თვლუმა, ჭ
 ალვის სსარი შსალოდ მაშინ გახუშდა, როდესაც
 მას შემოგმა სკრინგა თაგის საქმროსი.

— ესლა რომ ამას არ ესიამოგენება ჩემი ლა-
 ნარაგი ჭ სკრინგა ამოუშა, როცა ვეგარს დაიწერს
 ჩემსედ, მაშინ რაღას იქს? ჭსთქვა ალვის სსარამ
 თაგისათჳს ჭ ვეკავრებულმა რა ერთი კარგად
 უხქმიტა შმინარუს, ვავიდა იმ სსლოიდგან. —

ღამე იყო წყნარი ჭ სათელი; ამ შქმწნიერს
 ღამეს ერთი კაცი ფრთხილად შინარებოდა გრემის
 ვიწროს ქუჩებში, შააგარ ანგელოზის ეკკლეისი-
 კენ, ჭ რა შემოუსვია საედრის ვალავანსა, შივიდა
 ერთის სსლის კარებთან, რომელიც დაკაკუნა მან
 ჩუმიდ; ვავიდა რამდენიმე სანი ჭ სმა არაგინ ვას-
 ტა; შერძე ვანიშორა კარის რაკუნი უძლიერესად.

— ვინ არის? შემოჭსმანსა ბოხმა სმამ შიგნი-
 დგან.

— წმინდო მამაკ! უნასუსა უცნობმა: ერთი
 შგზავრი არის ქალაქიდგან მოსული, რომელიც
 ვსაზედ აუად ვამსღარა ჭ ესლა უკანასკნელ

დღეშია. ვთხოვს უმოწილესად, გაანდო ჭ წმინდა საიდუმლო მიაღებინო.

—აეთა ვარ, შულო! ფუტკარებმა დამსუნოქეს. მამა იფანქთან მიდიო.

—არა, მამაო! მე ვიცოდი შენი ავადმყოფობა ჭ მომაკვდავსაც უთხარი, მაგრამ იმან თავი მოიკლო; მე სხვას არაფის ვაგებდობი, თუ არ მამა შაქარიასაო; ჭხანს ის კაცი კარვად ვიცნობდო. რაც თან ფული მქცხო, გერაფის ვარ ვანდობ იმის მეტსაო... საწყალო; ვისოვს აგროებდა იმდენ ფულსა?.. არც ცოლი ჭყეფს არც შულო...

—კარგი შულო! შემოჭკურა წმინდა დეკანოზმა, რა შეიცუო ფულის სმა; რაკი თუთონ მოუნდომებია ხემათ ვანდობა, აღარ დავსარდებო, მანდ მომიტადე შულო, ესლავ ვარდვიცომ ცხათა.

—მამაო, თლარი არ დავაგიწყდესო, თავსედე უნდა დაიდოს; აგრეთვე საუღრის ვასალებიც ვიბეში ვქონდეს; წმინდანის ნაბანს თხოულობდა.

—კარგი, კარგი შულო! ყველას წამოვიღებ. დეკანოზი გამოვიდა ჭ ვაჭყვა უცნობსა. ეს უცნობი იყო მარტირუსა, რომელიც ნაბანს იფარებდა ზირსედ, რომ არ შეეძენია მოძღვარს. მათ გაიარეს რამდენიმე ვიწრო თრღობე, ჭ რა მივიდნენ ვრანს შემოსასხვევ ვსასთან, მარტირუსამ დასველა

ამ სმასეგ მსწრაფლ გამოვარდნენ ორი კაცი
 ჭ შეპოესვიკნენ დეკანოზსა, რომელმაც ჰსტაცა
 მარტორუსას მაჯაში ძელი ჭ შეჭყურა: «მე ურ-
 გულოვ, მამატყუე? რა დამიშავებია თქვენთანს?
 რით გინდათ ჩემი სიკუდილი? შეიბრალებთ ჩემი
 ცოდმულთ?»

— არა, მამაო, გეფიცები დიერისა, ჩვენ ავს
 არას გინამთ; ჩვენთანს საჭიროა არის ესლა შე-
 ნი ანაფორა ჭ ფილოზნი, ჭ არა შენი სიცოცხლე.
 შერძე ჩვენ ისეგ შინ მივიყვანთ უვნებელად...
 მანამდისინ, მამაო, ნება მოგვეცე თვალები ავი-
 კნათ.

— რაც გინდა მიყავით, შულნია! ესლა მე
 თქვენს კელში ვარ. ჩვენნი სანთვადო მამა უფ-
 რო ბევრს ეწვალა ჩვენთანს. მე უფრო ჩემს
 თავს არა გნანობ, არამედ იმათ, რომელნიც გინ-
 დათ მოატყუოთ ჩემის ცანისამოსით:

დეკანოზს აუტარეს კელცისოციით თვალები ჭ რა
 ნატარას სანს აქეთ იქით ატარეს, შეიყვანეს ერთს
 ცარიელს გომში; იქ გასადეს მას ანაფორა ჭ
 მოხსნეს ოლარი; შემდეგ ესენი მარტორუსამ ე-
 მოიციანა ჭ გამოვიდა ჭ დანაშთენი დეკანოზის
 ყარაულად დაშანენ — იქა.

ცამ მიიღო მტრედის ფერი; მთავარ ანგელო-

ზის ეკკლესიაში ორიოდე წმიდა სამთელი აქ
იქ ბუყუყამდა, რომლის შერიალ სინათლესეგ
ადამიანი შეამცნვედა საკურთსეველის კარებთან
მდგომარეს ძალად მუდგელსა თაგ ჰარ ასეველსა;
იმის ქვემოდგან იდგა დიაკონი, ჭ ჰსხნდა იგი-
ნი ვილასაც მოუთმენლად ელოდნენ. განგლო
მცირე ყამმა, ორნი მსამედ ძალებში განვეულნი
ქლნი შევიდნენ ეკკლესიაში, ჭ რა მოიკარეს
მუსლი საც წინ, ერთი მათგანი გაბრუნდა კარე-
ზისაკენ ჭმეორე მიხლოვდა საკურთსეველსა, საი-
დგნაც მოიხმოდა ერუ ლოცვის ბუტბუტი მომ-
ღვრისა.

— მამო ზაქარიავ! მე მსურს გაგნდო, უთ-
ხრა ქალმა: მომიტყვე, რომ შეგაწესე აგადმოფი.

— ღმერთმა მოგიტყვოს, ბატონის შვლო!
ჩუქს ლუთის მოსამსხურენი ვართ; ყოველს ყამს
შათ უნდა ვიგვნეთ ჩუქსნის ვათის აღსასრუ-
ლებლად... დიაკონო, კარსეგ ვადი. —

ეს დიაკონი იყო ჩუქსნი მცნობი მარტირუსა,
რომელიც გამოსვლის დროს დიდ ხანს დასტყუ-
და მწუსარებით ქალსა, რომელიც აპირებდა გან-
დობასა.

ქალი შევიდა საკურთსეველში ჭ მუსლი მოი-
ღრიკა წინაშე მომღურისა, რომელმაც ბუტბუ-

უთ ვარდაფარა მას თაკსედ ოლარი.

— მამო! უთსრა ქალმა: მართალია, რომ ღმერთი მუცვეებს ყოველს ცოდოს, თუ რომ აღამიანი არ დამალამს თავის მოძღვართანა ჭ ზოლოს მოინსიებს?

— დიდი ცოდვილი ის არის, შულო, რომელსაც მაგაში ეჭვი აქვს, უთსრა დეკანოზმა აღმფოთებით. აღამიანს უფრო ჩქარა მაჭაწყინდება ცოდვის ქმნა, ვიდრე ღმერთის მიცვეება.

— ამინ, წმინდაო მამო, ამინ! მე ვაღვიარებ შენს წინაზე ყოველს ჩემს ცოდოს, ამ ცუბილის იმედიო, რომ ღმერთი მომიცვევებს, არა თუ იმიტომ, რომ მე ღირსი ვიყო მოცვეებისა, არამედ ამიტომ, რომ ღმერთი დიდ სულთფანა ჭ მოწყალე არის.

— ალვარე შულო ყოველი ცოდა, რამეოუ ჩუქს ცოდოსაგანა ვართ შედგენილნი ჭ ელადე ღუთისაგან სულის განკურნებასა, უთსრა დეკანოზმა ხერწყვს ელანგიო.

— მამო, მე ცოდვილი ვარ ყველაფერში. თუმცა მსაგალი კეთილიც მიქმნია, მაგრამ უფრო სასულის გულისათვის, ვიდრე სულისა; ისე არ მოძღვრია მოწყალე მარტოქმნის კელიო, რომ მარგსენას არ გვეუ, ჭ თითქმის მისარადა, რომ

დესაც სმა ჩემს კეთილმოქმედებაზედ გრძელდებოდა საღსში, ჭ მე მაქვებდნენ ამისგამო.

— შენ, შულო, შენის კეთილის მოქმედებით ვიციღნია ამ ვეგენადე დიდბა: ნუ მოეული მაგისათვის ცაში ვიუღლოსა. შენ შენი აქვე მივიღია .. იც ამოიქება არის... ვანაგრაქლე.

— მამო, მე ცოდელო ვარ დამკრათონაც ჭ ჩემ ქმარონაც... მე უღაღაცე მის. — გულმა მომაცეუ... ასე მეგანა ბუდის წერას აქვს ჭ სიყვარულს ვერსად ვერ დავემილებოდი. ბოლოს ვნსე, რომ მსოლოდ ჩემს აღვსნებულის თავიდან იყო წამოღვენილი ის ძალი სიყვარული, რომელსაც მე ვსუდამდი სუციდენ მოეუიხებულად. .. მე თვინ ჩემს კეთით მოვიხსარე ჩემს ფერსთ ქეშე უფსკარული ჭ ხეარდი... რა მკარე დრომ ვახელო, მე მოვეუ ვახებახე ჭ ვახე... მე თავი შერცხეილი, წაწმედილი... ვარ მის აქეთ დიდს ხსანულში, სცხეუელი, ვარდნისე მწარეს ცხემლსა... აა ვიცი, დამკრათი მომიტევენს, თუ არა? ..

— ბერაქელ შევიტადამს? ჭკიისა მოძღვარმა ერუის, ვხერძეუბთის სმოო.

— აჰ, მამო, სიკმაოდ .. ნუ შეთანამ შევს, თუ რომ ვინდა, რომ სიარცხეულისეც აქვე შენ

ფერსთან არ მოეჭკვედე....

—ვისთან გიცოდამს?... შენი შემაცდენელი შენი ნათესავი სომ არ არის?... რა ჭქვიან?

—რათა შეიოსაო, მამაო, ვინც არის? მე გამტუუენებ მხოლოდ ჩემს თავსა ჭ არა სსვასა. მე არ შემძლიან ვითნოა ვინც არის. —

—საჭიროა, შული! უოსრა კანკალით მოძლვარძა: მასთან ასლოს ჭ შორის ნათესაობის კვალად იქნება შენა ცოდოც ანუ მშიძე ანუ მსუბუქი....

—შენ მაგითი მაშინებ, მამაო!

—შიასარ, ნათესავია შენი?

—ნათესავი არ არის; მოურავია ჩემის ქრმისა...

—მოურავი!

—გარდა მაგისა, მამაო, მე ვარ დედა... ვაჟი შული შევს იმისაგან...

—შული?... რა ჭქვიან? რამდენის სნისა არის?

—ვერ წლისა არ არის...

—ჭსწორედ ამბობ? სად არის? ვისთანა გევაგს? .

—რათა ვითსულუბ მაგას, მამაო! ვითარც არწივმა, მე მაღლა აუძენე მას ბუდე, სადაც ვერ მიჭსწვდება მტრის ცელი...

—ყასტი ვის შულია? ჭკვიანა შარითაღვარის სმით მოძლვარძა, რამდელუც აქეთ იქით ცოკაძეა, თითქმის ფს ქვეშ ნაღვერდალი უყრიათ. —

იმედი ვიღასი სისხლი ჰსდგას? ნუ ჰსტოღამ ღმერთსა, ჰსწორეთა სთქვი

— ნუ მკლამ სირცხვილით, მამო! ერასტი საკუთარი ხემა ზ ხემის ქემის ოთარის სისხლითა... ნუ თუ აქ რომ მეოღოდა ქმარი, მე შევიქმნებოდი დამარღვევილი იმის მაკაღობისა?....

რამდენამე წამმა განვლო მღუმარებაში.

— რათ დახუდიოთ, მამო? ნუ თუ ხემა ცოდო ისეთი მძიმეა, რომ უფალი ვერ ანავის მისთვის მოტევებას თავის მაწყოლებში?... ვასხენი, მამო, ხემის ცოდოს კაკშირი, ნუ წამარბამეოთ სსოებას... მე საკუდილის კარებთანა ვჰსდგევარ... დიდ სანს აღარა მაქვს სიცოცხლე... მანუემე რითმე, — ნუ თუ არა ვაქვს იმედი დაისხნას როგორმე სული ხემა ცოდვისაგან, როდესაც წარვჰსდგები ღუთის სამართლის წინაში?...

ამ დროს მოძღვარმა გაძირო ანაფორა, მოიგლიჯა სულცხოცო, რომლითაც ასკეული ჰქანდა მას თავ ჰირი, ზ რა მიიტანა ანუბული სამთელი ქლის თვლებთანა, თვითონაც დაიდრიკა მისკენ თავი ზ უახსრა აღრეულის სძიით:

— მიცნობ, თუ ვეღარა, საეეარყო ანუკა?... ეს ცმაირი არ იყო ჰარბელოდ მაწამე ხეშნას აღთქმისა?... აქ არ წარმოკჰსაქვთ ხეშნ ჰარელო

ფიცი ერთმანეთის სიყვარულისა?... აქ არ შივიდეთ
 ხეცნ ზირველი ზედსიურება ქვეყნიურებისა?... სუ
 თუ ყოველი ესე იყო სიზმარი, ზ ხეცნ მხოლოდ
 ესლა გილვიმბთ შიპის მიღობასა?... სუ თუ
 მაგებს ველოდი გამეგონა შენგან?...

— ვეცხ ხემ სიცოცხლესა!... თთარ!... შეჭყურა
 ახუკამ ზ ვარდიქა ვულდალა.

ქმარი დიდხანს ადგა მას თაკზედა, თითქოს
 გონება დაფანტული. შემდეგ მიასლოვდა მას ზ
 ჰსათქვა: ღმერთმა მოგიტყვევოს ახუკი შენი ცოდოც
 ზ ხეში ცანკაყ, რომელთაც ამას იქით შე
 ვაჯარებ ხემს სიცოცხლესა... ხეცნი ერასტი
 იქნება ამას შემდეგ დამატებელი ხემის თბოლის
 სიცოცხლისა ზ მომაგონებელი იმ ნუჯარის დრო-
 ისა, რომელიც თდესმე შენთან გამოცარებია...
 იმას არ ვაცოდინებ შესს ორეულობასა... წადი
 ზ მოიგე სული მონასტერში. იქნება ღმერთმა
 შეიწიროს შენი ცრემლი ზ მოგიტყვევოს ის ცო-
 დონი, რომელთაც ვერ მოგიტყვევებს ქმარი ზ
 შული!... ამა სიტყვებით თთარმა დაუჭირა ქალს
 კელი ასაყენებლად; მაგრამ ქალს შაფა აღარ
 უცემდა. ქმარმა ვულში კელი ჩაუდო, აღარც
 ვული ჰსცემდა... თთარი ჰკრძნობდა თავის კელ-
 ქეცმ, რომ სსეული ახუკასი თან ზ თან ციგდე-

ბოდა ზე შეშთებოდა... თთარმა შიშით დაიწერა
პირფარა ზე გამოვიდა ეპკლესიოიდგან.

შესამე დღეს იმავე ეპკლესიამ შიილო დიდის
ყოფით ვვამი საბრლო ანუკასი, რომლის უცა-
რი სიკუდილი მაწერეს სიდაძილესა. —

გრიგოლ რჩეყოლივი.

(დასასრული.)

1869 წელსა,

15-ს ენკენის თაჟისა.

ცულისი.

სული ობოლი.

(თ. ნიკოლოზ ბარათოვის ლექსებიდან.)

ნუ ვინ იტყვის ობოლისა ვაგებს
ნუ ვინ ჰსჩივის თავისს ყოვისს ცოდობას
საბრძოლა სულით მხოლოდ ობოლია:
ძნელდა ჰპოოს რა დაჰკარგოს მან ცოლია.

შეგობართა, ნათესავ მოკლუბუკია,
ისევ ჩქარად ჰპოებს სანაცკიოს გუკია;
მაგრამ ეროხელ დაობლუბუკია სულია,
მარად იომენს უწყვეტობას ვრუკია!

არღარა აქვს ნდობა მას რმა სიფუკია;
გშინიან, ეკრძაღვის, არღა იცის,
ვის აუწყოს დაფარული მან ვრძობა:
ეფაქრება ველ მფორედ მას ნდობა.

ძნელი არის მარტოობა სულისა:
მას ვლტვიან სიამენი სიფუკიანსა,

მარად ახსოვს მის დეკარგვა სწორისა,
 ოხვრა ღრის შვევა უბედურისა?

1839 წელსა.

კ. ჭ.

წინაღღის შერდო!
 სულითა ცრეღო!
 გულითა წმინდა, ვით გამკამ წყარო! ✓
 ვითა ცისკარი
 სარ მოციხარო,
 სრითა მხილველის გული მართო!
 „მსიარულე,
 ვიდრე სიცოცხლე
 შენი მშენიერებს, ვით ყვავილთა ჯაჭვი,
 ვიდრემდის შენზე
 დაცხათის ვით შივე,
 სიტყუებისა სათულ გაჩსკვლავი!
 ჭმუნვის ღრუბელი,
 გულ დამბნელი,
 ვიდრე მსიარულს არ შემსებია!

ვიდრე ამ სოფლის
დაუდგრომელის,
ვარდი ეკლავა არ ვარდაცვლია! ✓

თ. გრიგ. თრბელოანი.

სოფელი.

ოჰ მუხბაღო სოფელო მეტად ცრუ ღ თხვრო
ყოვლა შენი მიძღობა ჩემებრივა თხვრენო!
ხარ მეტად გეშრიგლი,
უხვი ბრძენი ძრიგლი;
ვისც კეთილად წ'ყაღობ —
არ დარჩება მშენი.
ოჰ მუხბაღო სოფელო ...
ბორბორბობით სავსე ხარ,
თვალათ კეთილსა გეგხარ,
აგრე ტვბილო სეჭმელო
ნეტარ თუ რაში მეგხარ!
ოჰ მუხბაღო სოფელო...
აყრამ გუჩუშნებ ტვბილსა
რა არს შენსედ უტვბესი,
მაგრამ ბოლოს ამწარებ,

დღესაც შენსგნითა ვკვებხი.
 ოჰ მუხთაღი სოფელიო...
 ხარ მეტად დაუნდობი,
 საბაგელი მუხთაღი,
 ვინც რომ შენ მოგუნდობა,
 უღგება ორთავ თვალთ.
 ოჰ მუხთაღი სოფელიო...
 შენი არს მოჩივარი,
 ეტა ბრძენი, ჭკვიანი,
 არავისაც არ სტოვებ,
 არ ჩივენო შიანი.
 ოჰ მუხთაღი სოფელიო...
 პირველ ახრე აყვებებ
 ვით ყვავილი ველისა;
 შემდეგ ახრე დაჭკნობ,
 ვით ნათობი ცელისა.
 ოჰ მუხთაღი სოფელიო...
 მისცემ კაცს მლიერებს,
 ეძღოს შადვა ძელისა,
 ბოლოს ახრე დაძხობ.
 ვეღარც გაშლია ველისა.
 ოჰ მუხთაღი სოფელიო...
 ანგარებით სავსეო,
 კაცსაც აყვარებ ფულისა.

აქ ყველას შეაძულებ,
 მერმედ უწყმედავ სულის.
 ოჰ მუხთაღიო სოფელიო...

ვერ რას წაიღებს მენსვან,
 თუ გინდ იყოს მდიდარი,
 ბოღიოს შიშვლოდ ისტყმბრებ,
 მისდევს მარტო სუდარი.
 ოჰ მუხთაღიო სოფელიო...

უსჯულობით სავსეო,
 ყველანი გიჩივიან,
 შენგანა დავოდლიო,
 დღესეც წყულონი მსტკივიან.
 ოჰ მუხთაღიოსოფელიო...

ვინმე გყავს მადრიელი?
 თუნდა ფულოთი ძრიელი?

ბოღიოს ხომ უღალატებ,
 ისევ წავა შშიყრა
 ოჰ მუხთაღიო სოფელიო...

ნეტარ რას ხედვენ შენში,
 ყველას ასრე უყვარხარ;

მაგრამ ვერავინ გაცნობს,
 თუ რა რიგათა ყარხარ.
 ოჰ მუხთაღიო სოფელიო...

შენი მომდომი ვატი,

მე ვერა სდა ვნახე,
 რომ ბოლონ იმისათვის
 შენ არ დაგვეგონ მახე.
 ოჰ მუხბაღლო სოფელიო...
 ჭკუანსაც ბევრს იზადავს.
 შენივე შეგნებანი
 ზ შენი სიყუარულიც
 არ არს ღუთისა ნებანი.
 ოჰ მუხბაღლო სოფელიო...
 მხარობელის სიტყუა
 სამართო წიგნში სწერია.
 ვისაც სოფელია უყვარს,
 იგი ღუთისა მტერია.

ს. გ. დ.

ქართული სუჟრა.

სადღა — აბა ქართული სუჟრა,
 ან ის ვეკლიუცა ზ ან ის ცუიუა...
 რომს მხიარულიდ ცხტყედ გაძლიადა
 ზ თავისუფლიდ გულის მოცლიადა!
 თავმოდგმულის ხონჩეს, თუირის მოაეზით-
 ლავაშნასუქით იქ მოცინდა.
 ჩაივსა სავსესა, წითელის საღვანეს —

ტყუიბ ღიძლითი შემოიტანდა!

სახლითი უხუცესი შეყმახებდა,

აქ, წინ დამიდგი სავსე სარუნე!

უნტროსსა შვილსა დაუძახებდა

წინ დამიჩიქე ზე მოძალახანე!

ამ დროს სუურის წინ დამწკრივებოდა

პირ მოხვეყლია, ვინა ორ ყურია!

პირ განიერი, აქვე ყელს წვრილია

ზე მახანძელთა ვევედრებოდა!

ღუთის გუთისათვის არ მოიწყინითი,

როც დმერთმა მოგუცეს, ისე ვიღობითი

ოღონდ დღეკრძეკოლეს ჩქსნი ბატონი

დიდა ვრეკოე ჩქსნი ბატონი!

მოძიგა შკოთ ჩემა ბაღია

ბეგრჯეკო მკვას წინ მე დჩიქილსა,

ამ თერთის წვერით დამიქაღია —

რომ, მსხქსნი ღოდ უძღუნა პირმძოსა შკლსა!

ვით დავიწყითი ის ჩეყულოება

სად ჩქსნი გუთი ზე ჩქსნი გრძნობა —

სიყუარულითა აღივსებოდა

ზე სამართის ძელითი იდიდებოდა!

ის ჩეყულოება ზე ისე გუთი,

გუბოდ მოაღხენს ქართულთა ვრსა!

ის მგრძნობელიობა ზე ისე სუთი

არ დაავიწყებს მჭკვარტლიანს ჭერსა!
 არად მიაჩნას მას ის დიდება,
 სად არ სუვევდეს თავისუფლება.
 თუ ეყოლია კენესის არ დამშვიდდება—
 რა არის მისი თუნდ შეუფება!
 მე შირჩევნია კჳალოდ იგი ტყე,
 სად მაგრილიობდეს ფოთოლთა შრიბლი!
 ფანტურის გამაზედ ცუნტრუკით ავუვმა,
 გელში მეჭიროს სავსე ფიალი!!!

დიმ. ზერიევი.

25 აგვისტოს 1869 წელს.

გულისადმი.

გულო მღვდარე! მოუძღურდი მამა ვნებით,
 მიწა სარ ცივი, სული გაცუობს მსურგალებითა!
 შენ რას სტუმნავ საუკუნოს აქ ცხოვრებითა?
 ამა სოფელსა სარ ნასწავრად დაარსებითა.

გონება, გრძნობა ჭ სიტყვანი რად გმარება?
 სეღვ ამ საგანთ აქესთ შენსედა დამოკიდება,
 რას სული გიღვას ვვამსა შიგან გაქეს ვე ღირსება,
 სულის განეგრები ჭ დაღუბები, რას გეშურება?

მოგივა დრონი შენცა იყო მსოლოდლა მტუჭრი,
 ვინ წარმოგიდგენს შენ მნახველი, ბერი, თუ ერი,
 რომლის ცხატისა იყავ მფლობელ ან ღმობიერი,
 რასა ღვლავდი, არა გსურდა სომ ესე ღღენი?

შენ სამწესაროდ დავიდგინეს კაცთ მფლობელობა,
 ყოველს საგანში გაქეს ცანჯვისა შინაწილობა,
 თუ არს მწესარე აქეს რისამე მტკივნეულობა,
 შით შენ შეჭკრთები, შენ გეჭნება მუცი წელულობა!

გარნა თუ შეაღნი მიეცემა აქ განსწრწნილებას,
 ერლუჭვა ჯტვი ყოველსავე შენ კავშირებას,
 სული გავრენით განმორდება ჩუჭნს ანბონებას,
 არლა მისცდავს მისთვს მსსუჭრწლთა შეწირულებას.

ნუთუ ვე ოსგრა არ იკმარო, მწარე სენეში,
 აქც იქნები მავრე გულო, იქ ვარესტნელში,

სიძუძუე გაქუნდეს ჭ ლოცვე ქალაქი შენი,
რომ სული მაინც არ ჩაყარდეს ბნელს საცანჯველში!

ჟნ. ბარბარე ჯორჯაძისა.

ორჯერ დაბრძვებულნი.

(ე—ე. მ—ს.)

ერთი ყარიბი ჩიოდა, თვისს ბედს ემდურებოდა,
სიყრძითვე თვალთა კილონიერთმანერას შესწებებოდა,
რა განეკურნა მკურნალსა, მესეს სდამე დაჰმსირე-

ბოდა, —
რასა ჭეონებდა საბრლო — სელასლად დაბრძე-

— მსევსად მისსა მეც ბრმა ვიყავ: დაბრძულ
მქონდა გრძნობა, ყინი,
სიყვარული გულს ვერ ჰსძრავდა, არსად იყო
ჩემთვის ღისინი,

შენ მკურნალად გამოიხნდი იმა სენსა მომარჩინე,
მაგრამ, რა ენსე შენ მესეო, კტლავ წამერთვა
თვალთა ჩინი!...

თ. რაფიელი ერისთავი.

წიხსლე არე ჰაეროვანი,
 შიგან წალკოტი მწვანოლოვანი,
 რეყლი ხშირ ხშირად ხე ხილოვანი,
 რტო გდმოფენით მავრილოვანი.

მებაღე კარს ჯდა ფრიად მსტოვანი,
 მკატრად ღებშო ბჭე ზღუდოვანი,
 ღიბე მოველით ჯალაქეკლოვანი,
 ვვრძნე მუნ ფრინველით ხმა მალთა ხმოვანი.

ამად შევსახოვე შესვლა წალკოტად,
 ხილნარის ხილვად სევდის მატებად,
 მჭენი გახჭნა გალიძდა ცოტად.

შეველ ყვაკლით ფშვა ვვრძნე გასაოცრად-
 ვსახოვე მას ნება ხელის ხლეებისა,
 ვარდის კურკურის ღ არა სხვისა,
 ღ თუ პატრონად მახედ გამხდისა,
 ყოველ მტანაქველ ფიქრს ის მით ამხდისა.

ალყოქვი ვიყო მე მისი მარად,
 მსურს ვსჭვრეტდე მისს შექს მინდა სხვად
არად,

ჩემთან აყვავდეს ჩემს გასახარად,
 ზუღბუღბა სტყენა მოფინოს ზარად.

თ. აბ. მჩაბელია

შენ აღუწყო სიყვარული!
 შენგან არის ცოცხალი მკუდარი!
 რათ მოსტაცე სიხარული,
 დამიტანჯე შეგობარი?

რად გამოჩნდი მისად მესად,
 ცრემლისა ადენ ზე ატირებ,
 თუ რომ მხოლოდ დასაკვებად,
 ცივ სისხლოვნებით უყურებ?

დამიშამათე დიმილით,
 შემადრწუნე შეგობარი,
 არ ასვენებ აღარც მილით,
 სტანჯავს სატვივი სიშმარი?

არ დავებ მის ცრემლით ღვრასა,
 თავი ვაქებს სავსე ქართთა
 ზე მისსა ტანჯება, ოხვრასა
 მისუხს აძლევ ხარხართა!...

შენ აღუწყო ტრფობის აღი,
 შენგან არის ცოცხალი მკუდარი!
 ხუმრობითა, შესაბრალო
 რათ მომივალ შეგობარი?—

ბატონის შვილის თეკლასთან მიწერილია
წიგნი, ვარსკვლავების შეყვარებულთან ვნ.
შაიასთან, რომლისაგანაც მიუღია სამძიმარი
წიგნი ჰ, რომელსაცა ჰსწერს პასუხს.

ბრწყინვალოვ კნენავ დაო ჰ სარწმუნო
შეგობარო ჩემო,

ჰ კელწმოდგა ჩემო!

უცვლელად მისეულ სელოველისა ამის სოფ-
ლისამან, ვანკუჭთა გულო ჩემი სამკებელისა
კედისაგან, დამკლო სეცრფილოსა სიკოცსლესა,
აღესო სეცრქმლე თქალთა ჩემთა, დასცვა სი-
კოცსლე ჩემი ჰაისა სიკუდლისასა, ვნაცრი და-
მწებულთა მათა ჰ დათა ჩემთა, მაქუს სირც-
სვილად სიგეო სულის დემა ჩემი, რომლითა
გეკრძლევი რათა ამიერითვის არღა მიცოდე სოც-
სლად სეცრფეო დაო ჩემო!

წიგნი ბრწყინვალებისა თქუძნისა, შესადგერი
ყოკლისა სოფლისაგან სეცკიგრად სელოველისა

ამის დღისა, საეკლესიო დიდებისა, ეკლემიისა და
 სასწავლისა მამისაგან გულ დაწვლულულებულან
 ქალმან, გულად ვიღე რა, მიძელო ცნობა, განმი-
 ასლდა სასმელი. რა ვსთქვა სივცსლდე მიღე-
 ბულმან; ზეცას ანგელოზთან სამწიგნობროდ დი-
 დებულსა მას, და ქეჭენასა ზეცა კეისართაგან
 საგლოვოდ წატივ საცემელს; ეკლემიის მამის
 დაცირებას თვთ მწერობულთ ეკლემიით დავ-
 ნებებ; მაიგ! მე შემიბრალე სიკუდილის უმწარე-
 სის სივცსლლისათვს, მე მიწუნე მტირალი და-
 გითიანთ სასლის დიდების მამისათვს, ბედნიერო-
 ბის ცასცსედ ამაღლებულის ეკლემიით დედის
 საცვივრად დაქვრიებისათვს, გულ დაწვლულულებულთ
 მტირალით მისთა მულოთ ობლოდ დაცეგებისათვს,
 მეფის ირაკლის დაცლილის სამეფოს ცასცისათვს.
 იწუნე საქართვსლო საეკლოვანის ეკლემიისა და
 სასწავლის მამისაგან დაობლებისათვს, მრავალ-
 ჯერ საეკლოვნად გამარჯვებულის დრომისათვს.
 იწუნე დო! საეკლო მეძვდრისა შენისა,
 წატივცემული მშობელთა და სასპლოსა შენისა, რო-
 მელშიაც მეფის ირაკლის ბედნიერი ცასცსედ
 ჯდომა ისილგებოდა, და მრავალს საეკლობელის
 საუკუნოს მათის მეღესასწაულე მეფის ირაკლის ცმა
 აღარ ისმის; მე შემიბრალე მეფის ირაკლის სახე-

რელის სულის გორჯთვან გაყრის დასწრებისათვის;
 ელმწიფის მამის საკუდავად დაწარებული კვნე-
 სისაგან გამწარებულის ცეცხლისათვის; ქეჭყენის
 მპყრობელისა ჭ უძლეველის კელის კაცთ მოყვა-
 რეს გულზედ დაკრეფისათვის; კეისრისაგან ელმწი-
 ფედ დაგვირგვინებულის უძალესის თავის მიწად
 მიღებისათვის!

გითარ ყოველთაგან უმეტეს ბედნიერებით აღვსილ
 ვიყავ; გითარ ყოველთაგან უმეტეს სისწარულით
 აღვსილის სიჯოჯსლის მქონებელ ვიყავ ჭ გითარ
 უმეტეს ყოველთაგან გამამყებულის გულის მქო-
 ნებელ ვიყავ; ივრეთა უმეტეს ყოველთაგან უბედო-
 ვიქმენ ჭ ყოველთაგან უმეტეს მწუსარებით აღვ-
 სილის სიჯოჯსლის მქონებელ ვიქმენ ჭ ყოველ-
 თაგან უმეტეს გულ დამდაბლებულ ვიქმენ მოწვევისა
 მის დღისათვის; მე ვცკიოდე, მე გაწყალოდე,
 მე მიწუსე, მე შემიბრაღე, სიჯოჯლე მწარე
 სიკვდილად მოხალისე: დაო! ჩემთვის იწადე ჭ
 სოსოვე რათა დაუთმენელისა ამის ცეცხლისაგან
 გამომიხსნას სიკვდილისაგან.

მარადის ცრემლი მომდინარე, მრავლის
 მწყხარებით გყუო სისხლი მჩქევაარე, მეფის
 ასყლი თეკლა.

წელთა. ხლჭ. მისის იე. თელავით.

რამდენიმე აზრი ახლანდელს მდგომარეობაზე.

გამოთქმა ესე იქნება იეოს ხემკან კადნიერება, მაგრამ ამეგარი კრძალულება, საფარუჭ-ლია უდებებისა. გული სიძაროსისათვის არას ბი-როცა ამხილებს სინიდისს ჭ უმჯობესი არის, რომ განვიძორიო დამანებლებელი ნსლი, რი-მელსაცა ვარე მოუცავარ ჭ შით ჩავარდნილვარ სეგის ვურდმულში. — სადაც იბრევა ნანერწყ-ლი ტეშმარიტებისა, ვანბრწყინვას სსივი, რი-მელმანცა იქნება განგვალუმოს. —

რასაკვირველია, მეტლს დროში წინა პარნი ხეწნსი, არ მოიგონებდნენ შემდგომთა მდგომარე-ობითა თვისს ჩამომავლობისათა, რომელ საესება ბუნებისა ჭ სიძარვლე წეს-დებულებისა ვარდაიქ-ცეოდა სრწნილებად ჭ ცრემლნი სარწმუნოსა ქრისტეს მოყვარუთანი მიიტყოდნენ უქმად. — ას-ლი ესე ვოუაქცევა, რომელიც ზოგიერთი ვე-ოდენს იღუმალობიას მწესარების ბორბალს

დავიტოვოთ თუ არა ეს უწყით რაღაც ვჭეოთ, ცოცხლივ სიკვდილისა გემიასა მსილუჭლათა. — მათ წინაპართათვის წარმოსადგენელად რა სსსძილი აღვსნებულნი იქნებოდა სსსველად, — ეს ნეტარება იყო, რომ ღმერთს როგორც კაცება სრული მოუნიტებია, ავრეთვე ერთი წესი ზღვევამარება თანავე დაეფიქრებინა; როგორათავე ერთი მხათობათაგანი გარსკვლავი თავისუფლებით მიიბის უსრუნველად ზ არა ამრკოლებსრა, რადგან ისე დაწყებულა; გარსა ჩუქნკი ამისათას მიმიქს კავშირით შექტრულდვართ. ეს ტანჯვა ზ უსილაგი ძალა რადგან რიკათ ვეულში განგველვს. — ნეტა არის საკმარისი ეს ცხოვრება, რომელიც უნამეტნავესი ნაწილი სიმწარით ვგეჩუქნება; არა ვემართებს გონების შემოკრება? რომ შეიმუხროს უწყსობანი ზ გნებანი, მოვევცეს რამე სულის სიმძღვე, რომ არ ვსწავდეთ ყოველს ყამს ჩუქნს ვცვლს. —

ნათლად ვსედაეთ, წარსულა, გამქრალა, ფერფლივ აღარ იზაგება მუჭლის ყოფა-ქცევისა, მათ წინაპართა თანავე დავეიკარგავს, ცარიელი სურვილითა მოვონებისა ჩუქნს სამწესაროდ. —

ამასკი ყოველი პარი იტყვს: როგორ მტრის ტანჯულობისა ზ დასმულობისაგან გამოვსუვლვართ, სუ თუ ჩუქნს ამ დროებისაგან უნდა დავმდაბლევ-

ბუღიყავი, სიღაცა იმ ყოვლის მსაით შეეწ-
როკებულს მდგომარეობაში. — ვსივ სისხლის
წუჭთნი ჩუჭნა ვართ, ისე აღუძალღებთათ განათ-
ლებით თავი, რომ თვისი ენა უცბაღ ეემოვნებით,
ბუნებით მსამივ წარუსოცნათ სსუათა შარის. რა-
საც განათლების ნაწილად ესლო სიღიან, მეონია
მსეგესება არა ჭქონდეს, ერთი სულელისა ჭ უგვა-
როსთვს მსუჭდის, რომ თქირ მიუყია რომელ-
მაც არცკი ივის მოსმარება რა არის ჭ იმ სიმ-
დიდესთან ეს გამოსატულებაცა აქვს ვაივლის
გვარიანსა ჭ სახინოზქედ ბური იმით, ჭ დაძღა-
ბლას. — მიუარედ ენის გამსეილები, რომელივც
სსოგადობაში, სამსლოთ მიქძობს ჭ ბუნებას
წნეობისათვს ვადუჭობება ჭ რადენის ბორი-
ტობით ავიგნებს უმანკო სულთ.

ამ ვჯარს ლანარაკსედ ვინ უნდა დემოწმოს,
უცესლო ვინ უნდა დამარსოს, შარამ ბუჭქეს ისე
ასმენ როგორც თქლით სსეულს რასსე, ვინა
უდილობს შამან თქ სამაროალს? ისე მისევეც იმ
სოცევას, როგორც შსისაგან ვაბოწქანებულის ს-
თქულს დღეს. — ეოველინი ჭარში შეჭუყუბენ ჭ
რაცსუჭნ ასელ ანბათ ერთმანკრათის მოსსრობით. —
ამსეკი აღარ ფიქრობენ, დღეს თუ ერას მოჭკლავს,
სუელ მიუარეს. ნთიქქამთ: ბრმა ბრამბა რა წინა

უძლოდეს ორნივე მასრებლსა შთაცუვიანო.

განა ამისთჳს გემართებს ოსგრა მუჭლის ყო-
ფაქცევისა, ჩემს უფროსთან, რომ მე შემიტამე
ზუსტებს ჭ გელო არ გამექნივა; იმ მოთმინების-
ათჳს, იმ ნატივის სუქმისათჳს, რომელიც დაემკვდ-
რებისათ, იმ გულის შეურყეველობისათჳს, რომე-
ლიც სიმდიდრით ვერ მიიზღვიდენ, ღუთისა ჭ
კაცის სიეყარულისაგან; იმ წრფელის სოცეუს ჭ
წყისის დაკრალულებსათჳს, რომ ჭეშმარიტის
დამნაშავესათჳსაც ისე დაუფარებიათ ცალთა ჭ არ
შეუბღალავთ განქიძებით. —

რადგან კაცი პირველიდგანვე ამათებას დამორ-
ხილებია, ამისთჳს ერთის ძალითაცა გჭკეცესით ჭ
არაგინ არის უცოდუჭლ. — თუ შამინ დარჩენილ-
იყო უბრალო, ჩუქსც მსგავსადვე ვიქნებოდით.
ამის განმკვიანუჭლია ავთა შხოლო, რომელსაც
მიტოვებაც სამოც ჭ შუღ ცნის უხმანებია. ეს
საგანა ჭ ეს საგანი ერთმანერთს არაგინ შემსგა-
ვსობს, თუ კაცს ავსი ცსოფრება სეცის მნიშე-
ნელობაში გარდაუტანი, ეს სოფელი სრულებით
ეჩუჭნება ნიეთიერად ჭ ამოდ.

ჩუქს ეს უხდა ვსთქუათ რაღუ ჩუქსს მოქლია-
ქობას მიეწერება ჭ ასღანდელს ცბიერს სსოე-
ბას ჭ ცბიერს სიეყარულს გარდასცელის ანუ

მოძველებულს ენას შეპოზიკილებს. — დრო არის შევიკრიბოთ ძუწლის ეოფა ქცევის განმანათლებელი ზეო ზ მესხინძისაჲ, აგრეთვე ასლის ეოფა-ქცევათ, რომ იმ შეკრებით გამოხდეს აღმასტრი ხუცს სამკურნალოდ ზ დავინსერვოს ნყოფი სოცებოებისა. —

მივხედით, როგორ სიზმარივით განმქრალა, ახრდილაც აღარ იბრებოდა კუღთა, რითაც ხუცს ვიყვიით აღმაღლებულნი ზ რა დის ვეარსა ზ კეთილშობილებას ეკუთვნოდა ზ ამ სსეულს აქუნდა შამომადგლობით შეძინებული. — დაირღვა, დავძაბლდით ხუ თუ ამასევე არავისა აქუს ვულის ცვივილი? ვინ შევიძინა ეს თილისმა, ცისკრის სსივს რას დავინასავო მსინარენი. დავრწმუნდეთ, რომ ბედს მოაწვევია ხუცსთან ცხოვრება ზ უსხუქრებდით ცანჯისივს. —

გუშინდელი ანბაკი ზ სტოდაკობა ვის არ ესმოვიდა, ორო შეოჯით მოსუცებულობის ფაშს ცუდმა ენამ რომ განუქროთ სხთიელი; მე თითონ ხუძის თვალთ ვნასე. — შიხის 27-სა მხუცსნიერი საღამო იყო, თუთქმის ეოველს სულს ვაწუჭვდა სასეირნოთ, ზ მეს ვამოველ ნდი კურსკე, (*) შორითვე

(*) ნადიუარი სსელი არის თელავის განაპირებულის შალოობის აგილისა.

მოხანდა რომ კიდევ რამდენიმე პანოკანნი აშუქ-
ნებდნენ შდელოს. — მასლოვებულს ისინოც მო-
შეგებნენ წინ ჭ ლიმილით მოვიკითხეთ მცნობთ
ერთმანერთი; ამათში ერთს ყმაწვლს ქალს თვალი
შეკასწარ, ვერ ნაცნობ სასიო აღმიხნდა, შემდგომ
შეუცთომას შივასწარე. სმა არ ვავე. ერთს ჩემს
შეგობარს იმისი ვინაობა გჭკიანხე: —

— რას ჭბძანებ! ძართლა ვეღარ იცანო? ეც ჩემი
ბიძაძული არისო.

— თქ! ეს ის შშუქწნერების შიგალითი როგორ
იქნება, რამ წაილო შიგის ფეროვნება? სასტიკი
სნეულება შესება შიგის უმანკობას! ჩემის სმით
შიანასუსა. —

— ვავევი, იქით ვავიართო, შიგისკი ნუ ვა-
ავონებ თუ ვერ იცან, ეწეინება საცოდაუსაო.

ორნივ განსაკუთრებით შორს ვავლქით ჭ
დავიდოდით, ჩემი გული ლელავდა მანამ მოჭევე-
ბოდა ლანარაკს. ბუღბუღის სმა ბუღბუღიდან გვგე-
სასავით მოისმოდა ჭ გულში რალც მტკივნეუ-
ლებას შიგნობინებდა; ვაკამკამებული შიგარე
სამოდ თავს დავგვრიალებდა. —

— ვიცი სევარულო შეგობარო! ჩემი დამო-
წაფებული გული დავცემს ამ საიდუმლოს. ეს
ქალი ერთი წელიწადია დანიშნულია, კარესა ჭ

ჩინებულს ემაწვლს გაცხედ, ასლა როგორც ამ დროებას შეეფერება გასპირებული მისკლა მოსვლა საქიმოსი, სხანდა რომ დიდი სიყვარული ახოებულ იყო ორთავეს გულში, მაგრამ მაგათს ოჯახის მჯერათ ასეთი ძაგება განუფენიათ ქუჭყანაში ყოვლის შინაგანის თვსებისა ჭ იმ ტუდს ლანარკს ასე დაუბრუნებია იმ ემაწვლის აწიალე ბული სიყვარული, რომ აღარც თითონ გაუვლია, სამსახურს „მიხეცებს ჭ წივნიც მოსწევიცა, ამით ესენი დიდ ეძვებში ჩაცვივნილან, ჭ ეკუპანკო ქალი ფიქრით მაგრე ჩამოტკნა. —

— მე დავარწმუნებ ლუთის სასელით, რომ სასის მშუჭნიერებას სრულებით დავივიწყებს მაგის სახითი, წეციური სიმძვდე თითქოს მარგალიტი შეერხიოს, ისეთის სიფრთხილით შეურჩევია ელფა ქცევა. საზოგადოებაში ისე რიგათ არის გამოსული, თითქო ეს სოფელი არა რად მიახნაო, ამყობაშიაც არამევენ იმ ნაზობას, შურით თვალებსა სუტვენ როდესაც გაერგვა თავის ცოლებში. მნელათ იწოვება მსეავსი, მაგრამ ვინ იცის რას არ ანბოძენ, ისინიცკი ვისაც თვალი არცკი მოუკრავთ მაგ ქალისათვს ჭ რომ ჭკითხო ფიცით ღმერთს ჭემობენ. —

— იმ ემაწვლს რაღათ დაუკერებია ისე გაუ-

სინჯავად? სომ ჰხედავს რაც არის, ეგ საწული ქალი ფიქრს რომ მეგრე მოუკლავს, სახე სახეს ვეღარ მიუშვავსე რა უბედურებია! —

— რაკი ერთი ჯი ორი ჯირი იტყვს რასმე თვალთი სასულს ისე ვილა ერწმუნება როგორც ჭორათ გაცონილს, მეტადრე ტუდს ანძავს, იმისთანას საუკუნეში ვართ. — მე შეფიცებოდა გუშინ, რომ განუცემებდი, ჩემი გული საკუდილს ვარდა არავის ეკუთვნისო ჯი ღუთისათჳს შემწირავს გუხდრუკის წილ ჩემი სულით. შეონია დასჯისკი ჭეშმარიტი ღმერთი ჩემს უბრალოდ მკვლელობათ.

— მეწმენბარე ტყვესლი მეკადება. ღმერთო! ეს რა ცვლილებაა, ჩუწნ ასლა უთუოთ თუჯის ადამიანები უნდა შევიქნეთ, თორემ ვინ გაძლიებს, თუ ქუჭლის ყოფა-ქცევით იქნება, სიღისისგან მომცეებულია ჯი უსდელათა სხანთ, თუ ამ დროების ყოფა-ქცევით, ჯი ვინ იცის რას იტყვიან, თუ თვალში ჩინიცა ვაქტს, როგორც მეგ ქალს! რაძენის კიცხვით ვაათავებენ, ნეტა რომელს უნდა დავემყარნეთ.

— ამისთვისაც თანა წარვსდით, მე არ ამიგდეს მასხარათ ჯი კამედიით გამსადეს. — დეკემბრის 6 სა ერთის თაკადის დაბადების დღეს მიმწვივებს, დესაც რომ სტოლი დასდებს სულ სახსნილო

სატყეოლები მოჭქონდათ, ზეოველო ხელი მიჭყეეს. მე ხემს დღეში არ შევსებოვარ ზე მაშინ შითომ რაღათა ვსტამდი; უეურე, ბერმა გაიცინა ხემსედ ზე ანაშნებდნენ ერთმანერთს. წარმოხსთქუა ერთმა: ნეტა ეს მაჩნუა ვილა სულელს კაცს შემოუღიათ რომ ასე სწამით? მეორე: დიას, ესკი დიდი რამ არის მაჩნვის სატყელმა მოძელას ზე სსუკი არა მესმოღესრა. — დამიწვეს: აიღე შიირთვი, თორემ გაუნათლებლობაში ჩამოვართმევენო. — მე ძალიან შეწყენა ზე უნასუსე: ნეტა რას ბძანებთ! მარსუა აღარა არისრაო, სსუკა ზე სსუკა ამ ვეური საგნები აღარა უერიოო ზე მამ რილას სმენასა ბძანებთ. მიანსუსა: რა ვაყვარებთ ბატონო! ებრაელნიკი არ იმარსვიდენ რაღაცა სარგებლობა ნასესო. — დიას ევ ტყუშმარიტი, ისინი იმარსვიდენ სჯულის დებიდგან შვეუოს ზე ოც ზე შეერთემან აბრამმა სამკაც ვარდასტვალა, ზე უფალმან ჩუქნმან ორმოცად, მეონია სულელს კაცს არ შემოეღოს. — რადგან მერე ვაწამათ, რაცომ მანასტერის არ შეუდგებიათ.

გარსმუნებთ, იქ უფრო საუკუნო განსასვენებელს ზე ნეტარებას დვიძკვდრებთ, მარამ გვეც თავისუფლებასჯე არის დამოკიდებული. — ოჰ! რაო? თავისუფალი არა ხართ, ერთის სიტყვა უოველი ხარი თავისუფალია მე გარსმუნებთ, ღმერთმა

დავსუც კაცი დაბღი სრული უფლებაც მისცა.
 ამ დროს, რაკი ეს უბნისა ამ ძელს არ შეესო
 მის უფლებს სისა შევიძლიან იცემოვო ის თა-
 ვისუფლებს აღკამაღებს ნიშანი არ გასლდათ
 ჭ თუ ეს არ ეთფილიყო ბაიროვი ძალი თუნი
 წილ მდგომს რაღაზე შეცდენდა? — ევ კარგი,
 მაამ, თუ თუესუფრებს არა შექანიყო სომ იმ ძელს
 გერც შეესებოდა, ჭ ნუქსუც შევიძლიან ბაიროვი,
 თუ კეთილი აღსრულებაში მოვიყვანოვო. —

— იმ აღსრულებაში, თუ თავისუფალი სარ აღარც
 უნდა დავსაფოს, კაცსა აქეს სხნადისი, სიყუ-
 რული ჭ სეუელი, უღელი შებორკილებისა, ჭ ეს
 თქესწ წარმოიდგინეთ რა სწარმოებს შათ მიერ,
 კაცი მაათლია მღუთისგან არის თავისუფალი, ამ
 სოფლად არ განიკითხავს დამნაშავეს.

— მაგას უსწავლელი საღისი ანბოძს, შეკი არა
 მწამსო. —

ამ საგანზედ ბეერი ლანარაკი შესდგა, მაგ-
 რამ სსლის ზატრონმა გაიგაწვეიჯნა, ჭ ერის
 ქლს ჭკათსა: თქესწ რაგორ გადაიხით? 1854.ს.
 ივლისის 4.სა, შამილმა რომ უარი წარმოცხაენა
 ჭ მოიფინა კასეის სოფლებს? — ვინ მოიგონებს
 მ.შ.ნდელს ანბებს. ამ სოფლის ღელვას არა აქეს
 ს.ს.უჭარი. —

— ვამბობთ თქვენს სულგრძელებთან დიდი მოთმენა, უთით უნდა გვიანდით.

— ღიას, მე მაშინ ხედავ სისულძევეთ, კარბიდან დავინახე, რომ რამდენიმე სოფლის კაცნი ზ დედაკაცი მაძიებდნენ უფროსათ, არ იქი ვარი შემოვიდით, დიღას ესა საათი იყო, ხედი მოსამსახურნი აქით იქით სიქმულე მუცხა ვაცხადნილი წამოვსული სასქიროდ გამოვიდა გარეთ, აღარსად გვიძაბა, აღარსად ესენი ზ ხსენებდით რამ, შეგბრუნდით მხრე, შეისყდე, ყოველი ხედი სულგრძელებთან ვამბობთ ჭკნა, ვაფიქრე ნივთი რამ გაქვთ ზ თუ გეგლები, მაგრამ, რომ მივსიდე ზ დავინახე ხედი სისულძევეთ საცები იქი მოხებდნენ, მოვიქნე რაც შეგბრუნე ზ ვაფიქრე ვახსენე შალი ზ ხეივანი ოთხი მიამყო შეგვიღლი საცნო, წამოვიკიდე ზ მეს ვამოუხე მანათს სიღის ქეითი, ოთხი მაძიებდნენ მასიკენ ზ მე უკან მივსიდე. რა რომე დავიღობე ვაფიქრე იქ დამეწეო სიღმე, მაგრამ მაშინ სიღი ვინძილო ვიღა ვეულები, ზ არ მივსიდე იმ დღეაულონის სიღი დღე იმ უფთა ვიღობნენ იქ იქი მიამბობთ შესუსტებულს ვინ იცის ვინ მოამწოდა მდღისხათს ერთი ლუკმა ზურა ზ რადესს მიამბობნენ სიღმე რამდენი მუცხე წამოამდიგებოდა თვალბში.

როდესაც მოგბრუნდით შინ ჭ ვნსეუ ხეში სასლი
 დამწვარი, ჭ საკსოფრებელი მამილის ფარისაგან
 ცხიდეული, წაძოდიცნეთ რა რიგათ შევსწუსდე-
 ბოდი ჭ როგორს შევიწროებულს მდგრძარეობას
 სვეცი მოდი, მაშინვე ხემს მონათესავეთ ვსთხოვე
 შექმნობა, რომ სული მომებრუნებინა, მაგრამ ერთმა
 სვედ არაგინ შემომსედა ჭ ვისაც ვაევიონა ეს ან-
 ბაკი უვრობდნენ თურმე ხემსვედ რა უგუნურება,
 რათ უნდოდა იმ სულელს ის საცებოო, ნივთი რამ
 ვივცანა ის არ ერჩივნათ. რაც უნდა სთქონ, მე
 მფარუწლად რისაც სასე წარვიმძღურე იმათვე
 შემომსლეს ჭ შემომლიახ ისევ ვიცსოვრო. —

— მოთამინებინაგან იყო ყოველი გამოცსადება
 ქუჭყანასვედ ხემო საყვარელოვო! უნას-ესა სასლის
 პატრონმა, ხე მოცსედევენ, შენ ძალი ღუთისა ვიე-
 ვარდეს, ვიეოფა მეონია, იმათ ივიხონ შენსვედ.

— აი ამ საუკუნის სალსი, სიყვარული ჭ
 ქრისტიანობა, მიკურს ღმერთმანიცი ქრისტიან-
 ნობის ბეჭედიოთ რილასთვსა ვართ შებეჭდილიო.

— მე უთხარ: მართალსა ჭმანებთ შექმარიცათ,
 ესლა ღუთის სიყვარული დასწყეთ. ივოდეთ
 სალსი ცუხს აგიბსუკებთ, როგორც მე წელან
 მარსვის უტყულობასვედა მეთქი. —

— უცხოთ ვავეროვი ამ ლანარკს, მაგრამ ავერ

ქალები ვეგმასიან, მეონია დრო არისკი შინ წასვლისა, შეგაწუხე ამოენის გამოკითხვით, მძვობითო! ზ გამოვეთხოვეთ ერთმანერთს. ვაგაწრეთ თავთავის სასაღებისაგან.

ეს ჩუქნი ლანარაკი ზ საიდუმლო, ერთის თვს შეძგომ ასე გამოცხადდა, რომ იმ ქალის საქრამდ დაიწერა ეგარი ერთის დაბლაგულის დაბლის კაცის ქალსედ, მაგრამ დიდის მსითვით, ზ ის მამაგენებნი ქალისა უცხაკნიდნენ მოციქულებს იმ ქალის მამას ზ თავიანთთვს ისთულობდნენ შეუღლებდ. — არ ვასულა შეძგომ თინი თთუქ, რომ ერთმა თალსთ მოსილმა მსასურმა შემოიჯანა სია მინაჯიყებისა, ვარდაცვლებებისათვს იმ მშუქნიერის უმანკოს ქალისა. თქ! ვინ მოსაო, ვინ არის ნასუსის მცებელი? განისაროს მსოლოდ იქ, სადაც არის საუკუნო განასგენებელი ზ ვიცთა წარსდგება სამსეგგროში ზირნათლად, როდესაც მოვა ის შეძგდე დლესაწაულო, დლე მოლოდინებისა, რომელსაცა სსოცებით მოველოთ მორწმუნენი. — იჯანჯოს, იჯანჯოს, მცირეს სანს ვაგლეგული ვული მოსუცებულის დედ მამისა: ჩქარა მოსწევიან კუტლსა თავიანთ სასურუქლისას. —

ჩუქნი დაენახათ ეს ზ შეგაბორკილოთ მწარე

მაშველელი ენა, არ შეიძლება მოეცასნი ურთიერთს? ამა რა გარა ზ რათ უმსყრო ცასა სილულს, ანუ სოფლის მშენებლობას, გონების მატეშებებს; ეს არის უნიარული ქვეყანასეფ ხეშს გამოსატელებში მდებარება ზ მეუღროება, რომელიც ამ სოფლის მოესდომელია ზ უცხო-ბელი, ის არ იქნება უთაოთ ბედის მელოვიარე ზ მისთვის აქ დაშენებულია სასუფეველი.

მივხედოთ იმ სამართლის მამსაც, როგორის გულის შემატევირობით ვეამსილებს ხუშსს უწესობას, თვთ რომ უწოდებთ სასული მოლაყბეობისა, რომელსაც აღეწერია ქალების შესხები ხაზარდა. ხუშს ამასეფ ერთ ზარად არა ვეძარბებს მადლობა? — თუძე, ხემის მწრით მოდა განსაკუთრებით არ მიეწერებათ ქალებს, რომელთაც თვის უბინულის სიტყვრებით გამოუგვანიათ დაუღამებელ მთიებად საქრთუშლო; თუ ასე იქნება, ვითა ზღანგენი ვეძარბენ, ვეგრეთ ხუშს დაგბთებით.

კნ. ზარბარე გორგაძისა.

1860 წ. სეპტემბრის 27-სა.

ს. გრემს.

ახასთყმანი.

გიდრე დაიწყო ამ ალვის აღწერას, მე
თქვენ უნდა აღვისსნათ, რომ ამ წყლებისათვის,
სეობისათვის ჭ დუქან-ბასრებისათვის რუსებს შეც-
დომით მიუციათ სასელი აბასტუმნისა, რადგან
ამ სასელს სმარობს ერთი, რომელიც არის ექვს
გერსზედ ქვემოთ ამ ცვილის წყლებისა, ჭ
ალვის რომელსაც ჩვენ აღვსწერთ ძველთაგან ერ-
ქვა სასელი ოცნისი. მიხსნი ამ განმარტებისა
ის არის, რომ რადგანც მე მომინდება რამ-
დენჯერმე განმეორება ოცნის სასელის, — მკი-
თხველით არ ეხვეწასთ უცხოვ.

ესლა მე შემიძლიან თაგისუფლად შევუდგე
აღწერას: ცვილი წყლები ჭ დუქან-ბასარი აბა-
სტუმანი იმეოფებიან ოცნის სეობაშიც. რომელიცა
იწეობა აჭარო ასალცისის მთებიდან, აქეს მო-
მართება ხრდილოეთიდან სამსრულისკენ, განგრ-
ძელდება 20-ს მეტს გერსზედ ჭ შეერთდება ქო-

ბუღეთის სეობას. სეობა ოცსისა არ არის
 ძალიან გიწრო ზ მთები, რომელიც იმათ
 შეადგენენ, წარმოადგენენ ნაწილად უწესობაშიდ
 ციციელ-კლდეებს, ზ ნაწილად დაბურვილს დიდს
 ფიჭვის ზ ნაძვის ტყეს, რომელსედაც ათასნი
 შვეხარენი აირბენენ ზ გადასვლავენ მათ ერთი
 ერთმანერთსედა, მაგრამ ეს ტყე მუცად
 სუსტდება შრაგლის შენობის ტყის გამოტანით;
 სეობაში არ არის იმასთანა გაშლილი ალაგები, სა-
 დაც შეეძლოს სოფელს მოაფესება ზ ამიტომ აქ
 არაფერ სცხოვრებს. ჭაერი აქ არის შრიელ კარგი,
 წმინდა ზ სუბუქი. ზაფხულშიდ სოცსეები არ
 იცის, შემოდგომა დიდად წვიმიანია ზ მამან კი-
 დეც აცივდება; ზამთარი მოქესებულია, თივებს
 ხამოურის სოეშბურშიდ ზ დასდებს დიდს სანს;
 წყაროები შრაგალნი არიან ზ ეახსეგადებიან თავი-
 ანთ სიერითი ზ ძალიან შარგებულნიც არიან.
 შინარე ოცსე არ არის დიდი, ცივია, შრაგალი
 იცის კალმასი ზ აქეს დაკლაგებული ზ ხეარა
 შინარეობა. ოცსის სეობაზედ ესლა აკეებენ
 გზას ეკინაეისას, რომელიც რა ეადეა აჭარო
 ასალ-ტისის შათსა, წავა შირდანიარ ქუთაისს, ამით
 ასტდება სსვის ღუბერნიას, ესე იგი ტფილისსა ზ
 100-ს მუცს ვერს, რადგან ასალ-ტისიდგან ქუთა-

ისმდე არ იქნება ასი გვარი. იქნება სასარგებლო
 გაჭრობისათვის, ამ გზით წავა ტრანსპორტი სწარ-
 სუიში; გარდა მაგისა ასალუცისის უფლის მსოფ-
 რებლოთ იქნებათ მეტი მისვლა-მოსვლა იმერლებ-
 თან ჭ ერთი ერთმანერთში ცვლა თავიანთი მხრის
 მოსავლისა.

სასლები დეანან ორივეს მდინარისა: ოც ჭ ოთხ-
 ზეც მეტი არ არის, სულ არიან სისანი ჭ დაუ-
 ტველნი, უდიდეს მათშიც შეიჯავს სუთს ოთხს,
 ვარემუთი ყოველს სასლს არცეია ბალკონი, სამ-
 ყოფი ვანიერი, მათან კარგი დიდი ეზოები.
 ისენი არიან აღმუცებული ნემკცების კალონისტე-
 ბისაგან, რომელნიცა აქ სცხოვრებდენ ამ ათს
 წელიწადს წინეთ ჭ, რომელთაც მისცეს სასელი
 ამ კალონის ჭრეფენტალის, მაგრამ უსარგებლო
 მოსავლის ჭ ავის გამო ძალ დატანებულნი იქნენ
 ამ ალაგის დატოებისა. მკარე როცსუ სასლებისა
 ჭ სსუ. შევიწროვება აუცხოვებენ მოსვლით ამას-
 ტუმანში, მაგრამ ესლა ყველა დაუტერული ალაგები
 დაურიგეს ჭ მეძრისის წელიწადებისათვის, ოცი
 მეტი კარგი სასლი თავისის მოსეჩსებულით იქ-
 ნებთან. მეტი ნაწილი მათგანი კიდევ დაწყობილ-
 ნი არიან ჭ შენობა მიდის ხქარა. აქ არ არის
 ბევრი დუქნება ჭ სორაცს მომსკლვლნი ყიფუ-

ლობც მსლობელთ სოჯელთ მკხოვრესლებსაცან,
 რომელთაც ყოველი ჩამოაქს ბლომათ ზ ვიღიან
 არა მკრად. მსლობელთ ძალთ მიუბსედ სხანან
 დადე მულნი ვერუბი აკად მუოვებ.საცან, რომელნიც
 აქ შორსნილან; მათ აღუოქკამო ესე დუქან ბასარს
 შუა აღმალღება კლდე, რომელიც იხანება მდინა-
 რათ. მსსყდ სდგას ბესედეკა საიდამც შშუბსნიგრად
 სხანს ცფილი წელუბი სსუა ზ სსუა მიუბი ზ
 თკნის თლილის ცისე, რომელიც ყოფილა აღმუ-
 ნებუთი არა სასსიგარის დროიდა მზრახოსისცან:
 სდგას მუქლელად, შიგნით ზ გარეთ დბურვი-
 ლა ცფით, მცენარეთ ქეებს შუა გამაუყვიათ
 თაგი ზ მფლობელობს მსლობელთს აღაგებს,
 მის ძარშიდ დლეგანდლამდე სხანან შრეგლნი ხა-
 მგრევებნი ქლაქისა, ვერყთვე აღმენებულისა მზ-
 რახოსისცან. ეს ცისე ზ ქლაქი ამცაუცებენ ყო-
 ველს დიფიას, სიძლიერეს ზ სიძკეიანეს მათ
 აღმქენებულისას! არა მეონია? რომ ვაგიდეს იმ-
 დენი დროებო, რომ დავიწყდეს ჩუჭნს შამამამე-
 ლობას ეს სიძლიერე ჩუჭნის მამანანისა. ვაკურთსოთ
 დმერთმინ ჩუჭნო მამანო, რომ ამდენს ცდილსარით
 მამულისათუნ, ვიღვრიათ სისსლი ზ არ დავინებე-
 ბიათ არც ერთი კუთსე მტრისათუნ. ვიღვრებით
 ჩუჭნსცა ვავსდეო ღირსნი შამამამეკლობისა ზ წა-

ვიდეთ იმ კვალსზედ ღუთის შეწვენით. დაუბრუნ-
დეთ ისევ ბესედასა. აქ უფელს დღეს უკვამს მუ-
სიკა ზ მსოლოდ მაშინ უფელნი ავათმოფნი
ზ აქ მოსუონი საგულოდ გამოდიან სეობაშიდ
შემოთ ზ ქვემოთ, რადეხანც აქ არ არის არც
გალერეია ზ არც ბუღუაია, რომ იყნობან აქაური
მშენსნიერი ჭერი ზ სტკრიტონ ღუთისგან დლო-
რვილს ბუჩებსა, ამოცომ, რომ აქ სწამლობენ
ძლიან უსუძრად ზ ეს წამლობა არამყეს მათ
თურქმის მივოს დღეს, ისენი ხმენ წყალს, ბანო-
ბენ ღღუმიდ ორფელ, ინსამენ დიდს დიეტას ზ
იუმენ ცფოლად.

ასლა ვაკიღით ვანებთან. ისენი არიან კარკათ
ვაკეობებუონი, შეზობა მათი არის სისა, ვანები
ვათლილს კლდისა, რომელსაც აქვე ამცვრევენ.
ცფილნი წყლები სამს აღავს სცემენ: პირველს
ქაი ბოლაჯისკი 42-ი გრადუსიანი, მეორეს
შეიანი 36-ი გრადუსიანი ზ მესამეს ზოლოტუქ-
ნი. დუქანბაზრის ვარეთ 32-ი გრადუსიანი. ვო-
ველოთ მაგნთან არიან გამართუონი რესურეა-
რები, სასმელად რომელთაშიაც წყალი სცემს დი-
დათ. ამ წყლებს აქუი სამკურნალო თვისება,
არგებენ დაქროანებუოს, სიღამბლეს ზ ბუქაილს.
ამასთანავე ვოქქენს ზ სსუა ზ სსუა სენს

ეს წყლები განთქმულან მეუღლათვე ქართელს გელ-
მშიფეთ დროებშიც. ზმეინის განებთან დღევანდ-
ლამდე არის კვდის შენობა, რომელშიაც ბანობ-
დნენ მომსვლელნი ვიდრე დაბეჭდნენ ამალაგებს
რუსები ჭ ვაკეებდნენ აქ სსუა ჭ სსუა აბანოებს.

ამ აღწერით სცნობენ პკისსელები რომ ეს
ალაგი ყოველი ფრით შემკულია, ესე იგი ჭყრით,
მდებარეობით ჭ წყლით. ვარდა ამისა იმ სამ-
ბურნელო იჯსებით, რომელსაც აქეთ იმ ცფილს
წყლებს, რომელსაც ბეგრნი აქ შეოფნი ჭ ავთ
შეოფნი დამტვიცნენ ჭ ზიან შემრისისათვის დას-
რულდება სსლები. აბსოუმიანი ცოცაში ჩამოუცა
ეგბიანულს უგვრესს ცფილს წყლებს.

თ. ზაქ. გრის თავი.

ქუთაისი. ოცტომბერი. 1860 წ.

სალამო აბსტყუმანში.

იმ გრძნობას ჭ იმ აღტაცებს, რომელთაც
გვდიდი, რა მეტად ჭ მეტად უყურებდი იმ
მშენსიერს სალამოს, არ ჭქონდა სამძღუარი ჭ
ამოცომათ არ ვაგვიანებ ჭ ვილეს გელში ჩემს

გამოუყდელს კალამს რომ ასეთი ჩემი სსოგნე-
ბი გარდმოვიღო ქალღმრედ უმცრეს დასამტკი-
ცებლად ჩემს გონებაშიდ.

კარგსა დღესა მოსდევდა კაი საღამო, დღე
იუა ცსელი ჭ, რა მსემ მქსრულა ეკუაღდ
დადებული ვსა, დასლოგდებოდა სამსჯუაის, თუბცა
არ უკან სკნელს გორისონტასა ჭ კლეგ ერთსედ
ზარისზირ მდებარე მიემბო დაბურგილთ ფიჭვით ჭ
ნამკით გარდაასამდა თაჲს სესეთ თქროსთ სსი-
გებთ. სეობაში მოხანდხენ ზირგელსი ახრდილნი.
ცა დატქროლი იუა გრუნებთაგან ღრუბლებსა,
რომელნიც დანაწილდებოდხენ ჭ იცგლიდხენ ფერს
წითლიდგან ლურჯსედ ჭ სსეგანედ. ერთ ზამად
გაიბინა გრილმა მაცოცსლებელმა სიგრილემ
ღ ვადახსნა ერთი რაიმე ცქენი ძრიელი, მაგრამ
მასთან სსიამოცნო არიამოცის ყვავილებსა ანტი-
ერებდა ჩუქსს ენახეს. სსა კიბეო ბუღბუ-
ლისა მოგვესმა მასლობლად, ჩუქსს ვასაკურგებ-
ლად; ბუღბული, რომელიც დამალული ვავებში
ღ ბალახებშიდ სიჯსისაგამო გამოსულიყო სსსუნ-
თქველად ამა მქსაკებულის ჭერისა ჭ გასარიობ-
ლად დაუქრებულის მიმომსგულეთა თაჲს დამ-
ცკობბულის სმით მიიდგან ჩაბოდითდა საქონელი
დუქს ბაზარისა თაჲსისს ერთგულის მქსრეთი. ის

იყო კიდევ ასლო. დედაკაცებს შეუდგა ფაცფუცო
წინ ზ უკან დაბოდნენ ზატარა გოგონები უა-
სებით, შესაგრელოდ სბორებისა, რომელნიცა კულის
ქნევით ზ სცენობით არ უყარებდნენ შაო. ჰყარშიდ
ისმოდნენ ვახსკავებულნი გომნობანი, აქ ბლაკილი
ძროსათა, იქ ძაღლის ყუფა ზ უძვერს სმას მენა-
სირისას მიქონდა ყურები.

ზატარა ნიაგის ქორლამ ვაგრილთა თუოქმის
გასურებული აცმოსფერა; ავადყოფნი ხუჭნნი ზ
აქ მოძსელელნი, მოსარიდებლად ქალაქების სივ-
სეებისა ნელნელა გამოდიან თავიანთის არა ხანებუ-
ლის სასლებიდან ვასავლელოდ ზევით ზ ქუჩით
სეობაში, მუსიკა წვევთა კლდიდან, რომელიც
არის შუა დუქან ბაზრისა ასქენდა თავის მულოდი-
ის სმებს. რამდენთამე ზირთა დაიმონაგებდა მელან
სოლია. ვარკა მოსეირნეთა, ცრილქუქენ, დიდგე-
ბოდნენ წინ მიდიან ზ ლანარაკობდნენ; აი ლანა-
რაკმა ისმოდენ მოსწრებულნი ს. ცუყებთა ვისმე-
სულ, ყუეროვანმა სიცილმა ვარბინა აი იქ. აღსა-
გნებლად კარცინისა მე ძეგონა, რომ აკლდა
რაიმე, რომ აქ მიერყებულს გამარტოე-
ბულს კუთსეში მიჯნურობს ორთ სქეს შუა აქ
არ იბოქბოდა, მაგრამ შევსცდი. აი ხუჭს თვალს
წინ გრუნა ემაწვლთა ქალთა ზ კაცთა გემორ-

დებიან, ლაბარაკობენ ზე ლიძილით მე გამხსნემ
 რომ სიყვარულს აქებს აქსკი თავისი მეფობა.
 ბინდმა ვაიარა ზე სიბნელე შიფენა დედა მიწასედა;
 ცა შემოსა მილლიონის გარსკვლავებითა, რომ-
 მელთაც შუა ამპარტვენად ამოდოდა მთვარე, მშუჭ-
 ნივრად ისაჯებოდნენ ციგუასედა კონცურები მათა.
 დასქანებზედ ლელეებშიდ იწუნენ კიდევაც შუემრ-
 ვად ზრდილონი, რომელთათჳნაც მთოვარეს არ შე-
 გსწრო თავის სსივის გარდასსმა; შორს ქედსედა
 მალღსედა სდენან ნანგრევები ოცნის ცინისა,
 როგორადაც მოწამენი ვავლილის ზე თვალ მა-
 დგნებულის აწინდელისა. მთვარე ხელა იძროდა,
 გარშემოხვეული თავისის თანა მოგზაურებთ გარს-
 კვლავებთ ზე იყურებოდა ქვეყანასედა. თქემსს
 წინ დაჯანჯული ზე ქაფიანი შორის წყალი; სმა
 ხანხქარისა ისმოდა შორიდაძ; მაგრამ წმინდა ზე
 მუჳდია მისი გზიჭანია, სწორედ ნათელია მისი
 სარკე, რომელშიაც ლაბლანებდენ გერცსლის მთვა-
 რე ზე ურიცხვი გარსკვლაფი, ხელა განებოირობით
 ზე ველლურწესებთა ცენიანი ჰერი სალამოსი. ბუნე-
 ბაში მფლობელობს საფლაგისა სიდუმე ზე არც
 ერთი ეძობა გარდა მახეირედ ფენების გარდაღ-
 მისა ზე გაფრენა რაიმე ლამის ჩივისა, რომელმანც
 ვადიარა ჩუქსს თავსედა ჟასა-ჟუსით არ ააღ-

ფოთებს ამ არე მარეს ლიჯრვის. გაიარა 11 სა-
ათმა ზ არავინ არ შამოსულა ვერ შინ ვერ
გამაღარიყვნენ ვერცო ყურებით ამ შუტწნიერის
ბუნებისა; ერთ ბაშთ შ წუთს გამოჩნდა სსსლებში
სინათლე ზ ჩქარა გაქრა ზ ბუნების სიღუმესა ზ
დამპყდების მოსდევდა გაცის დამპყდება. ყოველი-
ვე დახუმა ზ აბსთუშანი დაინთქა მიღმა, შსო-
ლოდ ერთი შთვარე თავის მეგობრებით დამაა
შაწამედ ამ დუშლისა. მე დიდ სასს ვცტებოდი.
ამ კარტინით ჩემის ბალკონიდან, მაგრამ მო-
შეკიდა საშინელი მილი, მე შაველ ჩემს თათს-
შიდ, სადაც დიდსანს მიცდიდა ჩემი ქუტშსაგები.
ამ შუტწნიერებით დამთვრალმა, დაღლულმა ჩქან-
ჩქარით შდინარისა, რომელიც შორბოდა ჩემის სა-
სლის ასლო მე დამემინა, როგორათაც შკუდარს.
ოჰ! მე მიეგარსარ ველურო ზ არვისცან ველ
შესებულო შსარყო! მე მიეგარს შენი სიფართოე
ზ ვულწრფელობა შენის შცხოვრებლებისა!

თ. შაქ. ერისთავი.

რედაკტორისგან.

ჩუქნო სსიქადულნო ჭ საეყარელნო კასელნო!

მე ვიუგ თქუქსს გურთსეულს კასეთში წარ-
სულს თვეს, რომლის განმავლობაში მიხვეწეთ
ყოველის მსრივ შემწეობა როგორც მე, აგრეთვე
ჩუქსს სამუხბლოს ლიტერატურას; მე ვიუგ კა-
სოსისგნით დაფუძნებულს თქუქსს მდიდარ მსარე-
ფედ, სადაცა ერთეულთ იმის შულის შულთ არ
დაუკარგეთ მუქლი ჩვეულება, მველთაგანვე შე-
მოსული ჭ სამკვდროდ გადმოცემული ზურადობა
ღ სისარულით სტუმართ მიღება. ამ გვარ თქუქს-
ნის სსიქადული ჩვეულებებისათვის; ამ გვარ თქუქს-
ნის ჩემდამო ნატვიის-ცემის, კეთილად მიღების
ღ ყოველის შესანიშნავთ საგანთ ჩვენებისათვის
მოგახსენებთ ულრქესის გულით ჩემს უხვეულოთა-
დეს მადლობას. —

თქუქსნის, ყოვლად სანატრელის მეულის ჩვეულების

მტკიცედ ჭ შეურყეველად დაცვის

გულმსურვალედ მსურველი

ივ. კერესელიძე.

წასყუბი რედაქციისაგან.

—უფ. ფიც კაცელს. — როგორც რედაქციის, აგრეთვე ცენსურის კანონით თქუქსენით გამოგსაგნილი ორი ლექსი ვერ დაიბეჭდება «სისკარში». რამდენჯერმე გამოვეცხადებთ, რომ ავტორს შეუძლიან თავისი ვერის დაფარვა, მხოლოდ რედაქცია ზ ცენსურა კი უნდა ჰსცნობდეს მისუ-სველს. —

—უფ. ნიკოლაძეს. — თქუქსენით გამოგსაგნილი მოთხრობა: «ხაშორხობული.» თუქცა კარგია, მაგრამ რადგანც ხუქსნის ქვეყნის საზოგადოების ხუქსულებას არ მიუღებთ, ამისთვის ვერ გბეჭდავთ.

—უ. შევრელს. — თქუქსნი «ჭოფოფი» იმავე კანონით არ იბეჭდება, რა კანონითაც მოვასსენეთ უარი უ. ფიც კაცელს.

—უ. დ. ლოლობერიძეს. — თუქცა შევად სასიამოვნო იყო დავებეჭდეთ თქუქსენით წარმოგსაგნილი სტატია: «განარეა მოცულის კოროლევასი მარამ სვიუარტის ლოსილვეენის ცისე დაბაზი-დამ» მაგრამ რადგანც ხუქსნ ქართველებში ბევრთა არ იქთან ვარემოება ამ კოროლევასი ზ არც

ჩვენს მის ხეყულებას მიუდგებ, ამისთვის გვი
გვფავთ ამ ეოვლად ჩინებულს თსხულებს
ბეჭვდასა. —

—უ. გ. ჟაფარიძეს. — სსუა ჭ სსუა შეძსხვე-
გიოთ დარსა დაუბეჭდაეთ თქუწნი «ევაგის ტისის
მოთსრობა» რომელსაც შემდგომს ხომერში უე-
ჭველად დაბეჭდავთ.

—უფ. პოლაყეს. — ეოვლად ჩინებული ჭ
ეოვლად შუქსნიერი თქუწნი «სლათებოს ფურცე-
ლი» შესსებ კენტისა, რომელიცა უნდა მოსდეს
კეთილმობილთაყან, გვი იბეჭდება, რადგანც ამ
გეოს სიძარილიანს ჭ მეცად სასარგებლო სტა-
ტიას, შიგაღნი წინა აღუდგენ დაბეჭდამდინ. —

—კასეთითვან ჩამდგიტანვთ შოგი ერთი მეგ-
ლი წიგნები, რომელნიცა ზირგელსავე ისოვნით
დაგვიომეს ჭ, რომელნიცა ისინჯებთან რედაქციასში,
მომავალს წელიწადს ეოვლის ღონისძიებით
ვეცდებით დაბეჭდოთ ცალგე წიგნებად ჭ წიგ-
კითხოთ საყვარელთ ჩვენსის «ტისკრის შკითხველოთ»

რედ. კერი

სსუა და სსუა ანბავი.

აბასტუმანი. — სალამო აბასტუმანში. — თ. ზაქი ერისთავისა.
რედაქტორისაგან მიწერილი წიგნი კასელებთან. — რედაქტორისაგან პასუხი. — ი. გვრგვინიძისა.

ველი მოსწერდება

1860 წელსა.

ქ. ტფილისში, ქართულის ეურნლის «ცისკრის» რედაქტორიაში, გუბიას, გვრგვინიძის საკლებში.

ფახი ერთის წლის გამოცემისა, ქ. ტფილისში გაუგზავნულად ექუსი მანეთი, სოლო შინ მიწოდებით, ანუ სსუა ადგილებში ვაგზავნით: შუდი მანეთი თეთრი ფული.

რედაქტორია ჰსთხოვს «ცისკრის» ველის მომწერთა, ვისაც ეურნალი დაკლდეს ჭ დროსედ არ მოუვიდეს, მაშინვე აცნობოს რედაქტორს, ესრეთის ზედ წარწერით:

«ცისკრის» რედაქტორიაში, ტფილისს. —

